VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

*0: EK
*1: 2005-2006
*2: 4
*3: WordXP
*4: 4de vergadering
*5: Dinsdag 1 november 2005
*6: 13.30 uur

**

Voorzitter: Timmerman-Buck

Tegenwoordig zijn 71 leden, te weten:

Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Van den Berg, Bierman-Beukema toe Water, Biermans, Broekers-Knol, Van den Broek-Laman Trip, Van Dalen-Schiphorst, Dees, Doek, Doesburg, Dölle, Van Driel, Dupuis, Eigeman, Engels, Essers, Franken, De Graaf, Hamel, Hessing, Van Heukelum, Hoekzema, Ten Hoeve, Holdijk, Jurgens, Kalsbeek-Schimmelpenninck van der Oije, Ketting, Klink, Kox, Van der Lans, Van Leeuwen, Lemstra, Van der Linden, Linthorst, Luijten, Maas-de Brouwer, Meindertsma, Meulenbelt, Van Middelkoop, Nap-Borger, Van den Oosten, Pastoor, Platvoet, Pormes, Pruiksma, Putters, Van Raak, Rabbinge, Rosenthal, Russell, Schouw, Schuurman, Schuyer, Slagter-Roukema, Swenker, Sylvester, Tan, Terpstra, Van Thijn, Thissen, Timmerman-Buck, Vedder-Wubben, Wagemakers, Walsma, Werner, Westerveld, Witteman, Witteveen, Woldring en De Wolff,

en de heer Donner, minister van Justitie, de heer De Geus, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en de heer Hoogervorst, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van Gennip, alleen voor het eerste deel van de vergadering, wegens verblijf buitenslands;

Noten, wegens ziekte.
**

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**. De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.
**

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

De **voorzitter**: Ik verzoek u te gaan staan.

Op 3 oktober jl. is oud-senator Jaap Glasz aan een ongeneeslijke ziekte overleden. Hij was twaalf jaar lid van de Eerste Kamer in de periode van 1987 tot 1999 in de fractie van het CDA. In zijn partij is hij met name voorafgaande aan en in de beginperiode van het CDA actief geweest. Zo was hij begin jaren zeventig oprichter en voorzitter van de CHU kiesvereniging Blaricum en later in die plaats opnieuw voor de CDA afdeling. Diezelfde functies vervulde hij ook voor de Statenkring Hilversum van 1979 tot 1981. Verder was hij jarenlang lid van een juridische werkgroep van de Tweede-Kamerfractie van het CDA en was hij gedurende vijf jaar waarnemend fractievoorzitter van de Gewestraad Gooi- en Vechtstreek.

Jaap Glasz was actief in de advocatuur, wetenschap en in de kunst. Wat betreft de kunst was hij bestuurder van enkele orkesten en van Het Nationaal Ballet. Meer bekend was dat hij leiding gaf aan het gerenommeerde Amsterdams-Rotterdams advocatenkantoor Trenité Van Doorne. Aan het einde van zijn Kamerperiode werd hij benoemd tot bijzonder hoogleraar corporate governance aan de Universiteit van Amsterdam, een aanstelling die hij te danken had aan zijn buitengewone kennis en inspanningen op dat terrein. Hij genoot grote bekendheid als de deskundige op het terrein van het commissariaat van vennootschappen. Diverse gezaghebbende publicaties over gedragingen en aansprakelijkheid van commissarissen zijn van zijn hand. In lijn daarmee lag zijn lidmaatschap van de commissie-Tabaksblat.

De leden die Jaap Glasz hebben meegemaakt in deze Kamer zullen hem vooral herinneren als een scherp en zorgvuldig Kamerlid, meer vakman dan een echt politiek dier. De kwaliteit van wetgeving stond bij hem voorop. Hij was inhoudelijk deskundig, hij was degelijk, hij was betrouwbaar. Jaap Glasz was als Kamerlid woordvoerder op vele terreinen, van vreemdelingenrecht tot vennootschapsrecht, van pensioenverevening tot een Uitvoerend Comité Schengen, onderwerpen waarbij hij zeer nadrukkelijk zijn opvattingen liet blijken, getuige ook de Handelingen van deze Kamer. Stevige discussies met bewindspersonen, ongeacht politieke geestverwantschap, maar ook met collega-senatoren, zodanig dat zij ook de publiciteit haalden, zoals bij de Gratiewet, het Verdrag van Schengen en het debat over een dubbele nationaliteit. Inzake de bijzondere commissie voor de JBZ-Raad heeft hij in deze Kamer een grote initiërende rol gespeeld.

Jaap Glasz laat bij veel mensen, zowel bij Kamerleden, als bij de medewerkers, een herinnering achter die gekenmerkt wordt door waardering en respect, niet alleen voor zijn kennis en kunde, maar evenzeer voor zijn aimabele en plezierige omgang. Ik hoop, dat deze goede herinnering een steun is voor zijn familie bij het verwerken van hun verdriet.

Ik verzoek u allen om een ogenblik stilte.
**

(De vergadering neemt enkele ogenblikken stilte in acht.)

De **voorzitter**: Op verzoek van de fractie van het CDA stel ik voor, het wetsvoorstel Wijziging van de Pensioen- en spaarfondsenwet en enige andere wetten in verband met de implementatie van richtlijn nr. 2003/41/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van

3 juni 2003 betreffende de werkzaamheden van en het toezicht op instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (PbEG L 235/10) (30104) van de agenda af te voeren.
**

Daartoe wordt besloten.

*B
!Hamerstukken!

Aan de orde is de behandeling van:

- het Voorstel van wet van de leden Hamer, Dijsselbloem en Kraneveldt houdende opneming in de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra en de Wet op het voortgezet onderwijs van de verplichting voor scholen om bij te dragen aan de integratie van leerlingen in de Nederlandse samenleving (29666);

- het wetsvoorstel Goedkeuring van het op 3 mei 2002 te Vilnius tot stand gekomen Protocol nr. 13 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, inzake de afschaffing van de doodstraf onder alle omstandigheden (Trb. 2002, 119) (29671);

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wegenverkeerswet 1994 in verband met de implementatie van richtlijn nr. 2004/52/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 29 april 2004 betreffende de interoperabiliteit van elektronische tolheffingssystemen voor het wegverkeer in de Gemeenschap (30082).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: De aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie en de SGP wordt aantekening verleend dat zij geacht wensen te worden te hebben gestemd tegen wetsvoorstel 29671 inzake Protocol nr. 13 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.
**

*B
!Concurrentiebeding!

Aan de orde is de behandeling van:

- de brief van de vaste commissie voor Justitie met voorstel voor een adviesaanvraag aan de SER inzake het wetsvoorstel Wijziging van titel 7.10 (arbeidsovereenkomst) van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het concurrentiebeding (28167) (28167 ek F).

De beraadslaging wordt geopend.

*N

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Voorzitter. De VVD-fractie heeft al in de Kamercommissie voor Justitie laten blijken dat zij niet kan instemmen met deze adviesaanvrage aan de SER. Ik zal kort proberen uit te leggen waarom.

De taak van de Eerste Kamer is om wetsvoorstellen te toetsen op de Grondwettelijkheid, de uitvoerbaarheid en de handhaafbaarheid en die taak vervullen wij wekelijks bij zeer veel wetsvoorstellen, of ze nu wel ingrijpend in de Tweede Kamer zijn geamendeerd of niet. Dat dienen wij dus ook te doen met dit wetsvoorstel inzake het concurrentiebeding. Als de Kamer uiteindelijk in meerderheid van mening is dat dit wetsvoorstel niet acceptabel is, dan moeten wij er "neen" tegen zeggen, vindt zij het wel acceptabel, dan moeten wij er "ja" tegen zeggen. Wij moeten geen advies van de SER gebruiken om ons er eventueel achter te verschuilen.

De beraadslaging wordt gesloten.

In stemming komt het voorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de VVD tegen dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Ik heb begrepen dat de minister enigszins is verlaat en het nog enige ogenblikken zal duren voordat wij met het volgende onderwerp kunnen beginnen.
**

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

*B
!Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen/Wet invoering en financiering WIA!

Aan de orde is de gezamenlijke behandeling van:

- het wetsvoorstel Bevordering van het naar arbeidsvermogen verrichten van werk of van werkhervatting van verzekerden die gedeeltelijk arbeidsgeschikt zijn en tot het treffen van een regeling van inkomen voor deze personen alsmede voor verzekerden die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn (Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen) (30034);

- het wetsvoorstel Regels omtrent de invoering en financiering van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen alsmede met betrekking tot de intrekking van de Wet op de (re)integratie arbeidsgehandicapten (Wet Invoering en financiering Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen) (30118).

De **voorzitter**: Ik heet de minister van harte welkom in ons midden.

De beraadslaging wordt geopend.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. De minister krijgt het vandaag nog moeilijk. Zijn geesteskind, het ambitieuze project dat de WAO moet omvormen van een regeling die het accent legt op wat mensen niet meer kunnen tot een regeling die benadrukt wat ze nog wel

kunnen, ligt onder vuur. Nu was de minister op dit punt al wat gewend. Ook in de Tweede Kamer konden zijn plannen niet echt op een warm onthaal rekenen. De oppositie was kritisch, zo niet vernietigend over de vermeende inhoudelijke meerwaarde, de coalitiepartner VVD plaatste in navolging van het CPB vraagtekens bij de aan de Kamer voorgerekende baten en de kleine christelijke partijen aarzelden over de vraag of deze hervorming, op deze manier ingezet, de oplossing is waarop het land zit te wachten.

Wat was ook alweer de kwaal waar de WIA de remedie voor zou moeten zijn, zo vroegen ook buiten Den Haag vriend en vijand van dit kabinet zich af. Wat is anno 2006 nog het probleem dat een zo rigoureuze stelselwijziging rechtvaardigt? Vrijwel alle externe commentatoren gaven aan dit niet te zien. Men was vooral in verwarring over de vraag wat de minister met deze operatie voorstaat. Dat is een ernstige zaak. Het gaat om een fundamenteel probleem, maar betwijfeld wordt of de gekozen oplossing niet te drastisch is, of deze oplossing het juiste instrument is en of de beoogde uitkomst wordt gehaald. Als er geen probleem meer bestaat dat hoognodig moet worden aangepakt, valt daarmee de bodem, de bestaansgrond achter een grote hervorming weg. Wat dan resteert, is een enorm kostbaar melodrama.

Deze realiteit staat ook vandaag centraal. Het zal de minister niet ontgaan zijn dat zijn wet ook in dit huis gematigd enthousiast is ontvangen, om het eens eufemistisch uit te drukken. Mijn fractie en de fracties van GroenLinks en de SP zijn ronduit tegen. Van alle fracties die aangeven "belangstellend" te zijn, onthoudt alleen de VVD zich van het stellen van de fundamentele go-no-govraag. In het bijzonder de CDA-fractie worstelt, en blijft worstelen in de termen van de woordvoerster, met de toegevoegde waarde van de beide wetsvoorstellen. Wel ziet deze fractie een rechtvaardiging in de noodzaak een veranderingsslag te maken. Is dat echter voldoende om aan het eind van de dag in te stemmen met een regeling die de bestuurlijke chaos rondom de WAO zal vergroten? Door deze regeling wordt het gros van de categorie die nu nog arbeidsgehandicapt heet behandeld als reguliere werklozen. Stemt men in met een regeling die inhoudt dat men niet langer stil staat bij wat iemand niet kan, maar waarbij wordt uitgegaan van wat wel mogelijk is? Zet men onder dat motto bijna alle REA-voorzieningen bij het groot vuil, inclusief het beleidscriterium "arbeidsgehandicapt"? Deze vragen behoor ik uiteraard niet aan de minister te stellen. Het is veeleer een uitnodiging aan de CDA-woordvoerster op dit dossier.

Ik keer terug naar onze eigen waardering. Van mijn fractie krijgt de operatie-WIA drie O's mee: Onnodig en daarmee onverstandig, systeemtechnisch Onlogisch en daardoor op onderdelen onbillijk, Onvoldoende doorgedacht en daardoor op onderdelen onaf. Ik loop deze O's stuk voor stuk af, uiteraard met de uitnodiging aan de minister om hierop te reageren.

Ik begin met Onnodig en onverstandig. Vriend en vijand zijn het erover eens dat de instroomcijfers spectaculair zijn gedaald en dat er geen reden is om aan te nemen dat dit een tijdelijk effect zal zijn. WULBZ, WVP en als sluitstuk de WVL hebben hun werk gedaan en arbeidsrechtelijk is het besef doorgedrongen dat het aangaan van een arbeidscontract ook de verplichting impliceert om bij ongeschiktheid voor de overeengekomen arbeid naar andere mogelijkheden uit te zien. Wij zien dat in de aantallen en in de jurisprudentie op dit punt. Ik zal de minister geen prognoses voorhouden, maar ik nodig hem uit, ons nog eenmaal uit te leggen wat nu de te verwachten non-participatieramp is -- "zoveel mensen zullen in dat geval níet reïntegreren" -- als wij vandaag doen wat de hoofduitvoerder van de WIA keer op keer vraagt: de operatie afblazen en de targets proberen te halen met het hervormde stelsel zonder de WIA.

Die andere ramp, die van de uitvoering, kennen wij inmiddels. Het UWV heeft de minister op zijn allerzuinigst laten weten dat de WIA uitvoerbaar is. Let wel, niet goed uitvoerbaar, niet eenvoudig uitvoerbaar, maar uitvoerbaar met pijn, met moeite en ook met veel kunst- en vliegwerk. De in 2002 begonnen fusie is nog niet klaar, de huisvesting van de regiokantoren is nog niet gereed en de integratie van ICT-systemen is nog niet voltooid. Ik citeer hierbij voor alle duidelijkheid uit de bijlage bij de Staatscourant van afgelopen Prinsjesdag. Ter voorbereiding van de WIA worden drie oude systemen aangepast waarmee gewerkt zal worden in plaats van dat de operatie van start kan gaan vanuit een gestroomlijnd systeem. "Wij zijn bezig", aldus het UWV -- let wel: bezig, niet gereed -- "de focus te verschuiven van wetgebonden taakuitoefening naar een sterkere gerichtheid op de klant". Dan komt de WIA, een gigantisch ingewikkeld nieuw systeem dat de WAO in complexiteit naar de kroon steekt. Je hoeft geen Cassandra te zijn om allerlei doemscenario's te voorspellen. Ziet de minister deze werkelijk niet? Of ziet hij ze wel, maar beschouwt hij ze als de prijs die wij voor een roemvolle voltooiing van het plan-Donner moeten betalen? Wil de minister ook op deze vraag een antwoord geven?

De tweede O staat voor Onlogisch en onbillijk. Onder het motto "nieuw systeem" wordt met de WIA de WAO-lijn doorgetrokken dat de mate van iemands arbeidsongeschiktheid wordt gerelateerd aan diens verlies van verdiencapaciteit. Voor een loondervingsverzekering is zo'n relatie niet onbegrijpelijk, maar voor een regeling die bedoeld is als reïntegratieregeling wel. De niet logische effecten doen zich op twee plaatsen voor: aan de bovenkant van de WIA, bij de categorie volledig arbeidsongeschikt en onderaan bij de groep met een verlies aan verdiencapaciteit van minder dan 35%.

Eerst de categorie 80% of meer, een groep die afhankelijk van het structurele karakter van deze kwalificatie WGA-klant is en daarmee in beginsel reïntegratie-fähig, of IVA-gerechtigd en dus feitelijk afgeschreven. De vraag is de minister al in verschillende toonaarden gesteld, te beginnen door de Raad van State. Mijn fractie wil hem hier niettemin nog een keer stellen. Deelt de minister de analyse dat 15% van een bovenmodaal inkomen nog altijd een substantiële restcapaciteit kan opleveren? Zo ja, waarom wil hij dan per se geen helpende hand bieden aan mensen met een dergelijke structurele verdienbeperking om het restant nuttig te besteden? Is een uitzondering op de regel dat IVA altijd non-reïntegratie impliceert werkelijk zo verkeerd, nu wij allen weten dat het IVA-criterium in de WIA volledig anders is dan in het plan-Donner? Hoe staat de minister tegenover een fiat aan het UWV om onder omstandigheden reïntegratieinstrumenten

te verstrekken aan een IVA-gerechtigde met een verdiencapaciteit van 20% of meer van het minimumloon? Het is prettig als de minister positief reageert, maar als hij negatief reageert hoor ik graag een goed onderbouwde afwijzing.

De tweede onlogica zit aan de onderkant van de WIA, de zogeheten categorie 35-min. Kan de minister ingaan op de gedachte achter het al dan niet toekennen van reïntegratiebevorderende instrumenten, zoals de no-riskpolis en de premiekorting voor personen uit deze doelgroep? Vindt hij iemand beperkter in zijn mogelijkheden zonder lopend dienstverband dan met en, zo ja, waarom dan? Is die beperking voor een werkzoekende in de bijstand er wel als hij twee jaar uit het arbeidsproces verwijderd is geweest en daarvoor niet, en zo ja, waarom dan wel? Wil de minister in zijn antwoord ook de stelling van het MKB meenemen dat bij met name kleinere werkgevers de no-riskpolis een extra drempel voor herplaatsing kan wegnemen voor mensen met een behoorlijke fysieke handicap?
Werkgevers zullen heus wel een zekere verantwoordelijkheid voor reïntegratie willen nemen, maar sinterklaas zijn ze niet. En zelfs die goedheiligman komt niet het hele jaar door, zoals de job coach die de minister straks ook al niet meer wil vergoeden, behalve voor mensen bij wie de beschadiging is aangeboren. Dat onderscheid komt mij niet alleen onlogisch en onrechtvaardig, maar ook juridisch aanvechtbaar voor. Daarmee zijn wij bij de derde O aangeland, de O van onvoldoende doordacht.

Wat is het springende verschil tussen een werknemer die blind is geboren of met hersenletsel en een werknemer die zo'n beperking later in zijn leven heeft opgelopen? Introduceren wij met een systeem dat dat onderscheid maakt, niet een niet te verdedigen onderscheid binnen de doelgroep personen met een handicap? Ons land heeft zich immers gecommitteerd aan het beginsel van non-discriminatie, van gelijke kansen in de arbeid en de dienstverlening van mensen met een handicap. Er is zelfs een studie in voorbereiding naar de vraag of handicap moet worden opgenomen in het rijtje non-discriminatiegronden in de Grondwet. Precies op dat moment schrapt de minister de term arbeidsgehandicapt. Er komt een andere wijze van toerekening. Daardoor hangt het niet af van iemands beperkingen of wij een werkgever met prikkels gaan stimuleren om mensen aan te nemen of in dienst te houden, maar van de bemiddelende instantie of de duur van de werkloosheid.

Het ging en gaat mijn fractie bij de vraag die wij hierover in de schriftelijke voorbereiding stelden, niet om de gevoeligheden die de kwalificatie beperkt of gehandicapt kan oproepen, zoals de minister kennelijk dacht. Waar het ons om draait, is dat je voor een effectief reïntegratiebeleid en voor een doeltreffend non-discriminatiebeleid heldere kwalificaties nodig hebt en goed onderscheidende criteria. Het criterium arbeidsgehandicapt of een equivalent daarvan is in dit verband te waardevol om zomaar los te laten, evenals de gelijknamige toets op dat criterium. En wie die toets moet gaan uitvoeren laat ik uitdrukkelijk in het midden. Wij horen graag van de minister of hij het met ons eens is en, zo nee, waarom dan niet.

Mijn derde O: onvoldoende doordacht. Twee aspecten willen wij in dit verband voor het voetlicht brengen: de problematiek van de eigenrisicodrager en de internationaal-rechtelijke kant van de WIA. Mijn fractie is niet zo erg onder de indruk van de voorbeelden, die de minister gaf in reactie op een vraag van de CDA-fractie, van situaties waarin private rechtspersonen publiekrechtelijke bevoegdheden uitoefenen. In geen van die gevallen treedt de private rechtspersoon namelijk tegelijkertijd op in twee hoedanigheden, zoals dat in het nieuwe stelsel wel het geval is. Onder de WIA is de eigenrisicodragende werkgever immers, afhankelijk van het moment van het geschil, nu eens een private wederpartij dan weer een publiekrechtelijk orgaan. Nu eens is het de goede of de minder goede werkgever en dan weer het bestuursorgaan dat zich gebonden weet aan de regels van de AWB.
Er bestaan twee bezwaren tegen deze dubbele pet: complexiteit, en daardoor voor degene die ermee moeten werken onuitvoerbaarheid, en misschien nog erger: een stapeling van bevoegdheden waar aan de andere kant weinig of niets tegenover staat. Kortom, een onproductieve onbalans. Op dat onproductieve kom ik nog terug, want dat zal de minister in zijn taakstelling ongetwijfeld aanspreken.
Over de kwestie van de complexiteit zijn al diverse vragen gesteld. De antwoorden hebben het plaatje maar beperkt helderder gemaakt, met name als men zich daarbij verplaatst in de positie van de mensen die met het systeem moeten werken, zoals de werkgever die zich bij het opleggen van een sanctie af moet vragen aan welke regels hij zich moet houden. Is dat tijdigheid of rechtmatigheid? Zijn dat normen voor goede werkgevers of uitsluitend voor publieke bestuursorganen? En wat te denken van de werknemer die gesanctioneerd wordt met de inhouding van vakantiedagen of een korting op zijn uitkering en die zich afvraagt of hij bezwaar moet maken of meteen naar de rechter moet stappen? En naar welke rechter dan ook al weer?
Uit het antwoord van de minister weten wij, politiek en wetenschap, nu dat een werknemer zijn werkgever, die zijn reïntegratietaak verzaakt, bijvoorbeeld door te weigeren hem de voor zijn reïntegratie benodigde scholing te laten volgen, voor de rechter kan slepen. In de eerste twee jaar is dat de kantonrechter. Daarna wordt het de bestuursrechter. De minister wil mij vast corrigeren als ik het verkeerd heb begrepen. De complicatie dat deze werkgever de periode van twee jaar loondoorbetaling verlengd heeft, laten wij nu gemakshalve maar even voor wat het is. Wel willen wij de minister vragen waarom de werkgever op dit punt verantwoordelijkheden toekomen, bijvoorbeeld -- ik citeer uit het antwoord van de minister -- "omdat die voortvloeien uit zijn reïntegratietaak". Waarom laat hij dit zo impliciet en zet hij het niet met zo veel woorden in de wet? Dat zou de zaken voor iedereen een stuk helderder maken.
In dit verband verwijst mijn fractie ook naar de recente brief van de cliëntenraad die deze Kamer heeft ontvangen. De vraag van deze raad over dit punt brengen wij graag in het debat in. Welke mogelijkheden naast bezwaar en

beroep staan voor de werknemer open wanneer zijn werkgever werkeloos toeziet hoe op een zeker moment geen andere opties meer resteren dan zijn -- dat is: van de werknemer -- werkeloosheid? Kan hij dan naar de rechter stappen? Kan of moet hij daaraan voorafgaand een deskundig oordeel inwinnen en, zo ja, bij wie dan? En waarom wil de minister in dit verband niet weten van een handvat voor de werknemer om de zaken zelf te regelen in de vorm van een IRO of een eigen budget? Komt dat instrument de werknemer wellicht toch al toe omdat het voortvloeit uit het goed werkgeverschap? Ook in dat opzicht zijn wij benieuwd naar het antwoord van de minister.

De stapeling. De eigenrisicodragende werkgever die zijn werknemer heeft ontslagen wegens het weigeren van passend werk, civielrechtelijk en geaccordeerd door het CWI, kan die werknemer vanwege datzelfde vergrijp een sanctie opleggen en nu in zijn hoedanigheid van uitvoerder. Mijn fractie acht dit problematisch. Het feit dat de werknemer onrechtmatige besluiten bij de rechter kan aanvechten, stemt ons niet gerust en temeer niet als wij daarbij de kosten van rechtsbijstand betrekken -- een dossier dat op dit moment bij de Justitiecommissie van deze Kamer ligt -- die de van alle kanten in zijn inkomen gesanctioneerde werknemer zou moeten maken. Hoeveel van hen zullen het erbij laten zitten? Hoeveel eigenrisicodragende werkgevers zullen erop gokken dat zij dat zullen doen? En hoe denkt de minister dit te kunnen monitoren, laat staan bijsturen? Met name op dat punt horen wij graag een reactie van de minister.

De tweede onvoldoende doordachte kwestie betreft de internationaal-rechtelijke kant van de WIA. De stap van de regering om er domweg op te gokken dat het wel goed komt met ILO-verdrag 121 en vervolgens voor alle zekerheid, omdat het wetsvoorstel in academische kringen kritisch wordt besproken, de ILO nog maar even te consulteren, acht mijn fractie om twee redenen problematisch. Ten eerste vanwege de ondoorzichtigheid en de uitzonderlijk lange duur van deze procedure, waardoor parlementaire controle vooraf praktisch onmogelijk is. En ten tweede, en dat is misschien nog wel belangrijker, omdat voor een goede beoordeling twee zaken nodig zijn: inzicht in de reikwijdte van de conventie -- dat is de ILO ongetwijfeld toevertrouwd -- en inzicht in de systematiek van de regeling. De systematiek van de WIA is echter niet eenvoudig, daar moet je voor gestudeerd hebben.

Ik kan zonder enig probleem drie potentieel problematische aspecten van de WIA bedenken. Dat zijn de referte-eis voor de loongerelateerde uitkering, de non-exporteerbaarheid van de toeslagenwet in combinatie met de uitgebreide functie die de toeslag in de WIA heeft gekregen en het sanctioneringssysteem uit de WW dat in de WGA is geïmplementeerd en dat tot gevolg kan hebben dat een werkzoekende met verdienschade als gevolg van een beroepsziekte zijn uitkering kan verspelen door verwijtbaar gedrag, inclusief het deel dat bedoeld is ter compensatie van lijfschade. Heeft de minister al die facetten van de WIA onder de aandacht van de ILO gebracht? Echter, voor dit moment en voor deze Kamer is uitsluitend relevant dat er nu een wetsvoorstel voorligt, terwijl er nog geen begin is van een antwoord op de schijnbaar eenvoudige vraag: mooi systeem de WIA, maar mag het wel? Ik heb voor het moment ook geen productieve suggesties om hieruit te komen. Wellicht kan de minister mij helpen?

Een paar kleinere zaken die onder de noemer onaf vallen. Voor alle duidelijkheid: deze zaken maken niet altijd onderdeel uit van de WIA. Het gaat om hiaten in het nieuwe stelsel, dus vanaf de wet Verbetering poortwachter en de wet inzake verlenging loondoorbetaling, die nu pas in volle omvang duidelijk zijn. Om dit debat van vandaag niet al te zeer te belasten geef ik nu al vast aan dat mijn fractie ook genoegen neemt met de toezegging van de minister dat hij hier nog eens met een "open mind" naar zal kijken en dat hij de Kamer hiervan in kennis zal stellen.

Het eerst punt onder deze noemer is de loondip voor de gedeeltelijk reïntegrerende werknemer, waar mijn fractie en de fractie van GroenLinks vragen over hebben gesteld. Ik verwijs voor de dip naar het staatje op pagina 24 van de memorie van antwoord. Wat mijn fractie op dit punt met name "puzzelt", is de vraag waarom de minister wel tot in detail wil regelen wanneer aanspraak bestaat op een loonaanvulling, namelijk alleen als de werknemer voor minstens 50% zijn verdiencapaciteit waarmaakt, en er vervolgens geen enkel probleem mee heeft dat arbeid in zo'n situatie niet loont. Voor het geval de minister zich laat geruststellen door de gedachte dat het partijen vrij staat om betere regelingen af te spreken of meent dat die kwestie wel zal worden geregeld in het arbeidsvoorwaardenoverleg, wijs ik hem erop dat in Nederland zo'n 660.000 mensen buiten het bereik van een cao werken. Is ons arbeidsrecht niet ook voor hen bedoeld?

Een vergelijkbare "onaf-vraag" betreft de bovenmodaal verdienende werknemer die reïntegreert en die geen loonaanvulling krijgt. Is de minister het met ons eens dat hier sprake is van een "oversight" in zijn nieuwe stelsel en, zo ja, wat denkt hij daaraan dan te gaan doen?

Het tweede onderdeel dat naar ons oordeel onvoldoende gereguleerd is, is het hiaat in situaties waarin er een verschil van mening bestaat tussen werkgever en werknemer over wederzijdse verantwoordelijkheden ten aanzien van de reïntegratie. In de schriftelijke voorbereiding spitste mijn fractie dit punt toe op een mogelijk conflict of een verschil van mening over de reële loonwaarde voor aangepaste arbeid voor een werknemer met beperkingen. Vandaag is de observatie die wij de minister willen voorhouden dat zijn nieuwe stelsel partijen op dit punt in de kou laat staan en dat dat behalve niet redelijk, voor hen vooral contraproductief is. De minister kan de exitroute uit de arbeidsovereenkomst immers tot het uiterste proberen dicht te timmeren met opzegverboden en scherpe instructies aan het CWI, maar het ventiel van die relatie, waar ook deze minister weinig "grip" op heeft, heet verstoorde arbeidsrelatie.

Als een van beide partijen aangeeft dat het niet meer goed komt tussen hen beide, zal de rechter daarnaar luisteren. Het is vanuit deze achtergrond dat wij de minister willen vragen of hij nog eens met een "open mind" wil kijken naar situaties waarin partijen een onpartijdige derde kunnen inschakelen of zouden moeten kunnen inschakelen als zij er samen niet uitkomen. Waarom wel door die verlenging van de wet de mogelijkheid geïntroduceerd van een opinie over de vraag of de werknemer zijn

verplichtingen van artikel 660a verzaakt en niet of de werkgever hetzelfde doet met zijn verplichtingen van artikel 650a? Of de situatie waarop onze vraag gericht was in het geval de reïntegratie dreigt te stranden op een verschil van mening over een redelijke loonhoogte. Voor alle duidelijkheid: in de schriftelijke voorbereiding noemde mijn fractie het UWV. Ook de Cliëntenraad noemt dat orgaan, waarschijnlijk vanwege het bestaan van die rechtsgang in de wet SUWI, maar het kan natuurlijk ook best een andere instantie zijn als de minister oordeelt dat dit orgaan al te veel geplaagd wordt met alles wat er op hen afkomt, zoals het CWI of een externe Arbo-dienst, met de nadruk op extern.
De migratiehiaat van Nederland naar Duitsland. Een aantal fracties heeft hierover vragen gesteld. Het antwoord van de minister dat dit hiaat niet in strijd is met het EU-recht omdat -- ik citeer -- "de verordening zich niet over de inhoud van de socialeverzekeringssstelsels uitspreekt", verbaast mijn fractie.
Naar ons oordeel wordt met deze opstelling miskend dat het Europese coördinatierecht ook ziet op het voorkomen dat werknemers schade ervaren in hun sociale dekking vanwege het feit dat zij migrerend werknemer zijn, in het ene land wonen en in het andere land werken, hun domicilie en werkend bestaan verplaatsten van de ene lidstaat naar de andere. Daarover bestaat amper jurisprudentie. Is de minister het daarmee eens? Is hij bereid om de kwestie nog eens voor te leggen aan de afdeling Internationaal van het UWV, met het verzoek om suggesties te doen voor het netjes regelen van dit punt? Het gaat tenslotte om kleine bedragen. Voorkomen moet worden dat ons land opnieuw in een pijnlijke rechtszaak wordt betrokken. Een van de opties is een pro-ratavoorziening in het vangnet-Ziektewet; een andere optie is een vervroegde WGA-keuring en vervolgens toekenning vanaf de dag dat de Duitse wachttijd is verstreken.

Mijn fractie maakt er geen geheim van dat zij het zou betreuren als de wetsvoorstellen inzake WIA vandaag worden aanvaard. Zij ziet in dat geval de toekomst uitvoeringstechnisch met angst en beven tegemoet, zeker als de wetsvoorstellen per 1 januari moeten ingaan. Zij wil de minister in dit verband ook nog eens wijzen op de jongste brief van MKB-Nederland die dit moment vanwege heel andere redenen eveneens met zorg op zich af ziet komen. En zij is, in het licht van alles wat ter voorbereiding op deze behandeling in dit huis is gewisseld, zeer benieuwd, zowel naar de opstelling van de andere fracties als naar de antwoorden van de minister.

*N

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Voorzitter. Op 12 april 1997 werd het commentaar van NRC Handelsblad gewijd aan het poldermodel, een van buiten Nederland overgewaaide aanduiding voor het harmoniemodel, dat voor de gezamenlijke aanpak van sociale partners en de regering m.b.t. de problematiek op sociaal-economisch gebied stond. De term poldermodel roept het beeld op van door het water bedreigde boeren die gezamenlijk de handen uit de mouwen steken en zich de longen uit het lijf pompen om droge voeten te houden. Dat pompen of verzuipen is misschien een iets te romantische voorstelling van zaken, aldus de commentator, om dan als volgt verder te gaan: "Maar dat de sociale, economische en financiële problemen gezamenlijk in goed overleg tussen regering, werkgevers en werknemers zijn aangepakt, is de kern van het Nederlandse succes. Naar beproefd vaderlands gebruik is te werk gegaan langs de lijnen van consensus. Het succes van het poldermodel is eerherstel aan de Nederlandse overlegeconomie."

Door sommige politici en wetenschappers werd juist in die jaren liever gesproken over "het primaat terug bij de politiek", gelet op de stroperigheid en het gebrek aan dynamiek die de overlegeconomie zouden kenmerken. Wij zullen ons echter ook kunnen herinneren hoe deze geluiden in september 1997 en daarna verstomden toen de heren Blankert en De Waal, respectievelijk werkgevers- en werknemersvoorzitter, de Carl Bertelsmann Preis in ontvangst mochten nemen. Uit grote waardering voor dit Poldermodel, vooral voor de bereikte resultaten.

Niemand zal echter ook durven ontkennen dat het CDA de overlegeconomie door de jaren heen trouw is gebleven, for better and for worse. Immers, deze is nauw verbonden met maatschappelijke tradities en sociaal-culturele achtergronden. Een verwijzing naar het leerstuk van de rooms-katholieke subsidiariteit en evenzeer de "soevereiniteit in eigen kring", zoals met name de antirevolutionairen deze beleefden, is dan voldoende. Het CDA zal blijven opkomen voor het maatschappelijk middenveld en deze de daarbij behorende verantwoordelijkheid willen toekennen. Overigens mag dan ook zeker de sociaal-democratische "functionele decentralisatie" niet ongenoemd blijven. Een aanpak die overigens niet meer terug te vinden valt bij de reorganisaties van de uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid, waarbij de rol van de sociale partners als achterhaald werd beschouwd. Daarom ook heeft de CDA-fractie op principiële gronden tegen de SUWI-wetgeving gestemd.

Langzamerhand was de grote betekenis van het Akkoord van Wassenaar van 1982 met onder meer loonmatiging door arbeidsduurverkorting aan het verbleken door de niet altijd even grote bereidheid tot verandering, vernieuwing, alsmede het ontbreken van vertrouwen tussen sociale partners en de regering. Dit was zowel voor 1997 als na 1997 meermalen het geval. Stevige conflicten en botsingen kwamen dan ook regelmatig voor. Inderdaad, de overlegeconomie is zeker niet volmaakt. De roep om revitalisatie blijft dan ook noodzakelijk, terwijl ook steeds opnieuw zal moeten worden gewerkt aan de basis voor de overlegeconomie, te weten wederzijds vertrouwen. Alleen dan zijn ingrijpende hervormingen door middel van consensus mogelijk. Er is dan het nodige draagvlak gecreëerd. En dat model, ook wel het Rijnlandse model genoemd, zal steeds verder moeten worden ontwikkeld, aangepast aan de eisen en vragen van de tijd om op basis van overleg, gedragen door een cultuur van verantwoordelijkheid en compromissen tussen de uiteenlopende belangen, resultaten te kunnen bereiken.

Enige jaren geleden verscheen een artikelenreeks over de toekomst van het overlegmodel, waarin ook Alexander Rinnooy Kan en Hans Wijffels samen hun mening gaven: "Een cultuur van besluitvorming die participanten serieus neemt, is niet iets om ons voor te

schamen, integendeel." Een ander citaat: "Een besluitvormingsmodel met een scherpe verantwoordelijkheidsverdeling waarin tijdige besluitvorming wordt voorafgegaan door niet-vrijblijvende discussie met betrokkenen, zou daarbij goede diensten kunnen bewijzen."

Welnu, met de SER-adviezen van 2002 en 2004 hebben sociale partners zich gerevancheerd voor het bewuste misbruik van hun invloed op de WAO, overigens volledig gesanctioneerd door opeenvolgende regeringen, maar ook voor het gebrek aan dynamiek en het niet durven inspelen op de bestaande problematiek. De SER-adviezen markeren een nieuwe aanpak. De bestuurlijke traagheid heeft plaatsgemaakt voor een doelbewust niet doorschuiven van de gezamenlijke verantwoordelijkheid van sociale partners naar de regering. Ook de CDA-fractie wil het maatschappelijk middenveld deze verantwoordelijkheid blijven geven, en in dit geval aan de echte actoren op het terrein van arbeidsvoorwaarden, -verhoudingen en -omstandigheden. Wij, politici, maken immers geen werk.

De kern van de SER-adviezen over de WAO wordt in de samenvatting aldus weergegeven: "De raad handhaaft zijn opvatting dat invoering van zijn voorstellen (in het WAO-advies 2002) zal leiden tot een activerend en toekomstbestendig, sociaal en solide stelsel van regelingen inzake ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid en tot het in bestuurlijk opzicht beheersbaar maken van de arbeidsongeschiktheidsproblematiek. Tevens acht hij het zeer plausibel dat daarmee uitzicht bestaat op een reëel bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak voor een fundamentele en wezenlijke aanpak van de WAO-problematiek. Om deze doelen te bereiken acht de raad het gewenst dat het kabinet zijn voornemens verder aanpast aan de raadsvoorstellen in het WAO-advies 2002." En uiteindelijk heeft het kabinet dit ook gedaan. Er is nu sprake van een goede en verplichtende verantwoordelijkheidsverdeling.

De geschetste gang van zaken heeft de CDA-fractie overigens wel voor een moeilijk dilemma -- het was een worsteling -- geplaatst. Dit mede in het licht van de voortschrijdende ontwikkelingen rond de reeds in gang gezette wetgeving (Wet verbetering poortwachter, loondoorbetaling tweede ziektejaar, aangescherpt Schattingsbesluit). Deze nieuwe wetgeving begint kwantitatief duidelijk vruchten af te werpen. Een positieve ontwikkeling, die overigens door sociale partners en kabinet wordt onderkend en erkend, ook al valt er kwalitatief nog veel te doen. Dit noodzaakt echter wel tot de vraag van de CDA-fractie naar de toegevoegde waarde van de nu voorliggende wetsvoorstellen, waaraan de sociale partners ook met betrekking tot de invoeringsdatum vooralsnog blijven vasthouden. In het licht van de door ons beoogde verantwoordelijkheidsverdeling betekent dit -- indien ook maar enigszins mogelijk -- echter ook dat deze wetsvoorstellen doorgang zouden moeten vinden. De minister heeft in zijn antwoord op deze vraag eveneens nog eens alle nadruk gelegd op het in de wetsvoorstellen neergelegde activerende stelsel, zoals trouwens ook de SER en de Stichting van de Arbeid bij herhaling doen. Deze fundamenteel andere aanpak nu rechtvaardigt een nieuw stelsel, met ook een andere verantwoordelijkheidsverdeling. En dus uiteindelijk een doorgaan. Het is echter wel noodzakelijk, dat de minister dan nog eens ingaat op de zinsnede in de memorie van antwoord op pagina 3 dat "alles op alles wordt gezet om deze personen te behouden voor de arbeidsmarkt dan wel om een terugkeer te bewerkstelligen". Het gaat dan om de groep met een arbeidsongeschiktheidspercentage tussen de 35% en 80%. Wat wordt dan exact met de terminologie "alles op alles" bedoeld, wie wordt daarop afgerekend en hoe?

Op dezelfde pagina staat over de mensen die minder dan 35% arbeidsongeschikt zijn te lezen: "Deze groep zou er wel op achteruit gaan als voor hen toetreding tot de arbeidsmarkt uiteindelijk niet zou lukken." Hier zit de zwakke stee in de voorstellen. Het is juist ook deze uitspraak die de CDA-fractie tot royale toepassing van het reïntegratie-instrumentarium deed oproepen. Inderdaad, in tegenstelling tot wat sociale partners zo nadrukkelijk hebben uitgesproken, maar blijkbaar dan toch niet altijd kunnen waarmaken. Schieten zij dan tekort in het beleven van hun verantwoordelijkheid, of vragen wij bijvoorbeeld van de kleine zelfstandigen iets onmogelijks? Wat kan de minister in overleg met het mkb hieraan nog doen? Is het dan toch maar niet beter deze groep mensen te helpen door overheidsmaatregelen, al is het in strijd met de bedoelingen? Deze passage duidt immers niet op een enkel individueel geval. Kortom, is deze uitkomst in het overleg onderbelicht gebleven? Een verplichtende verantwoordelijkheidsverdeling doet een andere uitkomst verwachten, maar zo deze niet kan worden waargemaakt, dan vraagt het subsidiariteitsbeginsel toch om overheidsmaatregelen? Dit brengt ons ook bij de brief van de Stichting van de Arbeid van 12 september jongsleden. Hierin wordt aangegeven dat de Stichting van de Arbeid onverminderd staat achter de invoering van een nieuw stelsel van arbeidsongeschiktheidsregelingen. Hiervoor worden drie argumenten gegeven. In de eerste plaats het op termijn beheersbaar houden van het arbeidsongeschiktheidsvolume. In de tweede plaats de activerende werking van de nieuwe wetgeving, waarbij vooral het inhoud geven aan de integrale ketenbenadering wordt benadrukt. In de derde plaats wordt de nieuwe, heldere verantwoordelijkheidsverdeling tussen overheid en sociale partners genoemd. Inhoudelijk moet mijn fractie dan ook constateren dat hierdoor nog eens de weg wordt vrijgemaakt om tot aanvaarding van deze wetsvoorstellen over te gaan.

De uitvoering en invoering is een andere zaak. De Stichting van de Arbeid heeft een voorkeur, nog steeds, voor 1 januari 2006, maar is niet langer blind voor de hiertegen levende bezwaren. Op 21 februari jongstleden schreef de stichting nog dat het feit dat UWV heeft aangegeven de uitvoering niet tijdig te kunnen realiseren voor sociale partners, werkgevers én werknemers, geen reden was voor uitstel of gefaseerde invoering. Op 12 september jongstleden worden de bezwaren wel erkend met de woorden: "Daarnaast heeft de Stichting van de Arbeid twijfel over de beschikbare capaciteit bij het UWV gezien de problemen die hier recent naar voren zijn gekomen".

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): De regering verwacht dat de arbeidsparticipatie van de 35-minners zal toenemen van 65% tot 70%. Ik kreeg de indruk dat de CDA-fractie zich daarover zorgen maakt, evenals mijn fractie. Ik had dan ook verwacht dat u zou vragen wat voor maatregelen het kabinet gaat nemen om het percentage aanzienlijk te doen stijgen. Misschien hebt u zelfs eigen voorstellen op dat terrein.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik kom daar straks heel concreet op terug.

Voorzitter. De minister moet bij de beantwoording van onze vragen en van die van leden van andere fracties toch onze twijfel en van de problemen als zodanig op de hoogte zijn geweest? Is hier ondanks de inmiddels wel toegestane fasering toch niet telkenmale sprake van onderschatting van de problematiek? Of wil de minister onder alle omstandigheden deze wetsvoorstellen doorzetten, ook wat de invoeringsdatum betreft?

De CDA-fractie betreurt het dan ook, dat de minister in feite zonder uitvoerige onderbouwing de opvatting van de CDA-fractie bestrijdt, namelijk dat er te grote risico's voor de uitvoering kunnen ontstaan. Het is onze plicht hierbij nu opnieuw stil te staan, zeker in dit huis en zeker nu er een notitie is uitgelekt, die er niet om liegt. Ik heb er intussen kennis van kunnen nemen. Vooral ter wille van de cliënten zal er met spoed moeten worden ingegrepen. Het kan niet zo blijven, dat er soms sprake is van strijdige uitkomsten in de claimbeoordeling en herbeoordelingen op basis van het schattingsbesluit. De CDA-fractie stelde de vraag over de te grote risico's voor de uitvoering zonder deze interne notitie te kennen, maar wel tegen de achtergrond van de door de minister toegezonden tussenevaluatie van de Wet SUWI 2005, alsmede het oordeel over het jaar 2004 en de rapportages van de IWI. De daarin gesignaleerde risico's en bevindingen zijn van een dusdanige aard, dat zij deze vraagstelling rechtvaardigden en nog steeds rechtvaardigen. Acht de minister, naast dit alles, invoering van de voorliggende, uiterst complexe, wetsvoorstellen met ingang van 1 januari 2006 mogelijk? Dit vergt een gedegen analyse en een niet mis te verstaan antwoord.

De nieuwe situatie, ontstaan door de uitgelekte notitie, laten wij dan graag aan de Tweede Kamer over, die hierover een brief heeft ontvangen en uitdrukkelijk heeft uitgesproken zelf het spoeddebat daarover te willen aangaan. Wij doen dit des te meer, omdat de publieke reactie van de voorzitter van de Raad van Bestuur van UWV hierbij ongetwijfeld ook aan de orde zal komen.

Dit brengt ons thans bij het op verzoek van deze minister, mede namens de minister van VWS, gevraagde advies aan de Gezondheidsraad in het kader van de kwaliteitsverbetering van het claimbeoordelingsproces. In onze schriftelijke inbreng hebben wij voor dit advies uitvoerig aandacht gevraagd. Het gaat naar onze mening om een zinnig en overtuigend advies, dat perspectief kan bieden, met name voor alle cliënten die zich thans ernstig tekort gedaan voelen, alsmede voor de diverse beroepsbeoefenaren die zich in de huidige aanpak niet kunnen vinden. Wij hebben daar wel enig begrip voor.

De CDA-fractie is dan ook bijzonder verheugd dat de minister zo positief, maar ook zo snel op dit advies heeft willen inspelen, door de aanbevelingen over te nemen en derhalve af te zien van lijsten van ziekten met herstelttermijnen. Vanaf het eerste moment is hiertegen verzet aangetekend; naar onze mening terecht. De prognostiek zal dan onderdeel worden van de op te stellen protocollen, die zich ook zullen richten op behandeling en begeleiding. Vervolgens zullen deze protocollen gebruikt kunnen worden bij de claimbeoordeling. Een steen des aanstoots, een voor de minister bekende term, zal hiermee worden weggenomen. Dit betekent wel dat de negatieve spiraal een halt zal worden toegeroepen, en dat de weg omhoog weer wordt ingeslagen. Zorgvuldigheid zal hierbij voorop moeten staan en dat vergt uiteraard tijd. Het is de bedoeling nog dit jaar, zo hebben wij althans begrepen, twee protocollen af te ronden om dan vervolgens aan nog een aantal diagnoses die tot protocollen kunnen leiden, te beginnen. Hiermee zal, volgens de nadere memorie van antwoord, een substantieel deel van de arbeidsongeschiktheidsproblematiek zijn afgedekt. Het betreft hier uiteraard protocollen in het kader van de nieuwe wetgeving, waardoor het voorlopig om niet al te grote aantallen te beoordelen mensen zal gaan. Desalniettemin stelt de CDA-fractie het op prijs als de minister nog eens exact aangeeft hoe dit alles in de praktijk zal uitwerken. Het gaat erom, dat ook degene die niet gekeurd kan worden aan de hand van een protocol, weet waar hij of zij aan toe is, evenals de altijd overblijvende restgroep, die niet in protocollen onder te brengen is. Ten slotte vraagt ook het voorlopig nog niet toepasbaar zijn van het begrip duurzaamheid om aandacht. Voor de lange termijn zullen de zogenoemde 3B-richtlijnen worden ontwikkeld, een gedachtegang waarin de minister, evenals de CDA-fractie, zich goed kan vinden.

De CDA-fractie is zeer ingenomen met de toezegging dat ook ervaringsdeskundigen bij dit uiterst nauw luisterende proces van de Gezondheidsraad zullen worden betrokken. Het gaat er dan wel om, per protocol de juiste mensen te vinden, die op het niveau van de andere deskundigen hun inbreng, op basis van vertrouwen van de achterban, kunnen leveren. Hiernaast is het van wezenlijk belang meer draagvlak te creëren voor het werk van arbeidsdeskundigen en keuringsartsen. De onzekerheid over wat de cliënten te wachten staat en de hieruit voortvloeiende angst is nu te groot en levert ook geen bijdrage aan een voorspoedig herstel. Naar wij hebben begrepen, leven over het scheppen van draagvlak ook ideeën bij de Gezondheidsraad. Kan de minister hierover enige informatie geven?

De CDA-fractie heeft eveneens geconstateerd dat de minister met ons van mening is, dat de factor arbeid onvoldoende aan bod komt in de huidige richtlijnen. Ook in dit opzicht zal nu de noodzakelijke verbetering kunnen worden ingezet. Wij onderschrijven dat daardoor de reïntegratieactiviteiten tijdens de ziekteperiode aan kwaliteit zullen winnen, met positieve gevolgen daarvan voor de poortwachtertoets. Is de minister dit met ons eens?

Langs deze lijn verder denkend, achten wij het logisch dat ook in het kader van het herbeoordelingsproces op den duur de nu te ontwikkelen protocollen zullen worden ingezet. De afhoudendheid terzake van de minister begrijpen wij dan ook niet zo goed, tenzij de minister hierbij uitgaat van een tijdsprobleem. Is het echter ook in

dit kader niet noodzakelijk aan zorgvuldigheid de hoogste prioriteit te geven?

Het pleidooi om het reïntegratie-instrumentarium, en zeker de voorziening persoonlijke ondersteuning en loondispensatie, ook voor andere groepen dan Wajongers in te zetten, wordt in deze Kamer breed gedragen. De argumenten voor afwijzing die de minister nu nog gebruikt, snijden zeker niet altijd hout. Zo is een afwijzing op grond van het feit dat de persoon bij de claimbeoordeling in staat werd geacht functies te vervullen op de reguliere arbeidsmarkt en dat hij dan ook in staat is om tenminste het wettelijk minimumloon te verdienen, niet terzake. De werkgever moet immers een duwtje in de goede richting krijgen om werknemers in dienst te houden en te nemen.

Alvorens hier consequenties te trekken, stel ik eerst nog enkele andere vragen. Op pagina 20 van de nadere memorie van antwoord komt een overzicht voor van alle instrumenten, die voor 35-minners kunnen worden ingezet. Is deze opsomming juist en geldt deze mutatis mutandi dan ook voor de groep 35-80% arbeidsongeschikten? Welke instrumenten, gele top dat lijstje, uit de Wet REA zijn dan uiteindelijk niet meer van toepassing? Ik ben het spoor bijster geraakt.

Ik kom nu terug naar de loondispensatie en de jobcoaching. Niet alleen Borea heeft aandacht voor deze problematiek gevraagd, maar de organisaties van blinden en doven evenzeer. Hierbij heeft zich intussen ook de door SZW ingestelde Commissie Het Werkend Perspectief gevoegd. Deze commissie heeft nog eens helder aangegeven om welke groepen het in het bijzonder gaat, te weten allereerst de jongeren die net geen Wajong-uitkering krijgen, zoals mensen met licht-verstandelijke, auditieve, autistische of chronisch psychiatrische handicaps. Wij stellen ons vierkant achter deze jongeren op. Daarnaast gaat het om werknemers en mensen uit de gemeentelijke populatie die op latere leeftijd arbeidsongeschikt worden, waarbij onder meer gedacht moet worden aan mensen die blind of doof worden, en aan cliënten die chronische psychiatrische klachten krijgen. De CDA-fractie wil dit beroep op de jobcoachingsregeling en de loondispensatie graag nogmaals ondersteunen. In elk geval vallen deze twee instrumenten erbuiten. Het moeten reguliere arbeidsvoorzieningen worden voor degenen met een structurele functionele beperking.

Over de loondoorbetaling bij ziekte, die na reïntegratie bij een nieuwe werkgever eerder toegankelijk moet worden, vernemen wij gaarne de opvatting van de minister. De loondoorbetaling voor mensen in de bijstand -- dit zijn veelal de 35-minners -- lijkt ons een goede zaak. Voor deze gevallen kan immers worden vastgesteld dat de sociale partners hun verantwoordelijkheid hebben beëindigd, naar wij hopen op goede gronden, namelijk de feitelijke onmogelijkheid hun een plaats op de reguliere arbeidsmarkt te doen behouden. In deze gevallen ligt er dan toch een verantwoordelijkheid voor de overheid?

Dat brengt ons in algemene zin nog terug bij de WGA-regeling op zich. Wij hebben genoteerd, dat de minister de door ons gevraagde vereenvoudiging van de WGA-regeling wil onderzoeken. Dat stellen wij op prijs, mits hierbij ook aandacht wordt gegeven aan het verzekeringskarakter. Blijft nog steeds de vraag of de gedeeltelijk arbeidsgeschikten en de arbeidsgeschikten met een percentage van minder dan 35% arbeidsongeschiktheid de dupe mogen worden van het niet kunnen waarmaken van hun verantwoordelijkheid door de sociale partners, wat daarvan ook de reden mag zijn. Dat blijft wringen. Tot het uiterste moet worden getracht dit te voorkomen. De CDA-fractie gaat ervan uit dat de sociale partners vanaf 1 januari aanstaande alles uit de kast zullen halen om de reïntegratie voor de nieuwe gevallen te doen slagen. Wij gaan er hierbij vanuit dat royaal zal worden ingezet op het maken van specifieke arbeidsvoorwaardelijke afspraken, in aanvulling op de wettelijk verplichte loondoorbetaling en dat maatwerkoplossingen op het niveau van de arbeidsorganisatie zullen worden bereikt. In dit verband zijn wij toch wel erg geschrokken van het onlangs uitgebrachte onderzoek van Intermediair PW, waaruit blijkt dat een zeer groot aantal directeuren en lijnmanagers, zo'n 80%, niet van plan is ex- WAO-ers, en vermoedelijk dan ook niet de komende WGA-ers, in dienst te nemen. Hier past metterdaad een groot offensief van de sociale partners, met name de werkgevers, maar ook van de overheid.

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Ik heb de onderzoeken uiteraard ook gelezen en ik maak mij daar ook grote zorgen over. Schieten wij niet door bij het leggen van verantwoordelijkheden bij de bestaande werkgever van wie een werknemer ziek en arbeidsongeschikt wordt? De afgelopen tien jaar is daar een zwaar accent op gelegd, en dat gebeurt nu weer. Worden werkgevers dan niet kopschuw gemaakt voor het aannemen van mensen die mogelijk een gezondheidsrisico met zich brengen? Zou er niet veel meer gekeken moeten worden naar de inzet van instrumenten om deze kopschuwheid weg te nemen, dan dat wij de bal neerleggen bij de sociale partners? Want dat is wel erg gemakkelijk.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Er is nog niet tien jaar sprake van een omslag. Ik moet eerlijk toegeven dat deze omslag door dit kabinet in gang is gezet. Er liggen twee SER-adviezen aan ten grondslag. Zoals u weet, gaat de CDA-fractie uit van de overlegeconomie. Ik moet wel zeggen dat dit een van de laatste kansen is voor de sociale partners om een en ander waar te maken. Zij hebben zich hier zelf voor uitgesproken. De regeling die nu voorligt, is in hoofdzaak de regeling zoals de sociale partners die hebben bedoeld. Ik vind dat wij ons er met zijn allen voor moeten inspannen dat deze regeling zal slagen. Als dat niet gebeurt, zal de evaluatie moeten uitwijzen dat het op deze manier niet kan. Daar ben ik ook hard in.

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Dit is mij iets te gemakkelijk. Ik houd ook van de overlegeconomie, maar wij hebben een eigen verantwoordelijkheid. Vandaag nemen wij een wetsvoorstel aan, in de wetenschap dat er weer sprake is van risicoselectie. U hebt gisteren waarschijnlijk ook gelezen dat werkgevers bij een kwart van de sollicitatiegesprekken vragen stellen over de gezondheid, in strijd met de wet op de medische keuringen. Tien jaar geleden hebben wij geprobeerd dergelijke fenomenen te bestrijden met wetgeving, zoals de Wet REA. Nu zetten wij een heleboel instrumenten

daarvan overboord. Is dat verantwoord? U moet zich niet achter de sociale partners verschuilen, of achter een evaluatie over twee jaar.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik verschuil mij niet. Ik ga uit van bepaalde waarden waaraan ik hecht. Dit geldt ook voor het overlegmodel. Ik heb mij er voldoende van verzekerd dat de sociale partners zich tot het uiterste inspannen om waar te maken wat zij zeggen. Ik vind dat daar de eerste verantwoordelijkheid ligt voor arbeidsvoorwaarden, -omstandigheden en wat dies meer zij. Bovendien trekt de economie weer wat aan. Ik mag de sociale partners daar ook op afrekenen. Dat is wat ik gezegd heb. Daarmee verschuil ik mij niet.

Ik heb namelijk ook heel nadrukkelijk gezegd dat er moet worden uitgegaan van een eerste verantwoordelijkheid die elders ligt. De overheid moet alleen bij een te kort schietende uitkomst ingrijpen en dus niet vooraf.

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Wij constateren vandaag toch al dat het te kort schiet? Dat is mijn punt.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dat is ook mijn punt. Ik begrijp uw zorg ook wel. Ik heb daar zelf ook zorgen over. Toch heb ik afgewogen of wij in het kader van de overlegeconomie het activerend stelsel nog een kans geven. Voor het eerst is een andere verdeling van de verantwoordelijkheden keihard vastgelegd. Op de vraag of wij die een kans geven, is mijn antwoord: ja. Over een jaar wordt dat geëvalueerd. Ik denk dat dit lukt met een heel goed reïntegratie-instrumentarium. Wat ik hierover straks nog opmerk, kan misschien de kou een beetje uit de lucht nemen. Ik heb opmerkingen gemaakt over de te verwachten oplossingen. Natuurlijk zijn wij geschrokken van de uitkomsten. Ik zal dat zeker niet ontkennen, want ik heb er wakker van gelegen. Ik begrijp dan ook uw principiële vraag aan mij. Desalniettemin meen ik dat de sociale partners nu een groot offensief past, met name van de zijde van de werkgevers, alsook van de overheid. Het valt mij op dat de speciaal daartoe ingestelde Commissie Het Werkend Perspectief, die sommigen in deze Kamer ook kennen, niet aan ons vraagt om tegen de onderhavige wet te stemmen. Zij vraagt wel aan ons om een optimale en maximale invulling van het reïntegratie-instrumentarium. Ik heb duidelijk namens de CDA-fractie laten merken dat wij daarvan uitgaan.

Voorzitter. Tevens willen wij ons graag aansluiten bij de door de Commissie Het Werkend Perspectief gevraagde continue, algemene voorlichtingscampagne. De brief van beide voorzitters, Anton Westerlaken en Bernard Wientjes, biedt hiervoor de nodige handreikingen. Met ons allen zullen wij de negatieve beeldvorming over mensen met een handicap moeten doorbreken. Het recente onderzoek van het RWI, ook al gaat het over de periode 2001-2004 vraagt eveneens om een nadere analyse. De uitkomsten zijn té schokkend om zonder nadere maatregelen te blijven.

De minister en de CDA-fractie zijn elkaar nog niet volledig genaderd waar het extra maatregelen voor de chronisch zieken en gehandicapten betreft. De minister is namelijk niet ingegaan op het naar onze mening noodzakelijk te maken onderscheid tussen hen die gedeeltelijk arbeidsgeschikt zijn en uiteindelijk op een minimuminkomensniveau kunnen uitkomen en de werklozen die geen last hebben van enige handicap.

Uiteraard zijn wij op de hoogte van de diverse, reeds bestaande regelingen. Immers, op ons verzoek vindt er zelfs een onderzoek plaats naar het samenvoegen van de fiscale regelingen met de zorgtoeslag. Tijdens de jongste algemene beschouwingen in de Tweede Kamer heeft de heer Van der Vlies gevraagd, dit onderzoek te verbreden en te versnellen, hetgeen door het kabinet is toegezegd. Van een substantiële versnelling is echter geen sprake, als er nu wordt uitgegaan van een bespreking van de uitkomsten van dit onderzoek nog vóór de zomer van 2006. Dat was ons al min of meer toegezegd.

Met betrekking tot de verbreding vragen wij ons af waaraan dan exact moet worden gedacht bij de uitspraak, dat in het onderzoek ook andere mogelijkheden om effectief, efficiënt en gericht inkomensondersteuning te bieden aan chronisch zieken en gehandicapten aan de orde zullen komen. Dit geldt zeker wanneer ook de interim-rapportage van het NIVEL over de inkomenspositie in 2004 hierbij betrokken wordt. Het kan toch niet gaan om weer een nieuwe fiscale regeling of uitbreiding van een oude regeling? Dan is opnieuw het gevaar van een niet-gebruik aanwezig. Het gaat ons meer om het verdisconteren van een toeslag in de uiteindelijke uitkering, die geënt is op de specifieke, niet-ziektekostengerelateerde uitgaven. Hierbij herhalen wij de conclusie van de rapportage over “Zorg- en maatschappelijke situatie van mensen met kanker in Nederland”: deze “Mensen met kanker hebben enkele honderden euro’s per maand minder te besteden dan de doorsnee Nederlander. Negentig procent heeft uitgaven voor eigen rekening, naast de premie voor de ziektekostenverzekering”.

In een brief van 9 september jongstleden van de minister van VWS wordt ingegaan op het desbetreffende NIVEL-rapport “Kerngegevens maatschappelijke situatie in 2004”. Terecht constateert de minister dat er nog geen duidelijke conclusies kunnen worden verbonden aan de bevindingen op het terrein van de kostenontwikkeling voor deze groep. Verder is er sprake van een grote achterstand met betrekking tot het nauwkeurig in beeld brengen van de financiële positie van chronisch zieken en gehandicapten. Deze achterstand zal versneld moeten worden ingelopen. Niettemin is de eerder genoemde constatering wel erg gemakkelijk in het licht van de reeds bekende feiten.

Thans nog een aantal andere punten. Het blijkt allereerst op dit moment niet mogelijk de discussie over de premievrije voortzetting van pensioenopbouw bij ziekte en arbeidsongeschiktheid af te ronden. Wij hebben hiervoor begrip, maar wij willen de minister reeds nu laten weten, dat wij ons in de desbetreffende brief van de vakbeweging en de werkgeversorganisaties MKB en LTO Nederland kunnen herkennen. De minister zou hiermede bij zijn standpuntbepaling rekening kunnen houden.

De beantwoording van de vragen over het concurrentiebeding laten wij thans liggen. Collega Van de Beeten zal hierop terugkomen bij de behandeling van het wetsvoorstel inzake de wijziging van het Burgerlijk

Wetboek, althans op de civielrechtelijke aspecten. Overigens willen wij er nu reeds op wijzen, dat de derde alinea op pagina 7, die begint met “de regering is van mening” tot “aanvaardt”, de nodige jurisprudentie kan gaan opleveren. Dit geldt temeer omdat dan ook de bestuursrechter zich een oordeel moet vormen over de redelijkheid van de vergoeding die werkgever en werknemer onder de nieuwe wettelijke regeling van het concurrentiebeding moeten overeenkomen. Daarmee ontstaat dus – opnieuw – zowel civielrechtelijke als bestuursrechtelijke jurisprudentie over een begrip uit het BW. Is de minister het met ons eens, dat de bestuursrechter de uit de civielrechtelijke jurisprudentie te destilleren richtlijnen zal moeten toepassen?

Dan de eigenrisicodrager als bestuursorgaan. De CDA-fractie blijft bezwaren houden tegen deze profileratie van het begrip bestuursorgaan en tegen het verschijnsel dat particuliere rechtspersonen als bestuursorgaan worden aangemerkt, ook al gaat het om een ingeperkte publieke sanctiebevoegdheid. Het gegeven voorbeeld van de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen achten wij niet overtuigend. Hiervoor zijn de nodige argumenten aan te voeren. In ieder geval gaat het hierbij om één rechtspersoon en niet om een veelheid, zoals in de WIA. Ook doet zich bij de genoemde stichting niet de vermenging voor van werkgever en bestuursorgaan, zoals bij de eigenrisicodragers. Verder zal er sprake zijn van een behoorlijke hoeveelheid administratieve lasten. Ook mogen bij deze “bestuursrechtspraak” in eigen beheer de nodige fouten, vooral in het begin, tot schade van veelal de cliënten verwacht worden. Mogelijk kan voor deze gekozen vorm pleiten, dat er dan sprake kan zijn van een snelle afdoening. Dat is dan uiteraard in beider belang, van werkgever en werknemer. Niettemin blijven wij ons afvragen of in ieder geval de bezwaarprocedure niet elders kan worden gelegd en zeker niet bij het UWV. Hiervoor zijn meer mogelijkheden denkbaar.

In het licht van de hernieuwde discussie over de uitvoeringsmogelijkheden van het UWV zouden wij niet graag zien dat de minister vasthoudt aan een individu in dienst van het UWV als beslissingsautoriteit. Immers, ook bij de instelling van een onafhankelijke commissie als beslissingsautoriteit blijft het gehele proces van de claimbeoordeling toch nog onder de vlag van het UWV plaatsvinden?
Een onafhankelijke commissie zou meer begrip kunnen kweken voor de keuringsartsen c.q. de arbeidsdeskundigen wanneer hun beslissingen in een groot aantal gevallen dienovereenkomstig uitvallen. Zo niet, dan is het maar goed, dat dit wordt vastgesteld door onafhankelijke deskundigen. Iedere schijn van interne belangenverstrengeling wordt dan voorkomen. Bovendien zou een onafhankelijke commissie bij de cliënten vertrouwen kunnen herwinnen en dat lijkt ons thans heel hard nodig. Kan de minister deze gedachtegang thans begrijpen en wil hij deze ook tot de zijne maken?

Het is voorts een wonderlijke zaak dat er – gelet op de bestaande twijfels – nog steeds geen informeel advies van het Internationaal Arbeidsbureau (IAB) over de verhouding tussen de WIA en het ILO-verdrag 121 beschikbaar is. De vraag bleef onbeantwoord hoe nu met deze problematiek om te gaan. Wil de minister hierover zijn mening alsnog geven? Waarop baseert de minister het ontbreken van elke twijfel?

De CDA-fractie heeft in de schriftelijke inbreng ook gevraagd naar de aanscherping van de wetgeving voor de verwerking van persoonsgegevens. Opnieuw verwijst de minister naar het bestaande regiem. Welnu, het College Bescherming Persoonsgegevens heeft niettemin onze aandacht gevraagd voor enkele problemen die hierdoor toch kunnen ontstaan. Allereerst de vereiste toestemming van de werknemers voor gegevensuitwisseling, dat wil zeggen de verstrekking hiervan aan verzekeraars. Het CBP oordeelt, gelet op de afhankelijke positie van de werknemers, dat deze toestemming niet als rechtmatige grondslag kan dienen. Voorts wordt nog eens gewezen op de noodzaak van een doelbindingsbepaling. Waarom is deze niet opgenomen en waarom is er met betrekking tot het eerste punt geen oplossing gezocht?

Zeer onlangs hebben wij nog een afschrift ontvangen van een brief van de VNG aan de minister, waarin wordt gesteld dat de voorwaarden waaraan cliënten uit de gemeentelijke doelgroep moeten voldoen om in aanmerking te komen voor de instrumenten premiekorting en no-riskpolis, een vertragende werking hebben op het reïntegratieproces. Is de minister bereid, de termijn van inschrijving bij het CWI van twee jaar terug te brengen tot zes maanden, zoals is gevraagd?

Een ander punt betreft de flexibele keuring en de hiervoor genoemde termijn. Deze kan problemen opleveren zowel voor de werkgever als de werknemer. Toch mag de werknemer niet tot een voortijdige beslissing worden gedwongen. Ziet de minister kans deze termijn terug te brengen en van de nodige waarborgen (medische zowel als volstrekte vrijwilligheid) te voorzien? Collega Westerveld heeft nog terecht aandacht gevraagd voor het zogeheten grensarbeidhiaat. Is haar voorstel bruikbaar of ziet de minister nog andere mogelijkheden?

Het kabinet heeft voorts na lang wikken en wegen en op dringend verzoek van de SER besloten dat de nieuwe WIA – evenals de oude WAO – een inkomensrisicoverzekering blijft. De CDA-fractie zal zich hierbij neerleggen. Introductie van het begrip “arbeidscapaciteit” had toch wel een rechtvaardiger uitkomst voor de gemiddelde arbeidsgeschikte opgeleverd. Dit onderdeel zal toch wel bij de evaluatie worden betrokken?

Ten slotte, mevrouw de voorzitter, gaat de CDA-fractie ervan uit, dat de minister op de diverse bij ons levende vragen een positief antwoord kan geven. Veel zal bij de invoering van deze wetten afhangen van de wijze waarop de Gezondheidsraad ervoor kan zorgen dat het claimbeoordelingsproces als rechtvaardig kan worden beschouwd en de sociale partners én de overheid hun verplichtingen nakomen. De balans moet in evenwicht komen. Er moet een kansrijke situatie voor de gedeeltelijk arbeidsgeschikten worden gecreëerd. Een negatieve evaluatie kan dan ook niet zonder gevolgen blijven, wat de CDA-fractie betreft!

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik wil mevrouw Van Leeuwen twee vragen stellen. Als ik het goed begrijp, zegt de CDA-fractie eigenlijk dat zij trouw is aan de sociale partners. Als zij deze wet wensen, zal het CDA niet dwars

gaan liggen. Tegelijkertijd geeft mevrouw Van Leeuwen, de woordvoerder van het CDA, aan dat zij zich grote zorgen maakt. De sociale partners krijgen daarmee een soort waarschuwing dat het als de donder goed moet komen met alles wat er kennelijk beloofd is. Als dit tegen de regering wordt gezegd en er tegelijk om een evaluatie wordt gevraagd, is het duidelijk wat men wil. Wat moet ik mij nu voorstellen bij de inbreng van het CDA?

Mevrouw Van Leeuwen zei dat de CDA-fractie het activerende stelsel een kans wilde geven en om die reden ermee wilde instemmen. Daar gaat mijn tweede vraag over. Ik heb in mijn eerste termijn duidelijk gemaakt waarom in mijn ogen het activerende stelsel al voor een zeer groot deel bestaat. Wat is de meerwaarde van de WIA? Dat heb ik mij afgevraagd. Ook heb ik het aan de minister gevraagd. Wat zijn volgens de woordvoerster van de CDA-fractie de activerende elementen in de WIA buiten de elementen die diverse kabinetten al hebben aanvaard?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dit zijn zeer lange vragen.

De **voorzitter**: Het antwoord mag kort zijn, mevrouw Van Leeuwen.
**

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik hoop dat ik het begin nog weet. In ieder geval gaat het om de WIA. Het gaat dus om een beperkt aantal nieuwe gevallen. Als daar de verantwoordelijkheid van de sociale partners niet kan worden beleefd, hebben wij inderdaad een probleem. In de geest van de twee SER-adviezen en de afspraken die met de regering in het akkoord zijn vastgelegd, ga ik er echter van uit dat voor de nieuwe gevallen deze verantwoordelijkheid wel degelijk kan worden waargemaakt. Ik heb het vandaag niet over alles wat er moet gebeuren in de herbeoordelingsoperatie. Natuurlijk speelt dat ook een rol. Ik ga ervan uit dat de sociale partners dit in goed overleg, met een voorlichtingscampagne én het reïntegratieinstrumentarium wel kunnen waargemaken.

De tweede vraag is mij even ontschoten. Ik word ook wat ouder. Sorry, Voorzitter. Ik hoop dat dit mag.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Dat mogen wij hopen, mevrouw Van Leeuwen. Mijn tweede vraag betrof wat u zei over het activerende stelsel. Wat is het activerende van de WIA waarvan u zegt dat wij het een kans moeten geven? U zei terecht dat het in dezen om de WIA gaat. U zei ook dat wij die een kans moesten geven.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Wij hebben de verantwoordelijkheidsverdeling in het verleden nog nooit zo geregeld als nu. Hetzelfde geldt voor de activering. In het huidige systeem hebben de sociale partners zich daar nog niet aan verbonden, terwijl die voor de CDA-fractie zó van belang is. Zij gaat er overal in het gehele maatschappelijke middenveld van uit dat zij die deze kans wil geven, al is dat op de voorwaarden die ik heb genoemd.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Voorzitter. In 1886 en in 1887 is er een parlementaire enquête naar de toestand in werkplaatsen en fabrieken gehouden. Er werden toen ook onder meer zogenoemde getuigen gehoord.
Een van de vragen van de commissie aan zo'n getuige was: "Hebt gij bij uw waarnemingen de indruk gekregen dat door de patroons veel gedaan wordt voor hun werklieden die ziek zijn of oud worden?" De getuige antwoordde: "Over het geheel zegt men tegen de beste knecht, wanneer hij niet meer bruikbaar is: Mars!" Tegenwoordig er is veel veranderd, niet alleen voor de knechten en de patroons, maar ook ten aanzien van het begrip "bruikbaar".
Daarmee komen wij bij het goede van deze wet, namelijk dat wij niet meer kijken naar wat iemand niet meer kan, maar juist naar wat hij nog wel kan, hetzij bij de eigen werkgever, hetzij bij een andere werkgever.

De VVD-fractie is blij dat de minister heeft afgezien van het opstellen van lijsten met ziektes en hersteltermijnen, want ook zij is van oordeel dat herstel van klachten en het vermogen om maatschappelijk te functioneren niet beslist gelijk op hoeven te gaan. Daarmee zijn wij ook af van de soms moeilijk te beantwoorden vraag of iets al dan niet een ziekte is. Het gaat er alleen nog om dat moet worden beoordeeld wat de werknemer nog wel kan.

Ten aanzien van de kwaliteit van de WAO-keuringen heeft met name de Inspectie Werk en Inkomen de laatste jaren veel kritiek geleverd op de soms gebrekkige onderbouwing van het oordeel van verzekeringsartsen. Voorts had de kritiek betrekking op de inconsistentie en tekortkomingen dan wel tegenstrijdigheden in de rapportages van het UWV. Dit alles brengt het gevaar met zich dat de burger op zijn minst de indruk kan krijgen dat niet iedereen op dezelfde manier wordt behandeld. Deze indruk wordt nog versterkt door het interne rapport van het UWV dat anderhalve week geleden naar buiten kwam. Daarin staat dat keuringsartsen en arbeidsdeskundigen geen vertrouwen meer zeggen te hebben in hun management omdat er te weinig tijd beschikbaar zou zijn om hun werk kwalitatief goed te doen.

Op de vraag van de VVD-fractie of de minister het mogelijk acht om de wet in 2006 goed uit te voeren, heeft de minister duidelijk ja geantwoord.
Is de minister deze mening nog steeds toegedaan, nu duidelijk is dat het aantal WAO-herkeuringen op grond van het huidige schattingsbesluit aanzienlijk achterloopt op de planning en er vraagtekens worden geplaatst bij de kwaliteit van de keuringen, gelet op de genoemde rapportage? Kan de minister eigenlijk wel garanderen dat de invoering en de uitvoering per 1 januari aanstaande zonder al te veel noemenswaardige problemen zullen verlopen?

De VVD-fractie vindt het een goed idee om de Gezondheidsraad protocollen te laten ontwikkelen die kunnen fungeren als "best practice" bij de claimbeoordeling, zodat een gelijke beoordeling van vergelijkbare situaties beter gewaarborgd zal zijn.

Bovendien zal hierdoor een betere afstemming tussen de verzekeringsgeneeskundige sector, bedrijfsartsen en de behandelende sector tot stand komen, iets dat op zich al een winstpunt is. Alleen het ontwikkelen van deze protocollen is volgens de Gezondheidsraad een meerjarenproces. Dat betekent dat er geen protocollen per 1 januari 2006 zullen zijn. Dat is zeer te betreuren, want al sinds 1 oktober jongstleden is het UWV begonnen met de claimbeoordeling op basis van de WIA. Aan de hand van welke criteria vindt in de tussentijd de claimbeoordeling plaats? Worden allen die in de tussentijd zijn gekeurd, binnenkort aan de hand van deze protocollen herkeurd?

Belangrijker is de uitspraak van de minister in de nadere memorie van antwoord dat hij niet voornemens is om de protocollen en de medische prudentie te gebruiken ten aanzien van degenen die krachtens het huidige WAO-stelsel herkeurd zijn of nog worden. De VVD-fractie begrijpt dat niet. Het schattingsbesluit is immers op alle groeperingen van arbeidsongeschikten van toepassing. Met andere woorden: wanneer zijn deze protocollen wél gereed? Hoe gaat de minister om met de invoering van deze protocollen? Welke arbeidsongeschikten worden op basis van de nieuwe protocollen herkeurd?

De minister gaat ervan uit dat er in de toekomst minder dan 25.000 volledig en duurzaam arbeidsongeschikten per jaar in de IVA instromen. Ongetwijfeld zal van een aantal in deze groep niet onmiddellijk nadat zij ziek zijn geworden, duidelijk zijn of zij blijvend en volledig arbeidsongeschikt zijn. Verder kost het verkrijgen van deze duidelijkheid tijd. Er zijn echter situaties of ziekten waarbij dit op zeer korte termijn wel duidelijk kan zijn. Het is dan een onnodige belasting voor zowel de werkgever als de werknemer om zes maanden te moeten wachten op een keuring. Het doel van de wachtperiode is immers dat de werkgever en de werknemer zo goed mogelijk proberen te integreren. Als dat reïntegreren in wezen onmogelijk of zinloos is, is het ook zinloos dat de wachtperiode zes maanden bedraagt voordat de eerste keuring plaatsvindt. De flexibele keuring moet dan ook eerder kunnen plaatsvinden. Tenslotte betaalt de werkgever gedurende deze periode het loon door, terwijl er eigenlijk recht moet zijn op een IVA-uitkering.

In het aanpassings-en verzamelwetsvoorstel WIA beschrijft de minister in artikel XII onder P een nadere invulling van de flexibele keuring. Op verzoek van de werknemer verstrekt de bedrijfsarts een verklaring die is opgesteld op basis van de medisch behandelende sector. Daaruit blijken de medische situatie en de vooruitzichten van de werknemer. De VVD-fractie is van mening dat hierdoor eigenlijk voldoende waarborgen zijn geschapen om te voorkomen dat werknemers onvoorbereid of op de gok een keuring aanvragen. Dit is ook de reden waarom de VVD-fractie bij haar standpunt blijft dat er niet meer zes maanden gewacht hoeft te worden. Indien duidelijk is dat er sprake is van een duurzame en volledige arbeidsongeschiktheid moet deze keuring eerder kunnen plaatsvinden, in ieder geval na maximaal drie maanden.

De VVD-fractie vraagt daarnaast aan de minister om toe te zeggen dat hij de Gezondheidsraad zal vragen om expliciet aan te geven welke aandoeningen in het algemeen tot duurzame en volledige arbeidsongeschiktheid leiden, al moet dit voor iedere ongeschikte individueel worden vastgesteld.

Ook de kosten van begeleiding van het ziekteverzuim of de reintegratiekosten die daarmee verband houden, kan hij niet verhalen. Eigenlijk kan hij slechts de kosten verhalen die de werknemer zelf ook zou kunnen verhalen op de schadeplichtige derde. Voor het UWV en de eigenrisicodrager geldt hetzelfde. Want ook artikel lid 11, lid 2, gaat
uit van het beginsel dat niet meer schade kan worden verhaald dan de verzekerde werknemer zou kunnen vorderen.

Kortom: de kosten van de werkgever zijn in de afgelopen tien jaar sterk toegenomen. Daarbij past naar het standpunt van de VVD-fractie een eigen verhaalsrecht van de werkgever dat niet beperkt is tot het bedrag dat de werknemer op een derde kan verhalen. Wel zij hier voor de goede orde uitdrukkelijk bij aangetekend, dat de VVD-fractie niet beoogt het algemene regresrecht ter discussie te stellen. Het gaat de fractie uitsluitend
om het regresrecht in de sociale verzekering en wel in de WIA.

In de huidige WAO kan de werkgever eigenrisicodrager zijn voor alle WAO-gerechtigden, zowel geheel als gedeeltelijk arbeidsongeschikten. In 2006 kan de werkgever alleen voor de WGA het risico zelf dragen, maar er bestaat nog geen premiedifferentiatie voor de WGA. Deze zal pas worden ingevoerd in 2007. In 2007 wordt besloten of de PEMBA wordt afgeschaft voor 2008. Als de PEMBA blijft, kan een eigenrisicodrager ook het eigen risico voor de IVA dragen. Als de PEMBA verdwijnt, is er geen eigenrisicodragerschap mogelijk voor de IVA. Dat heeft dan tot gevolg dat een eigenrisicodrager alsnog zelf in een hybride situatie terechtkomt, namelijk enerzijds zelf het risico dragen voor de WGA-uitkering en dit al dan niet particulier verzekeren en anderzijds aangewezen zijn op het UWV voor de IVA. Is het niet veel logischer om beide situaties in één hand te houden en ook bij de afschaffing van de PEMBA werkgevers de mogelijkheid te geven om ook het eigen risico te dragen voor de IVA? Zeker voor de verzekeraar geeft dit extra prikkels voor preventie en reïntegratie. Dit nog afgezien van het feit dat de combinatie meer efficiency in de uitvoering kan geven.

In 2007 zullen verzekeraars toetreden tot de markt. In 2006 hebben werkgevers, behalve de eigenrisicodragers, dus geen keuze en voert het UWV de WIA uit. Of er een echt level playing field ontstaat, hangt van meer factoren af. Het doorvoeren van de premiedifferentiatie in 2007 is hiervoor essentieel. Voor de eigenrisicodragers die overwegen om hun risico bij een verzekeraar onder te brengen, is van belang de keuze van de duur van het eigen risico dragen die volgend jaar wordt gemaakt. Immers, bij een termijn van vijf jaar zal de rentehobbel minder hoog zijn dan wanneer de termijn tien jaar is. Voor alle werkgevers die het publieke systeem willen verlaten, is ook belangrijk het feit dat zij zelf het uitlooprisico zullen moeten financieren omdat verzekeraars nu eenmaal geen brandende huizen verzekeren, alsmede het door mij genoemd feit dat bij eventuele afschaffing van de PEMBA in 2008 de IVA bij

het UWV blijft. Het houdt ook in dat het UWV in ieder geval tijdig de claimbeoordeling moet uitvoeren, tijdig het dagloon moet vaststellen en eigenlijk alle informatie op orde moet hebben die nodig is voor de werkgever en verzekeraars om verantwoorde beslissingen te nemen Dit terwijl het ICT-systeem van het UWV naar eigen zeggen pas in 2008 op orde zal zijn.

Alles bij elkaar betekent dit dat het waarschijnlijk de nodige tijd zal vergen voordat deze markt zich heeft ontwikkeld. Het betekent ook dat de minister werkgevers en verzekeraars de tijd moet laten om een en ander te laten ontwikkelen. De VVD-fractie gaat er dan ook van uit dat de minister hen die tijd geeft, want de markt zal duidelijk moeten maken of het hybride systeem werkt.

De eigenrisicodrager zal ook als bestuursorgaan moeten optreden als de werknemer bezwaar aantekent tegen een maatregel van de werkgever. Voor deze werkgever vereist dit dat hij bij een bezwarenprocedure moet voldoen aan de eisen van de Algemene wet bestuursrecht. Dit is voor de werkgever een vreemde eend in de bijt. De minister stelt in zijn nadere memorie van antwoord dat private rechtspersonen vaker publiekrechtelijke bevoegdheden uitoefenen en fungeren als bestuursorgaan. Hij verwijst daarbij naar de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen. Maar de VVD-fractie vindt het nogal een verschil of het gaat om een orgaan in een sector of garages die de APK-keuring uitvoeren. Zij hebben een duidelijke wettelijk omschreven taak en zij dienen een publiek belang. Hier gaat het over ruim 69.000 eigenrisicodragers die eerstens en vooral werkgever zijn en derhalve een eigen belang hebben. Zij worden nu een bestuursorgaan omdat een werknemer een gelijke rechtsgang moet hebben. De werkgevers zullen dus een onafhankelijke afdeling of personen moeten aanstellen voor de behandeling van bezwaren, zoals ook het UWV dit kent. Naar de mening van de VVD-fractie is het gewoon goed mogelijk een andere rechtsgang te creëren die aan de werknemer van een eigenrisicodrager een gelijke behandeling ofwel de facto een gelijke rechtsbescherming biedt, zoals die geldt voor een werknemer die bezwaar aantekent bij het UWV. Dat kan bijvoorbeeld door aanpalend bij het UWV een afdeling te creëren.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Voorzitter, ik vind dit een heel intrigerende suggestie van mevrouw Swenker. Zij spreekt over de mogelijkheid om aanpalend bij het UWV een afdeling te creëren. Wie doet het nu in haar voorstel? Doet de werkgever het zelf of zou de minister het voortouw moeten nemen? Is het iets voor de minister om over na te denken?

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik mag in elk geval hopen dat de minister erover nadenkt. De vraag is natuurlijk of je het incorporeert of dat je de expertise gebruikt. Het functioneren als bestuursorgaan vereist een expertise die werkgevers vaak niet hebben. Dan kun je de vraag stellen waarom alle werkgevers niet tezamen een deal kunnen sluiten met het UWV om expertise in te huren. Dan valt het ook niet onder de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur van het UWV, maar onder de eigen verantwoordelijkheid. Een andere mogelijkheid, waarvoor de VVD-fractie eerlijk gezegd niet zoveel voelt, is om een publiekrechtelijke situatie vergelijkbaar met zbo of PBO te creëren, zoals indertijd is gebeurd voor ondernemingsraden met de bedrijfscommissie. Daarmee kom je echter in de publiekrechtelijke sfeer of er komt een zbo bij. En daarmee is de VVD-fractie niet zo gelukkig. Je kunt je voorstellen dat het UWV een convenant sluit met werkgevers en werknemers om iets in te richten dat aanpalende is en waarbij de expertise van het UWV wordt gebruikt. Waarom niet?

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): De strekking van mijn vraag was of u de minister een suggestie doet om erop terug te komen en aan te geven of hij het een goed idee vindt en mogelijkheden ertoe ziet of dat u een beetje vrijelijk met ons van gedachten wisselt over de vraag hoe de toekomst eruit kan zien. Daarom vroeg ik of het iets is waarvan u wilt dat de minister er expliciet over nadenkt.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Nee, wat de VVD-fractie zegt is heel simpel. Wij vinden het niet goed dat 69.000 bestuursorganen worden gecreëerd. Als er al andere zijn, bijvoorbeeld de garagebedrijven die APK-keuringen doen, dan is de doelstelling van die bedrijven volstrekt anders, namelijk publiek belang en wettelijke zaak. Dat is iets anders dan een werknemer te waarborgen dat hij een gelijke rechtsgang heeft als die van werknemers die bij het UWV zijn ondergebracht qua voorzieningen. Dus minister, graag een antwoord waarom het niet anders kan.

Voorzitter. De werkgever kan de premie tot maximaal de helft verhalen op de werknemer. De minister zal hieromtrent nadere regelingen stellen. Gaat de minister bijvoorbeeld hiertoe nog aanvullende voorwaarden stellen? Graag meer duidelijkheid over deze premieverdeling. Ook graag een antwoord op de vraag waarom er in 2006 nog geen aparte WGA-premie is. Gebeurt dat in 2007 wel?

Samenvattend, de voorliggende wetgeving is ingrijpend en complex en zal ongetwijfeld nog zeer veel voorlichting vergen. Het MKB stelt dat er nog nauwelijks sprake is van voorlichting. Het wordt langzamerhand kort dag, met name voor werkgevers die nog de keuze willen maken voor het al dan niet dragen van het eigen risico, waarvoor de termijn tot 28 december wel erg kort is. Er zijn geluiden te horen van mensen die zeggen dat het aangescherpte schattingsbesluit van 2004 al voldoende is om de instroom voor langere tijd onder de gewenste 25.000 te brengen. Bovendien blijkt uit een onderzoek van het RWI van enkele dagen geleden dat van de WAO'ers die herkeurd zijn en goedgekeurd werden dan wel een lager arbeidsongeschiktheidspercentage kregen, slechts 17% in de laatste drie jaar werk vond en voorts dat een aanzienlijke groep van hen inmiddels al weer ontslagen is. En dan betreft het een groep die niet herkeurd is op basis van het aangescherpte schattingsbesluit. Ook in een artikel dat onlangs in Intermediair verscheen, bleek dat werkgevers, wellicht ten onrechte, er in ieder geval niets voor voelen om WAO'ers aan een baan te helpen. En nog belangrijker is dat vooral kleine werkgevers simpelweg geen andere passende functies beschikbaar hebben. Daarom is het zo belangrijk dat de werkgever en werknemer in een zo vroeg mogelijk stadium duidelijkheid krijgen over de vraag of iemand volledig en duurzaam ongeschikt is, dat werkgevers voor een werknemer die

minder dan 35% arbeidsongeschikt is reïntegratiemiddelen ter beschikking krijgen. Voorts vindt de VVD-fractie dat de werkgever een zelfstandig verhaalsrecht moet krijgen.

Hoezeer de VVD-fractie het ook eens is met de doelstelling van dit wetsvoorstel om iedereen zoveel mogelijk aan het werk te houden of te krijgen, feit is dat de WGA een zeer ingewikkelde regeling is. De laatste vraag is dan ook of de minister deze doelstelling gaat realiseren. Als dit niet blijkt te lukken, zijn wij bezig het probleem van de WAO te verschuiven naar dat van de bijstand.

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter. "Bevordering van het naar arbeidsvermogen verrichten van werk of van werkhervatting van verzekerden die gedeeltelijk arbeidsgeschikt zijn en tot het treffen van een regeling van inkomen voor deze personen alsmede voor verzekerden die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn". Wat ik nu voorlees, is slecht Nederlands maar de titel van het wetsvoorstel. Daar staat overigens meer slecht Nederlands in, maar daarover zal ik niet uitweiden. Ik was wel geïntrigeerd toen ik dit las en toen ik de considerans las, luidend: "Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is om werknemers die gedeeltelijk arbeidsgeschikt worden deel te laten blijven nemen aan het arbeidsproces". Dat willen wij ook heel graag. Wij waren dus vanuit een positieve grondhouding begonnen aan de lezing van dit wetsvoorstel.

Maar jammer genoeg verkoopt de minister ons knollen voor citroenen, want het gaat helemaal niet om de bevordering van de arbeidsparticipatie van gedeeltelijk arbeidsongeschikten, als ik mij nog even van die term mag blijven bedienen zolang het wetsvoorstel nog geen kracht van wet heeft. Het gaat om het bezuinigen. Het gaat om het wegschrijven van twee categorieën, de 35-minners. Het gaat om het verlagen van de vervolguitkering waar, als de voortekenen ons niet bedriegen, werknemers vrij snel mee te maken zullen krijgen als straks de WW-plannen van dit kabinet doorgaan en parallel daaraan deze wet ook al weer gewijzigd zal worden.

Laat ik het met twee voorbeelden illustreren. Er zijn twee handelsreizigers, die tegenwoordig sales representatives zullen heten. Zij verdienen beiden €3000 in de maand. Beiden krijgen een ernstig auto-ongeluk. En het maakt even niet uit of het een arbeidsongeval is. De ene heeft iets meer hersens dan de ander en heeft een resterende verdiencapaciteit van €2000. De ander heeft wat minder hersens en heeft een resterende verdiencapaciteit van €1700. Beiden zitten in een rolstoel en kunnen niet herplaatst worden bij de eigen werkgever.

De handelsreiziger met de goede hersens is minder dan 35% arbeidsongeschikt. Deze komt dus niet in de WIA terecht en heeft geen recht op enige uitkering, behalve op een WW-uitkering. Degene met het minder goede stel hersens krijgt een WIA-uitkering en na de loongerelateerde periode een vervolguitkering van, zo heb ik uitgerekend, 350 euro bruto in de maand. Dat is zo'n 12% van het inkomen dat hij dacht verzekerd te hebben. Je kunt vrij snel op de glijbaan naar die lage uitkering terechtkomen. Als de handelsreiziger in staat is om de helft van zijn verdiencapaciteit te realiseren, krijgt hij een hogere uitkering. Dat kun je activering noemen. Je kunt het ook het bestraffen noemen van degenen die niet in staat zijn om de helft van hun verdiencapaciteit te realiseren.

Hoe zijn de feiten vandaag aan de dag? Deze houden in dat de werknemer zeer afhankelijk is van een arbeidsmarkt die hem niet goedgunstig gezind is. Zo-even doelde mevrouw Van Leeuwen er al op dat 75% van de werkgevers in Nederland zegt dat zij niet zitten te wachten op een ex-WAO'er. Ik denk dat wij deze uitspraak kunnen doortrekken en dat zij zullen zeggen niet te zitten wachten op iemand in een rolstoel die arbeidsongeschikt is geworden in zijn vorige baan. De vorige week bekend geworden onderzoeksgegevens van de Raad voor Werk en Inkomen over de mate waarin herbeoordeelde WAO'ers erin slagen om daadwerkelijk aan het werk te gaan, onderstrepen dat nog eens. 17% van degenen die afgeschat worden, is in staat om binnen een jaar na afschatting werk te vinden. Een kwart van die 17% verliest dat werk ook al weer snel. Vrouwen treden en masse terug van de arbeidsmarkt -- en niet alleen vrouwen. De vraag is dan ook of deze WIA een antwoord geeft op een juiste probleemstelling. Het antwoord op deze vraag is volgens mij ontkennend.

Wij hebben in de afgelopen tien jaar in Nederland door middel van tal van wetten de werkhervatting bij de eigen werkgever maximaal gestimuleerd. Ik wijs op Wulpz I, in 1996; Wulpz II, vorig jaar; de Pemba en de Wet verbetering poortwachter. Ik denk dat die stapeling van maatregelen er langzamerhand toe heeft geleid dat veel werkgevers zeggen: alsjeblieft niet iemand uit de WAO en alsjeblieft niet een arbeidsgehandicapte. Ik denk dat wij daarmee weer in volle omvang te maken krijgen met het risicomijdende gedrag dat tien jaar geleden politiek een hot item was, maar dat nu helemaal niet meer aan de orde is.

Ik zei het zo-even al tegen mevrouw Van Leeuwen: bij een kwart van de sollicitaties overtreden werkgevers de Wet op de medische keuringen. Dit is een onderzoeksgegeven dat ons gisteren werd aangereikt vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Als ik mij dan probeer voor te stellen hoe vaak er sollicitatieprocedures plaatsvinden in Nederland, denk ik dat het gaat om misschien een miljoen wetsovertredingen per jaar. Ik sla er nu maar even een slag naar, maar in die orde van grootte zal het wel liggen. Wat doet het kabinet daaraan? Wat doet het kabinet aan een zo stelselmatige normovertreding door werkgevers? Het antwoord vinden wij in de IWIA, de invoeringswet. Werknemers worden vanaf volgend jaar verplicht om na afloop van de proeftijd te vermelden of zij arbeidsgehandicapt zijn of niet. Het wordt hun dus maar eventjes gevraagd en zij moeten zelfs van de wetgever antwoorden of zij een WAO-geschiedenis hebben. Is dat nu de manier waarop wij deze problematiek moeten aanpakken? Ik denk het eerlijk gezegd niet.

De WIA sluit verschillende groepen uit, om te beginnen de zogeheten 35-minners. Deze uitsluiting geldt niet alleen voor het inkomen maar in grote lijnen ook voor de mogelijkheid om met behulp van reïntegratie-instrumenten de gang terug naar de arbeidsmarkt te maken. De minister heeft in de nadere memorie van antwoord een lijstje geproduceerd van maatregelen die nog wel gelden voor de 35-minners, maar dat is een schamel lijstje als je het vergelijkt met wat wij nu nog hebben in de Wet REA.

Voor de IWA-gerechtigden -- de afgeschreven groep, want daar gaat het in feite om -- geldt ongeveer hetzelfde. Persoonlijke ondersteuning, maatschappelijke activering, de jobcoach -- dat is allemaal niet nodig, want degene die in de IWA zit, wordt geacht zich niet te verroeren.

Wat betreft een derde groep, de arbeidsgehandicapten zoals wij hen nu nog mogen noemen en die onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten vallen, is het volstrekt gebruikelijk dat die met behulp van reïntegratie-instrumenten, met de no-riskpolis, met premiekorting enz. terug naar werk worden begeleid. Maar wat wil dit wetsvoorstel? Zij moeten eerst twee jaar wachten -- twee jaar reïntegratiekansen missen en twee jaar ten laste van de gemeenschap komen -- en dan kan er misschien wat aan gebeuren. Het is het paard achter de wagen spannen wat de minister hiermee doet. Het is dan ook buitengewoon lastig dat de beleidsterm "arbeidsgehandicapte" verdwijnt. Ik dacht dat deze term langzamerhand wat ingeburgerd was in de praktijk, dat er goed mee gewerkt wordt en dat het plezierig is dat zowel werkgevers, als werknemers weten dat als er sprake is van iemand die als arbeidsgehandicapte is aangemerkt, er een aantal instrumenten geldt dat gewoon van toepassing is zonder enige uitzondering. De term wordt overboord gegooid en er wordt een ingewikkelder systeem gecreëerd, waarvan in ieder geval mevrouw Van Leeuwen in deze zaal heeft gezegd dat zij het spoor bijster is. Zij staat niet alleen, want ik ben dat zelfde spoor bijster.

Mevrouw de voorzitter. Ik maak een paar opmerkingen over in- en uitvoering van de WIA. Invoeren hoeven wij deze wet eigenlijk niet meer, want hij is al ingevoerd. Vandaag, gisteren en al vanaf 1 oktober worden er keuringen gepleegd op grond van de wet die wij nu moeten behandelen. Wij zitten er als Eerste Kamer weer eens voor spek en bonen bij. Wij mogen nog even stempelen en hier en daar wat kritiek leveren, maar de wet wordt in feite al toegepast. Dat is niet alleen staatsrechtelijk onaanvaardbaar, maar het is ook maatschappelijk onaanvaardbaar, want de vraag is of de praktijk er werkelijk al klaar voor is.

Hoe wordt het begrip duurzaamheid in de IWA getoetst? Wij weten het nog niet. Verandert eigenlijk de poortwachtertoets de tekst van de wet wel? Wij weten niet of het UWV in het kader van de poortwachtertoets met nieuwe sanctieregels komt. Moet ik eigenlijk als werkgever eigenrisicodrager worden of kan ik dat maar beter niet doen? Ik kan het niet overzien. Of ben ik misschien al eigenrisicodrager en moet ik nu als een zelfstandig bestuursorgaan de dingen doen die mevrouw Swenker heeft benoemd: het optuigen van een bezwaarprocedure met een onafhankelijke hoorcommissie? Hoe gaat het verder met de hybride uitvoering, dat lastige politieke compromis waar wij het vandaag maar niet zoveel over hebben, maar dat volgend jaar weer terugkomt? Hoe zal alle lagere regelgeving er straks uitzien? Zijn er al AMvB's en hoe luiden die?

Is dit verantwoorde wetgeving? Nee, volgens mij niet. Daarbij laat ik nog in het midden dat deze wet ingevoerd wordt op het zelfde moment als een aantal andere megaoperaties: de Walvis, de Zorgverzekeringswet, de levensloopregeling. Ik gun dit kabinet graag allerlei crises, maar dat gun ik de uitvoering niet en nog veel minder gun ik het de klanten.

Als dit wetsvoorstel kracht van wet krijgt, voorzie ik grote uitvoeringsproblemen, nog even los van alles wat ik rond de invoering heb gezegd. Denkt de minister werkelijk dat de uitvoering erin zal slagen om de WGA-uitkering maandelijks correct vast te stellen bij werknemers die stapsgewijze reïntegreren, afhankelijk zijn van tijdelijk werk, twee werkgevers hebben, als zelfstandige willen gaan reïntegreren of grensarbeider zijn? Er zijn zoveel verschillende problemen die zich in die uitvoering zullen gaan voordoen, dat ik verwacht dat de ambities op dit terrein veel te hoog zijn. Ik verwijs naar hoofdstuk 7, waar de WGA-uitkering is uitgespeld. Ik behoor tot de mensen die de handicap hebben dat zij werkelijk zo'n wetsvoorstel gaan lezen. Sterker nog, mijn noodlot is het dat ik er al mee moet werken. Welnu, dan moet ik zeggen dat het niet te doen is. De termen buitelen over elkaar heen als een cascade: de resterende verdiencapaciteit en de overblijvende verdiencapaciteit, wat weer iets anders is, en voorts de formule inzake schema H, A x C. Het buitelt allemaal als een waterval over je heen. Ik voorzie heel veel gedoe, heel veel procedures en heel veel onzekerheid voor de betrokkenen. En dat allemaal tegen de achtergrond van een situatie waarin zelfs de planning van de herbeoordelingen die vorig jaar zijn aangevangen, niet eens gehaald is.

Ik kom bij de hybride uitvoering die ons vanaf 2007 te wachten staat. Ik begrijp nog steeds niet hoe het nu precies zit met de rentehobbel. Wij nemen er vandaag geen besluit over, maar wij weten hoe het gaat. Op een gegeven ogenblik wordt de druk weer opgevoerd en komt er een uitspraak van de Tweede Kamer waar wij ons over uit te laten hebben. Dat zal waarschijnlijk ook weer aan het einde van een jaar zijn, waarbij het allemaal snel moet.

De minister heeft mij niet kunnen uitleggen waarom de rentehobbel bij eigenrisicodragerschap gedurende tien jaar 6 miljard zou bedragen en bij een eigenrisicodragerschap gedurende vier jaar slechts €200.000. Het lijkt mij toch dat in de jaren 5 tot en met 10 al die werknemers inmiddels op de vervolguitkering zitten, dat habbekratsje uit de casus waar ik zo-even mee begon. Daardoor kun je hier toch niet zo'n vreselijk grote rentehobbel krijgen?

Het maakt mij nog niet eens zo heel veel uit waarvoor gekozen wordt, als er maar gekozen wordt voor een systeem dat doordacht is en dat op grond van juiste berekeningen tot stand gekomen is. Het politieke compromis dat nu is gesloten, is in ieder geval voor de praktijk buitengewoon vaag en roept meer vragen op dan er worden beantwoord. Bovendien is de politieke vraag of de partijen die dat compromis sloten, CDA en VVD, nu werkelijk zo blij zijn dat het straks vlees noch vis wordt: noch een volledig private uitvoering, noch een volledig publieke uitvoering. Ik had bij de private uitvoering nog opmerkingen willen maken over de privacy van de werknemer, maar mevrouw Van Leeuwen was mij op dat punt voor, zodat ik mij graag bij haar vragen aansluit. Deze vragen waren haar overigens ook in de mond gelegd door het College Bescherming Persoonsgegevens.

Mevrouw de voorzitter. Met uw welnemen breng ik nu enkele, meer juridische punten naar voren. In de

eerste plaats betreft dit de houdbaarheid van de WIA in het licht van Conventie 121 van de ILO. Ik moest wat grinniken toen ik in de nadere memorie van antwoord las dat de twijfel die over deze houdbaarheid bestaat, slechts in academische kring bestaat. Nu behoort mevrouw Westerveld inderdaad op andere dagen van de week tot die academische kring, maar ik in ieder geval niet en ook het vorige kabinet niet. Het vorige of eervorige kabinet had die twijfel evenzeer, want het beweerde dat er een extra garantieregeling voor beroepsrisico's moest komen. Kennelijk is de twijfel nu gereduceerd tot iets wat zich alleen maar aan universiteiten afspeelt, maar ik ben toch zeer benieuwd naar wat de ILO desgevraagd zal adviseren aan het kabinet. Ik verzoek de minister om toe te zeggen dat als het advies afkomt -- wij begrepen dat dit nog niet het geval is -- de Kamer daarover kan beschikken, al is het maar vanuit een academische nieuwsgierigheid.

Ik wil nog enkele andere aspecten aan de orde stellen, die betrekking hebben op de eerste twee ziektejaren. Het hangt niet precies samen met de WIA, maar de discussie vloeit er wel uit voort. Eén van de aspecten heb ik zelf in de schriftelijke voorbereiding naar voren gebracht, namelijk dat het vreemd is dat als je in de WIA terechtkomt, je van iedere euro die je verdient, 30 cent beter wordt. De verrekening van de verdiensten die je naast je uitkering ontvangt, geschiedt pro rata. Het heeft mij altijd verbaasd dat de minister zegt dat deze pro-rataverrekening in de eerste twee jaar niet zou gelden, omdat dit een zaak is die ter beoordeling staat van de sociale partners. Dat is in tegenspraak met wat een verre voorganger van de minister, staatssecretaris Linschoten, in 1995 of 1996 in deze Kamer bij de behandeling van de Wulpz heeft gezegd. Ik verwijs naar blz. 9 van Kamerstuk 24439, nr. 134e, waarin precies staat zoals ik denk dat het zou moeten worden geïnterpreteerd: als de werknemer loon verdient en neveninkomsten heeft, brengt een redelijke wetsuitleg naar het oordeel van het kabinet met zich mee dat "anticumulatie van loon en neveninkomsten naar rato plaatsvindt". Dit is een citaat uit wellicht een nadere of gewone memorie van antwoord bij de Wulpz. Kan de minister heroverwegen, wellicht gecombineerd met een aanbeveling aan de sociale partners, de werknemer iets te laten merken in zijn portemonnee van het feit dat hij reïntegreert?

De laatste opmerkingen hebben betrekking op het feit dat in deze wet een aantal delegatiebepalingen voorkomen die de minister de macht geven om regels te stellen in afwijking van de WIA. In februari van dit jaar heeft Erik Jurgens, volgens mij sprekend namens de hele Kamer, een debat gevoerd met de minister van Justitie over dat fenomeen en toen namens de hele Kamer aangevoerd dat het niet zo kan zijn dat een wet in formele zin door iemand anders dan de formele wetgever wordt gewijzigd. De uitkomst van dit debat was als ik het mij goed herinner dat er een heel klein deurtje wordt opengezet voor de situatie dat Europese richtlijnen ons verplichten om regels te treffen binnen een bepaalde termijn die strijdig zijn met onze eigen wetgeving. Maar de uitkomst was niet dat er een WIA kan zijn waar maar liefst negen van dat soort delegatiebepalingen in voorkomen, zoals delegatiebepalingen die hele hoofdstukken kunnen wegschrijven uit de wet. Ik doel op hoofdstuk IX over het eigenrisicodragerschap. Daarin staat dat de minister dit hele hoofdstuk aan zijn laars kan lappen. Ook de centrale bepaling in de WIA over wat arbeidsgeschiktheid eigenlijk is, kan door een AMvB, dus door de minister zelf, met omzeiling van de formele wetgever worden gewijzigd. Wij hebben daarover in de schriftelijke voorbereiding al gediscussieerd, waarbij de minister een wat mij betreft niet-overtuigend antwoord gaf op mijn vragen. Mijn verbazing werd nog groter toen ik de aanpassingswet las, waarin nog eens acht van dat soort bepalingen voorkomen, die geplaatst zullen worden in andere wetten, zoals de WW en de WAZ, die overigens al niet meer van toepassing is. Is dit geen doorgeschoten delegatie? Alleen al om constitutioneelrechtelijke redenen zouden wij grote vraagtekens bij dit wetsvoorstel moeten plaatsen. Overigens is dat niet de reden, waarom mijn fractie straks tegen beide wetsvoorstellen zal stemmen om de eerste door mij genoemde argumenten: het is een gewone bezuinigingsmaatregel, die wat wordt opgepoetst en waarvan wordt gezegd: wij zijn nu echt aan het activeren. Ik geloof daar niets van!

*N

De heer **Van den Berg** (SGP): Voorzitter. Ik voer het woord namens de fracties van de ChristenUnie en de SGP. Al een groot aantal jaren staat arbeidsongeschiktheid hoog op de politieke agenda. De beleidsmatige en politieke discussies stonden aanvankelijk in het teken van de problematiek van het stijgend aantal arbeidsongeschikten en het aantal zieken. Ziekte was immers het voorportaal van arbeidsongeschiktheid. Beide kosten te veel geld in een tijd dat allerhande pogingen ondernomen werden en worden om de overheidsfinanciën te saneren en het financieringstekort te verlagen. Daarna krijgt de discussie andere accenten. Is de problematiek niet veel meer het gevolg van onze westerse levensstijl? Zijn er daarom zoveel mensen die afknappen? Daarnaast is de psychische belasting van veel banen ook toegenomen, omdat bijvoorbeeld het werk veel gecompliceerder is geworden door de introductie van nieuwe technologieën en het flexibeler worden van organisatie- en arbeidspatronen. Ook kan verhoging van de psychische belasting ontstaan bij voortdurende onzekerheid omtrent baan en positie in bepaalde bedrijven ten gevolge van algehele economische malaise en een toename van de tijdsdruk in het werk. Ten slotte wijst een studie van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) uit 1990 er nog op dat in het verleden een "uitstoot" plaatsvond uit het arbeidsproces van mensen met een kansarme positie op de arbeidsmarkt. Zij waren laag geschoold en over het algemeen wat ouder. Bij recessies werden zij vaak als eerste uitgestoten. Zo zijn velen niet ontslagen, maar vrij gemakkelijk in de WAO geloodst.

Intussen zijn er maatregelen genomen op het gebied van arbeidsomstandigheden, verzuim en langdurige arbeidsongeschiktheid, die hun vruchten zichtbaar hebben afgeworpen. Het ziekteverzuim en de WAO-instroom dalen. Deze maatregelen zijn ondermeer de strengere intrede- en periodieke herkeuringen, de Wet verbetering poortwachter, het uitbesteden van reïntegratietrajecten en PEMBA. Andere belangrijke factoren zijn de huidige economische omstandigheden, die er kennelijk voor

zorgen dat werknemers zich minder snel ziek melden en de extra aandacht die dit onderwerp heeft gekregen. Wel zijn onze fracties van mening dat het voorkomen van ziekte en arbeidsongeschiktheid in het algemeen nog veel meer aandacht verdient. Zo blijkt uit onderzoek dat preventie van gezondheidsrisico' s in organisaties nog te weinig aan bod komt. Weliswaar zijn Arbo-convenanten een stap in de goede richting, maar uit evaluaties zal moeten blijken in hoeverre deze convenanten worden nageleefd. Ligt er op dit terrein nog een taak voor de overheid, zo vragen wij de minister. Of laten wij dat geheel over aan het maatschappelijk middenveld?

Ook is het de vraag, of de dalende instroom van het aantal arbeidsongeschikten komt door het "schokeffect", waardoor de daling niet structureel zal zijn. Of dat juist de genomen maatregelen blijvende vruchten zullen afwerpen. Dat blijft voor ons de vraag. Waar ligt dat aan? Wij hebben daarom de nodige reserves ten opzichte van de plannen om de WAO op dit moment ingrijpend te wijzigen. Juist nu eerdere maatregelen vruchten beginnen af te werpen, kan rust belangrijk zijn. Nieuwe, ingrijpende maatregelen vergen grote investeringen in kennis en kosten.

Maar ondanks de dalende instroom van het aantal arbeidsongeschikten stelt het kabinet een grondige wijziging van de wettelijke regels voor. Daar is een lange discussie aan voorafgegaan. Zo kwam de commissie-Donner in 2001 met een advies over de toekomst van de arbeidsongeschiktheidsregelingen. In dat advies werd de basis gelegd voor een systeem dat het accent legt op wat mensen nog wél kunnen, in plaats van wat zij niet kunnen en een WAO die in de toekomst alleen nog maar bedoeld is voor mensen die echt niet meer kunnen werken. Hierna heeft de SER zich, grondig en langdurig, beraden over de toekomst van de WAO. Zowel in 2002 als in 2004 zijn hierover adviezen uitgebracht. Het kabinet heeft de adviezen van de SER op grote lijnen overgenomen.

Het kabinet heeft aangekondigd dat de IVA-uitkering mogelijk met terugwerkende kracht wordt verhoogd naar 75% wanneer in 2007 zal blijken dat sociale partners het zogenoemde Najaarsakkoord hebben nageleefd, wat betekent dat in de eerste twee ziektejaren niet meer dan in totaal 170% van het loon bij ziekte mag worden uitgekeerd. Uit een eerste evaluatieonderzoek blijkt evenwel dat het akkoord in veel cao's, namelijk 22, niet wordt nageleefd. Daar komt bij dat bestuurders van werknemersverenigingen vorige week, naar aanleiding van tegenvallende resultaten op het terrein van de reïntegratie, hebben aangegeven dat zij niet voornemens zijn het Najaarsakkoord te respecteren. In hoeverre is het, gelet op deze berichten, nog reëel om rekening te houden met de mogelijkheid dat de IVA-uitkering in de nabije toekomst op 75% zal worden gesteld? En is de minister voornemens om eventueel andere maatregelen in te zetten om de suppletiepraktijk te "sturen"?

In de praktijk leidt een wetswijziging vaak tot de vraag of deze aanleiding geeft om contractuele regelingen te wijzigen. Dit geldt ook voor de WIA, die immers tot een geheel nieuw stelsel van uitkeringen bij arbeidsongeschiktheid leidt. Geeft de wetswijziging in de optiek van de minister aanleiding tot wijziging van bestaande contractuele suppletieregelingen? Weliswaar zal deze vraag uiteindelijk beantwoord moeten worden door de civiele rechter, maar de rechter zal daarbij betekenis toekennen aan het standpunt van de minister dienaangaande.

Onze fracties hebben grote problemen met het uitgangspunt dat werknemers die voor minder dan 35% zijn afgekeurd en dus voor meer dan 65% goedgekeurd, door het kabinet als arbeidsgeschikt worden beschouwd. Werkgevers worden verplicht om deze werknemers aan het werk te houden. Voor een groot aantal kleinere ondernemers zal het uitermate moeilijk zijn om voor hen een geschikte alternatieve baan te vinden. Worden deze werknemers straks niet de dupe, zo vragen wij de minister. Uit recent onderzoek, onder andere van de Raad voor werk en inkomen (RWI), onder WAO'ers die in de periode tussen 2001 en oktober 2004 werden herkeurd, blijkt dat ze weinig kans hebben op een baan. Dit geldt voor hen die gedeeltelijk of helemaal arbeidsgeschikt worden verklaard. Van alle mensen die voor de herkeuring niet werkten, ging binnen drie jaar na gehele of gedeeltelijke goedkeuring slechts 17% weer aan de slag. Van hen verloor een kwart dat werk weer vrij snel. Hoe wil de minister voorkomen dat de "35-min"-groep dit ook treft?

In dit verband vragen wij ook aandacht voor het claimbeoordelingsproces. Dit is voor de arbeidsgehandicapte van groot belang. Voor hen hangt hun financiële toekomst af van de uitkomst van de keuring. Is het dan verantwoord dat keuringsartsen in een erg korte tijd, gemiddeld een halfuur, een juist oordeel moeten vellen? Recent is hierover het een en ander naar buiten gekomen. Wij hebben waardering voor deze mensen, die zulk verantwoordelijk werk verrichten. Maar, zo vragen wij de minister, leidt dit wetsvoorstel niet tot een veel te grote druk op de keuringsartsen. Zorgen hebben wij ook over de steeds strenger wordende claimbeoordeling. Doordat het aantal functies dat nog vervuld kan worden wordt beperkt van 30 naar negen zijn de kansen op de arbeidsmarkt niet groot. Naar de mening van onze fracties wordt dan ook bestaande discriminatie op de arbeidsmarkt van mensen met een handicap of chronische ziekte, verdisconteerd in de berekening van het verlies aan verdiencapaciteit. Wat doet de minister hieraan? Voor onze fracties is het echt een moreel dilemma.

De minister houdt vast aan flexibele keuring na zes maanden, terwijl de SER heeft geadviseerd om na drie maanden flexibele keuring mogelijk te maken. Wij zijn van mening dat flexibele keuring na drie maanden beter is, omdat eerder duidelijk is wat de werkgever aan reïntegratie-inspanningen moet leveren. Het is een misverstand dat de werkgever na drie maanden, of na zes maanden, de werknemer kan ontslaan en dat deze vanaf dat moment is verlost van diens loondoorbetalingsplicht. De werkgever betaalt het verschil tussen de loondoorbetaling en die eventuele IVA-uitkering. Vindt de minister ook niet dat keuring na drie maanden moet kunnen, zeker in evidente gevallen?

Ten aanzien van de uitvoering van de WGA kan de werkgever als eigenrisicodrager optreden. In dat kader kan hij zonder tussenkomst van het UWV sancties opleggen. Om een zorgvuldige besluitvorming te waarborgen, wordt de werkgever aangemerkt als bestuursorgaan, waardoor onder meer de AWB op de besluitvorming van toepassing is.

Tegen door de werkgever genomen beslissingen op bezwaar kan straks beroep worden ingesteld bij de bestuursrechter. Is een dergelijke bloedvermenging, zo noemen wij dat, tussen privaat en publiek nu niet een stap te ver? Wij hebben daar nogal wat problemen mee. Kunnen bestuursrechtelijke regels en beginselen zomaar worden toegepast op een private rechtsverhouding? Is het niet wat te naïef gedacht dat ongewenste verschillen in de sanctieoplegging zich niet snel zullen voordoen?

Verder rijst de vraag op welke wijze de werkgever in zijn rol als eigenrisicodrager wordt gecontroleerd op het aspect van de reïntegratiebevordering. De WGA dwingt eigenrisicodragers niet om in verdere reïntegratiebevordering te investeren. Evenmin is er een verplichting om na de eerste twee ziektejaren nog periodiek een reïntegratieverslag in te dienen bij het UWV, zodat het UWV de reïntegratie-inspanningen kan controleren en zo nodig sanctioneren.

Is het wel reëel om te veronderstellen dat de werkgever als eigenrisicodrager altijd een financieel belang heeft bij het investeren in reïntegratiebevordering? Het kan voor de werkgever goedkoper zijn om van investeringen af te zien, wanneer de verwachte investeringskosten hoger uitvallen dan in de toekomst te betalen WGA-vervolguitkeringen. Wij vernemen graag een reactie van de minister op deze vragen.

Een gevolg van de afschaffing van de Wet REA is dat er een versnippering is van de instrumenten voor reïntegratie en wie daarvoor in aanmerking komt, over een vijftal wetten. Dit schept naar onze mening opnieuw een onduidelijke situatie, die nadelig kan uitwerken voor werknemers. Persoonlijke ondersteuning blijft voorbehouden aan hen die een Wajong-uitkering hebben. Dat is uitstekend, zo hoort het ook, maar groepen die een Wwb-uitkering hebben, of die gedeeltelijk arbeidsongeschikt zijn of geraken als gevolg van bijvoorbeeld een psychische handicap, autisme, maar ook doofheid of slechthorendheid, en dat is nog aan te vullen met andere groepen, zullen hun mogelijkheden op werk of werkhervatting voor een groot gedeelte kwijt zijn. Waarom vervalt voor hen de voorziening job coaching, zo willen wij van de minister weten, terwijl dit een effectief instrument is om bepaalde doelgroepen aan het werk te houden of te krijgen? Het kan toch niet zo zijn dat er voor deze mensen een forse arbeidsbeperking ontstaat? Wij horen hierover graag wat toezeggingen van de minister, omdat dit voor ons een onverteerbare zaak zou zijn.

In het WIA-regime wordt een zwaar accent gelegd op de zogenoemde activeringsdoelstelling, waarover men verschillend kan denken. De lage WGA-vervolguitkering is bedoeld om mensen te prikkelen om elke kans op werk aan te grijpen. Ik voer altijd wat hoogleraren ten tonele om mijn verhaal wat in te kleuren, maar een van de collega's, ook hoogleraar zijnde, zei: pas daarvoor op, want er zijn ook hoogleraren die soms heel domme dingen zeggen. Zo word je in een fractieoverleg nog wel eens heen en weer geslingerd. Ik kan daar slecht tegen, vandaar dat ik dat even kwijt moet om weer innerlijk tot een zekere rust en tot evenwicht te komen.

Maar goed, prof. Klosse, hoogleraar socialezekerheidsrecht te Maastricht, heeft heel wijze dingen gezegd en zich kritisch uitgelaten over de kracht van financiële prikkels. Zij vraagt zich af hoe reëel die kansen in werkelijkheid zijn en zij wijst daarbij op de rol van de poortwachterstoets. Men komt pas voor een WGA-uitkering in aanmerking, als uit de poortwachterstoets blijkt dat werkgever en werknemer alles hebben gedaan wat in redelijkheid van hen mocht worden verwacht om binnen of buiten het eigen bedrijf tot werkhervatting te komen.

Werkt iemand bij de toetreding tot de WGA ten dele of niet, dan rijst de vraag welke mogelijkheden er overblijven om tot een verdere benutting van de resterende verdiencapaciteit te komen. Hoe reëel is het, zo vraagt Klosse zich af, om te veronderstellen dat iemand die bij toetreding tot de WGA niet ten minste 50% van zijn resterende verdiencapaciteit benut, nadien opeens wel in staat is om die grens te halen? Welke toegevoegde waarde heeft de financiële prikkel die de WGA gedeeltelijk arbeidsongeschikten beoogt te geven, in dit soort situaties eigenlijk? Deze hoogleraar begrijpt dat niet, en wij nog minder, maar de minister ongetwijfeld wel. Wij zien zijn antwoord met belangstelling tegemoet.

In 2006 is er nog geen afzonderlijke WGA-premie. WGA-lasten worden gefinancierd uit de uniforme basispremie WAO die alle werkgevers moeten betalen. Dit geldt ook voor hen die ervoor kiezen om eigenrisicodrager WGA te worden. Eigenrisicodragers krijgen het WGA-deel in 2007 terug, indien zij kunnen aantonen in 2006 eigenrisicodrager te zijn geweest. Naar onze mening is deze constructie wat gekunsteld. Zij vormt bovendien een psychologische barrière om eigenrisicodrager te worden. Wij willen graag van de minister weten waarom hiervoor is gekozen.

Verder bevreemdt het ons ten zeerste dat er in 2006 geen aparte WGA-premie is. Conform het SER-advies hebben sociale partners afgesproken dat de WGA-premie fiftyfifty wordt verdeeld over werknemer en werkgever, maar dit kan kennelijk niet per 29 december 2005. Waarom dat zo is, is onze fracties volstrekt onduidelijk. Naar onze mening gaat dat tegen de gemaakte afspraken in. In de Invoeringswet WIA is een wettelijke bepaling opgenomen waardoor de werkgever maximaal de helft van de WGA-premie mag verhalen op de werknemer. Deze moet echter nog in regelgeving worden uitgewerkt. Hoe en wanneer gaat dit gebeuren?

Eigen risico dragen voor de PEMBA is mogelijk vanaf 2008, indien PEMBA niet wordt afgeschaft. Wij vinden het onlogisch dat eigen risico dragen niet mogelijk is, indien PEMBA wel wordt afgeschaft in 2008. Kan de minister dit voor ons verhelderen?

In eerdere stadia van het wetgevingsproces is de vraag gesteld of de uitkeringssystematiek van de WGA zich wel met de vereisten van het ILO-verdrag nr. 121 laat verenigen. De eerdergenoemde prof. Klosse heeft zich op het standpunt gesteld dat de referte-eisen van de WGA zonder meer in strijd zijn met art. 9 lid 2 van het ILO-verdrag. Deelt de minister deze conclusie? Dan hebben wij in ieder geval duidelijkheid.

Eveneens is er twijfel over de vraag of het niveau van de WGA-vervolguitkering ILO-proof is. Hierover is een uiteenzetting te vinden van hoogleraar Pennings uit

Tilburg. Op welke gronden denkt de regering deze twijfels te kunnen weerleggen?
Er is over de uitvoering van de WGA eind juni tijdens de behandeling in de Tweede Kamer een forse discussie ontstaan. Deze spitste zich toe op de vraag op welke wijze een gelijke concurrentiepositie tussen private en publieke uitvoerders kan worden gecreëerd. Het spande er even om of het kabinet wel in de benen zou blijven. De collega's van de SP hadden al een bijeenkomst gepland om het te vieren, als het kabinet het niet zou hijsen, maar zij zijn er toch uitgekomen. Naar ons idee is het een merkwaardig compromis geworden.
Het zal duidelijk zijn dat onze fracties voor publieke uitvoering kiezen. De reden is dat wij bezorgd zijn dat de risicoselectie van werkgevers die eigenrisicodrager zijn, alleen maar zal toenemen. Dat kan ertoe leiden dat de kansen op een plaats op de arbeidsmarkt voor degenen die te maken hebben met een arbeidshandicap of een risico op een arbeidshandicap, zullen afnemen.
Ik rond af. De kern van de problemen rond uitgaven voor het stelsel van sociale zekerheid en andere publieke-zorgvoorzieningen schuilt naar de mening van onze fracties in de onbedoelde stimulering van de vraag. Wat wordt uitgedacht om de reële noden van een probleemgroep op te lossen, draait vaak uit op een regeling waarmee verwante categorieën ook worden bediend, en dat was niet de bedoeling. Om deze vicieuze ontwikkeling te doorbreken, is een algehele versobering en vereenvoudiging van het stelsel noodzakelijk. De vraag voor onze fracties is of dit voorstel daaraan bijdraagt. Daarnaast is het voor ons belangrijk of het bijbelse uitgangspunt van rechtvaardigheid, in de zin van recht doen, ook als het om de kwetsbaren gaat, wordt gehanteerd bij dit wetsontwerp. Daarom wachten wij op de reactie van de minister voordat wij ons eindoordeel geven.
*N

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Voorzitter. Ik spreek ook namens de fractie van D66. De Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen moet een van de belangrijkste bouwstenen worden in het wetgevingsbouwwerk van dit kabinet dat erop is gericht om werk lonender te maken en de arbeidsmarkt beter te laten functioneren. Dit wetsvoorstel vormt dus ook een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse invulling van de opgave waar Europa voor staat; om de weg te vinden tussen flexibiliteit en starheid, individuele verantwoordelijkheid en solidariteit, recht doen aan de zwakke en uitlokking van de slechte of gemakzuchtige. Dit is overigens geen Europese, maar juist een specifiek Nederlandse invulling, zoals mag blijken uit de vraagtekens die er nog altijd zijn of de nieuwe wetgeving wel of niet voldoet aan ILO-verdrag nr. 121, ondanks een geheel overtuigde minister. We doen het blijkbaar wel heel anders dan anderen.
De hoofdgedachte achter de wet ligt ruimschoots in het gebied midden tussen de zojuist genoemde tegenstellingen. Wie echt arbeidsongeschikt is, moet goed verzorgd worden, niet op basis van een absoluut vast te stellen niveau, maar op basis van zijn eerder verdiend inkomen. Maar wie deels arbeidsgeschikt is, moet zo veel mogelijk worden geprikkeld om zijn resterende arbeidscapaciteit dan ook te gebruiken. Dat is een tamelijk pragmatische benadering, waarbij mensen met een vergelijkbare gezondheidstoestand verschillende beoordelingen kunnen krijgen, omdat er vanuit wordt gegaan dat het een verzekering betreft waarvoor ook verschillende premiebedragen zijn betaald. Mensen met een vergelijkbare beoordeling kunnen verschillende uitkeringen krijgen, zoals een WGA-loonaanvulling of een WGA-vervolguitkering, afhankelijk van de vraag of zij erin slagen werk te krijgen. Dat is mede afhankelijk van de vraag hoe de conjunctuur is en hoe iemands aantrekkelijkheid wat betreft leeftijd of aard van de beperking wordt ingeschat door de werkgevers.
Wij hadden liever gezien dat er een beperking in de aanspraken was aangebracht door beperking van het maatmaninkomen. Dat had kunnen leiden tot wat meer gelijke behandeling van vergelijkbare situaties. Voor de rest ligt hier toch in hoofdzaak wat wij hebben gewild; een systeem dat solidariteit en de prikkel tot arbeid zo goed mogelijk probeert te combineren; beter dan het oude systeem van de WAO. Dat vinden onze fracties en dat vinden bijvoorbeeld ook de sociale partners, die de nieuwe wetgeving voluit blijken te steunen, ondanks detailkritiek. Ondanks deze principiële steun kijken wij met grote bezorgdheid naar de plannen om deze nieuwe grote verandering direct per 1 januari 2006 in werking te laten treden. Het is problematisch dat in korte tijd al heel veel ingrijpende veranderingen over het Nederlandse volk en zijn uitvoerende instanties zijn uitgestort.
Dat is niet alleen een algemeen probleem, maar ook heel uitdrukkelijk een politiek probleem, want de acceptatiegrens is intussen wel voelbaar dichtbij. Het is nog problematischer dat bij al die ingrijpende veranderingen telkens weer van juist die ene uitvoerende instantie, het UWV, gevraagd wordt om de implementatie maar even op korte termijn te regelen. Een organisatie, het UWV, dwingen om een grootscheepse afstoting van taken en mensen -- Walvis -- door te voeren én nieuwe regels te implementeren, waarvoor tijd nodig is -- WIA -- én extra werk op te leggen in de vorm van WAO-herkeuringen, die vreselijk tegenvallen en waarvoor een jaar extra én mensen extra nodig zijn, is dat nog verantwoord?
Wat die WAO-herkeuringen betreft: hoewel zij natuurlijk niet rechtstreeks met de invoering van de WIA te maken hebben, zijn zij er wel heel nauw mee verbonden.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Nogal wat fracties komen met een analyse van alle problemen waarmee het UWV te maken heeft en van de invoeringstermijn. Dat tamelijk dramatische verhaal eindigt elke keer met een open vraag aan de minister. Ik wil die vraag eigenlijk terugleggen bij de fracties. Beschikken wij in deze Kamer langzamerhand niet al over zo veel informatie dat dit retorische vragen aan de minister zijn? Eigenlijk weten wij het antwoord immers al: nee, dat is niet verantwoord.

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Het trekken van die conclusie is een ingrijpende zaak. Op dit moment heb ik de neiging om dit, net zoals alle andere fracties, aan de minister voor te leggen. Wij wachten zijn antwoord af en vervolgens is het een kwestie van afweging. Dit is een belangrijk punt in die afweging; daar ben ik van overtuigd. Ik zie dit als een zwaar punt.

Is het, afgezien van de interne spanningen in de organisatie die door het nieuwe schattingsbesluit blijkbaar worden opgeroepen en die een soepele en vooral verantwoorde werking van de organisatie vast niet makkelijker zullen maken, überhaupt mogelijk om het blijkbaar onvoorziene vele extra werk met de keuringen op te vangen door als minister ruimhartig toestemming te geven om een blik extra verzekeringsartsen en arbeidsdeskundigen open te trekken? Levert dat inderdaad een verantwoorde uitvoering van het schattingsbesluit op of komen er dan nog meer klachten over willekeur in de beoordeling omdat er zo veel nieuwen tussen geschoven zijn? Is er intussen niet wat voor te zeggen om de hele operatie te vertragen, het schattingsbesluit toe te passen op de nieuwe WIA-cliënten, het intussen te evalueren en te verfijnen met de protocollen en pas later de oudere jaargangen te laten herkeuren of om bijvoorbeeld de maximale leeftijd waarvoor herkeuring wordt voorgeschreven, toch te verlagen tot bijvoorbeeld 45 jaar? Het is intussen ook wel duidelijk dat, zoals van tevoren ook voorspeld werd, de hele operatie voorlopig veel meer werkzoekenden dan werkenden oplevert. Dat zal zeker voor de oudere jaargangen die nog aan de beurt moeten komen, het geval zijn. De operatie is niet zinloos, maar een beperktere operatie zou de onlust over de kwaliteit van het schattingsbesluit en de uitvoering daarvan zowel binnen als buiten het UWV kunnen beperken, zou de werkdruk in de organisatie kunnen beperken, wat op dit moment zeer welkom zou zijn, zou de arbeidsparticipatiegraad in ieder geval voorlopig helemaal niet negatief beïnvloeden en zou ook veel leed voorkomen. Ik herhaal echter dat dit niet betekent dat onze fracties de aanscherping van het schattingsbesluit als zodanig terug willen draaien. Wij zijn ons ervan bewust dat deze zaak morgen in de Tweede Kamer besproken zal worden. Wij willen daar niet tussen komen, maar kunnen op dit moment niet helemaal om deze kwestie heen lopen.

De geweldige druk op het UWV is niet het enige wat ons zorgen geeft. Bij de overgang naar het nieuwe systeem is er voor wat betreft de keuze tussen publieke en private uitvoering nogal wat ruis. De keuze voor een hybride systeem lijkt ons niet gelukkig. Het blijven ook twee systemen die slecht op elkaar aansluiten. Overstappen van het ene systeem naar het andere betekent altijd dat je als werkgever met kosten en risico's blijft zitten die tussen wal en schip vallen. Bij overstap naar particulier verzekeren blijven lopende uitkeringsrechten van ex-werknemers en de risico's van op dat moment zieke werknemers voor eigen rekening, onverzekerbaar. Bij terugkeer naar het UWV blijven de lopende uitkeringen gedekt door de private verzekering, maar de risico's van de lopende ziektegevallen blijven voor eigen rekening, onverzekerbaar. Dat is allemaal verklaarbaar en misschien zelfs terug te verdienen door de werking van de daarop gebaseerde gedifferentieerde premie, maar het blijft een systeemfout die alleen oplosbaar is door een duidelijke keuze voor één systeem: óf publiek óf privaat. Dat, zoals de minister terecht opmerkt, ondanks het meedragen van het inlooprisico, onder het oude systeem toch bijna zeventigduizend bedrijven kozen voor het eigen risicodragerschap, lijkt ons bijna een wonder. Het zou aan te bevelen zijn om over twee of drie jaar duidelijk op een rij te zetten hoe het systeem functioneert en opnieuw te bekijken of toch niet beter op één systeem kan worden overgegaan. Wij horen graag van de minister of hij daartoe bereid is.

Dát de private uitvoering pas in 2007 mogelijk is, is weer een teken dat wij te veel te snel hebben gewild. Dát de werkgevers die in 2006 kiezen voor eigen risicodragerschap -- écht eigen risicodragerschap dus, zonder private verzekering -- eerst de premie voor de WGA-dekking aan het UWV moeten betalen en deze later terug kunnen krijgen, zal puur comptabel bezien niet veel verlies opleveren, maar is geen fraai voorbeeld van beperking van administratieve lasten. Tot slot: dát het dragen van eigen risico tijdelijk beperkt moet worden tot het dragen van de uitkeringslasten van maar vier in plaats van tien jaar, zal er niet toe bijdragen dat er overmatige reïntegratie-inspanningen gepleegd zullen worden.

Er is dus reden genoeg om niet heel erg gelukkig te zijn met invoering nu van dit wetsvoorstel. Daar komt nog bij dat het gaat om een heel ingewikkeld samenstel van regelingen. De WGA-regeling met zijn drie verschillende regiems, nog aan te vullen met uitkeringen op basis van de Toeslagenwet of eventueel de bijstand, zal voor een gewone burger een ondoorgrondelijk geheel blijven en voor de uitvoeringsinstellingen een lastige klus, met voortdurende controle van inkomenssituaties en, alweer door het uit de weg gaan van een duidelijke keuze tussen publieke en private uitvoering, noodzakelijke verrekeningen tussen het UWV en de eigenrisicodragers.

Het WGA-systeem biedt naar onze overtuiging wel zowel een faire behandeling van de gedeeltelijk arbeidsgeschikte als voldoende prikkel tot reïntegratie. Het is ingewikkeld, maar voldoet aan de bedoelingen. Toch kunnen wij ons vinden in de opmerking van de Stichting van de Arbeid dat het in ieder geval zinvol is om de koppeling van de WW-referte-eis aan de WGA-loongerelateerde uitkering nader te beschouwen. Daarbij kan rekening worden gehouden met het karakter van risicodekking van de arbeidsongeschiktheidswetgeving, ook voor beroepsziekten, en ook met het feit dat dit, naast de keuze voor het hybride systeem, weer één van de complicerende en dus ook dure elementen in de wet is. Overigens zal de loonaanvulling waarschijnlijk nog de meeste administratieve complicaties geven, zowel bij het UWV als bij de eigenrisicodragers en niet te vergeten bij de uitkeringsontvangers zelf. Omdat deze uitkering zowat het hart van het nieuwe systeem vormt en het "werken loont" gestalte moet geven, zal daar echter wel niet veel aan te vereenvoudigen zijn.

Het andere deel van het uitkeringssysteem, de IVA-regeling, is op zich heel duidelijk en gemakkelijk in de afhandeling, maar komt alleen in aanmerking voor wie niet alleen volledig, maar ook duurzaam arbeidsongeschikt is. Wat is duurzaam? Het lijkt er nog steeds op dat daarmee een moeilijk hanteerbaar begrip wordt geïntroduceerd. Om daar geen problemen door te krijgen, moet er zo enigszins mogelijk voor gezorgd worden dat de rechten van degene die duurzaam en degene die niet duurzaam, maar wel volledig arbeidsongeschikt verklaard wordt, dus degene die een IVA-uitkering krijgt en degene die een volledige WGA-uitkering krijgt, zo weinig mogelijk van elkaar verschillen. Als de IVA-uitkering naar

75% zou gaan, wordt dat verschil groter en wordt ook de druk die op de beoordeling ligt, navenant groter. Dat mag eigenlijk cliënt noch verzekeringsarts worden aangedaan, maar er zijn maar twee begaanbare wegen om deze situatie, die per 2008 kan ontstaan, te vermijden. Of de minister moet straks constateren dat aan de afgesproken voorwaarden voor de verhoging van de uitkering niet is voldaan, zodat de IVA-uitkering 70% blijft, óf de minister moet tegelijk met de verhoging naar 75% besluiten om alle volledig arbeidsongeschikten een IVA-uitkering te gunnen. Dat laatste is niet echt te verkiezen, want dat zou betekenen dat er extra regelingen voor periodieke herkeuring van IVA-gerechtigden moeten komen en dat de uitkeringen in het derde en volgende arbeidsongeschiktheidsjaar normaal gesproken hoger zouden worden dan in het tweede jaar, het jaar van de verlengde loondoorbetaling.

Overigens lijkt het er momenteel op dat in al afgesloten cao's lang niet altijd de hand wordt gehouden aan de maximaal 170% loondoorbetaling over twee jaar. De vraag is dus heel concreet wat de minister met dat gegeven gaat doen. Is de minister, als dat in 2007 inderdaad zo blijkt te zijn, straks bereid om daaruit de conclusie te trekken dat de verhoging tot 75% er niet in zit? Of is hij misschien van plan om cao's onverbindend te verklaren? Waarom heeft hij dat dan echter nu nog niet gedaan? Welke consequentie ziet de minister met betrekking tot de premiedifferentiatie in de IVA?

In dezelfde sfeer ligt de vraag wat de minister gaat doen als blijkt dat in cao's straks bovenwettelijke aanvullingen op de WGA-uitkeringen worden geregeld die de beoogde prikkelwerking van het systeem dreigen te ondergraven. Het stellen van die vraag is juist nu zinvol, want daar wordt, zij het in voorbereidende zin, wel degelijk over gepraat. Een duidelijke stellingname van de minister kan mogelijk invloed uitoefenen op de verdere ontwikkeling.

Nog twee laatste punten. Er is, ook hier vanmiddag, van heel veel kanten kritiek gekomen op de regeling dat de eigenrisicodrager tegenover zijn eigen werknemers of ex-werknemers de rol krijgt van bestuursorgaan en uit dien hoofde zelf mag besluiten tot het opleggen van sancties, zij het enigszins beperkt. Onze fracties zijn het met die kritiek eens. Het lijkt ons niet wenselijk om de verhouding tussen werkgever en (ex-)werknemer te compliceren met acties waarvoor bestuursrechtelijke regels gelden. Het lijkt ons ook niet wenselijk om de verantwoordelijkheid voor zulke in de publieke sfeer behorende acties bij private partijen te leggen. Het is publieke verantwoordelijkheid dat een adequaat systeem van arbeidsongeschiktheidsregelingen wordt vastgesteld en gehandhaafd. Sanctionering van eventuele inbreuken op daarin vastgelegde verplichtingen zou naar ons gevoel dus ook een publieke verantwoordelijkheid moeten blijven.

Aanknopend bij het vorige punt en dus nog een keer duidelijk stellend dat wij het vaststellen en handhaven van een adequaat stelsel van sociale bescherming een publieke verantwoordelijkheid vinden, kan de uitvoering toch in private handen terechtkomen. Wij zijn het eens met de Landelijke Cliëntenraad dat er in dat geval een voorziening moet zijn van cliëntenparticipatie, waardoor degenen waarvoor het systeem bedoeld is, ook zelf van zich kunnen laten horen op een plaats waar daar ook naar geluisterd wordt. De cliëntenraad verwijst daarbij naar artikel 24 uit het ILO-verdrag 121, maar ook zonder dat lijkt ons dat de minister er achteraan moet gaan om de verzekeraars die straks waarschijnlijk een flink stuk concrete uitvoering verzorgen, van een vaste gesprekspartner te voorzien. Het blijft uiteindelijk een publieke verantwoordelijkheid dat ook over de private uitvoering discussie gevoerd kan worden.

*N

Mevrouw **Meulenbelt** (SP): Voorzitter. Ik kan meevoelen met een schrijver van een ingezonden brief uit Tiel, die zich afvroeg hoe het mogelijk was dat het CDA en de VVD in de discussie over de hypotheekrente in koor roepen dat bestaande overeenkomsten nooit opengebroken mogen worden, terwijl dat nu wel gebeurt bij de bestaande WAO-regeling. Daarbij wordt zonder verblikken of verblozen het reeds verworven recht op inkomen van de WAO'ers afgepakt en worden nieuwe regels met terugwerkende kracht ingevoerd. Deze mijnheer vroeg zich af of de christenen niet wakker zouden liggen van de vraag wie in Gods ogen meer bescherming verdient. Nu begrijpen wij dat mevrouw Van Leeuwen inderdaad wakker heeft gelegen en bereid is om nog een jaar wakker te liggen, totdat over een jaar blijkt dat het niet zo verschrikkelijk mee gaat vallen. Op onze website, www.WAOplein.nl komen dagelijks berichten binnen van mensen die inmiddels zijn goedgekeurd en nu in grote onzekerheid zijn over hun toekomst.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dit kan ik niet onweersproken laten. Wij hebben vandaag de WIA op de agenda en die gaat over nieuwe gevallen.

Mevrouw **Meulenbelt** (SP): Ja, en ik zal betogen dat die nieuwe gevallen niet te bespreken zijn zonder te bekijken hoe tot nu toe met de gevallen is omgegaan.
Deze mensen verkeren in onzekerheid over hun toekomst. Zij worden immers geacht om werk te vinden en om werk uit te voeren waarvan zij weten dat zij dat werk met hun handicap niet vol gaan houden. Zij weten eveneens heel weinig kans te maken op de arbeidsmarkt en dus onherroepelijk af te stevenen op het minimum.

Wij kunnen er niet omheen om deze nieuwe wet te behandelen in het licht van de herkeuringsoperatie van de WAO'ers zoals die het afgelopen jaar heeft plaatsgevonden. Het is geen geheim dat die herkeuringsoperatie voor veel onrust en zorg onder de bevolking heeft gezorgd, ook onder verzekeringsartsen, patiëntenorganisaties, vakbonden en belangenbehartigers van arbeidsongeschikten. Er blijken na een jaar herbeoordelingen wel erg veel mensen uit de WAO te vallen. Het lijkt Lourdes wel, met al die wonderbaarlijke genezingen. De bedoeling van de minister was om de mensen met deze economische prikkel weer aan het werk te krijgen. Nu kan de minister betogen dat een jaar te kort is om werkelijk te evalueren of de opzet slaagt. Een reïntegratieproces kan immers ook twee jaar duren. Desondanks valt het resultaat tot op heden zo laag uit dat

wij ons afvragen waarom de minister niet allang aan de alarmbel heeft getrokken en de operatie voorlopig heeft afgeblazen. Voorspelbaar was dat de werkgevers niet op ex-WAO'ers zitten te wachten, zeker niet als die al geruime tijd geen werkervaring meer hebben of boven de 55 zijn. Dat is opnieuw bevestigd.

Het meest recente onderzoek wijst uit dat van alle mensen die tussen 2001 en 2004 zijn herkeurd slechts 17% werk heeft gevonden, waarvan een kwart dat werk weer verloor. De minister zei in Buitenhof dat dit oude cijfers waren, over de jaren voorafgaand aan het nieuwe systeem. Ook het afgelopen jaar geeft weinig aanleiding tot een meer optimistisch beeld: nog geen 5% van de 19.000 arbeidsongeschikten die hun uitkering geheel of gedeeltelijk heeft verloren heeft werk gevonden. Daarbij gaat het lang niet altijd om een houdbare baan. Dat wijst op een paar zaken. Zelfs met de beste integratietrajecten is het niet te garanderen dat mensen met een beperkt arbeidsvermogen een baan krijgen. Er moet door de werkgevers immers meer worden gedaan om die mensen aan te nemen. Het wijst ook op een tekortkoming in de criteria voor de keuring. Waarschijnlijk gaan die te veel de somatische kant op en doen die daarmee geen recht aan de meer gecompliceerde redenen waarom mensen uit het arbeidsbestel kunnen vallen. Dat zou een verklaring kunnen zijn voor het feit dat ook de mensen die wel een baan krijgen die vervolgens weer kwijtraken.

De minister heeft zijn verwachtingen omlaag geschroefd. Terwijl het UWV ervan uitging 50% van de weer goedgekeurde WAO'ers aan het werk te kunnen helpen, zegt de minister nu al tevreden te zijn met 30%. Dat brengt ons op twee vragen. Wat gaat de regering doen als die 30% niet gehaald wordt en wat gaat er gebeuren met die andere mensen? Onderkent de minister dat de moeilijkheden die daardoor ontstaan elders zullen opduiken in de vorm van verhoogde aanvragen op de bijstand, mensen die schulden zullen maken, hun huur niet meer kunnen betalen en mensen die naar de voedselbanken moeten? Wij zijn benieuwd naar het antwoord van de minister.

Voor ons is duidelijk geworden dat de prikkel, de druk die op mensen wordt uitgeoefend, voornamelijk aan de kant ligt van de mensen die bij herkeuring zijn goedgekeurd. De grote vraag in dit debat is dan ook wat er wordt gedaan aan de kant van de werkgevers. Bij het gesprek in Buitenhof hoorde ik de minister zeggen dat er een cultuuromslag plaats moet vinden in het arbeidsbestel. Wij zijn het daarmee van harte eens. Wij horen echter geen beleid op dit punt. Wij zien ook geen enkele garantie dat dit beleid er gaat komen. Het beste reïntegratiebeleid is weggegooid geld als er niet voor wordt gezorgd dat mensen ergens terecht kunnen.

Bij de mensen die het na herkeuring niet is gelukt, zijn er die al meer dan twintig jaar in de WAO zaten en die al vele keren opnieuw waren afgekeurd. Nu worden zij opeens volledig goedgekeurd. Dat is voor mensen die al jarenlang op enige zekerheid konden rekenen natuurlijk een heel erg grote inbreuk op hun leven. Onze fractie staat dan ook zeer achter de pas opgerichte Stichting CORV, die de juridische strijd heeft aangebonden met de herkeuringsoperatie. De vraag is of die operatie niet in strijd is met het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens, ervan uitgaande dat deze mensen rekenden op verzekering tegen arbeidsongeschiktheid, waarvan de voorwaarden nu worden veranderd nadat zij al schade hadden opgelopen. Onze vraag aan de minister is of hij deze juridische strijd af wil wachten of dat hij er al een antwoord op heeft bedacht.

De minister zei vorig jaar nog menslievend dat hij de WAO'ers niet wilde veroordelen tot thuis niets doen. De vraag is of hij diezelfde mensen wel wil veroordelen tot thuis niets doen met een sterk verlaagd of helemaal geen inkomen. In het beleid van dit kabinet wordt een sfeer geschapen alsof mensen die in de WAO zitten geheel ten onrechte profiteren van een veel te softe regeling. Vergeten wordt dat de WAO door de politiek samen met werkgevers- en werknemersorganisaties in het leven is geroepen. Het geeft geen pas de arbeidsongeschikte daar de schuld van te geven en hen persoonlijk voor de gevolgen op te laten draaien, temeer daar de instroom al met succes is ingedamd. De fractie van de PvdA heeft dat laatste bevestigd. Het probleem dat er mensen in de WAO terecht kwamen die daar misschien niet thuis hoorden, is feitelijk opgelost voor de toekomst. De grote vraag is dan ook voor welk probleem deze nieuwe wet een oplossing moet bieden. Nog meer bezuinigingen?

Nu weten wij al dat in de komende concurrentieslag tussen private verzekeraars en UWV hoge kosten gemaakt zullen worden. Wij waren toch al geen voorstander van de marktwerking en al helemaal niet als het gaat om de bestaanszekerheid en het welzijn van mensen. Wij weten ook dat de uitvoering van de WIA per persoon niet goedkoper uit zal vallen. Nu al blijken er miljarden extra nodig te zijn voor de afronding van de herkeuringsoperatie en bij het invoeren van de nieuwe wet. De meerkosten bedragen naar schatting 6 mld. in de periode 2006-2015 volgens de regering. Waar moet dat geld vandaan komen? Van al die mensen die hun uitkering kwijtraken? Als het niet om bezuinigingen gaat, weten wij al helemaal niet waarom deze operatie op dit moment doorgang moet vinden.

Wij hebben de nieuwe wet bekeken op rechtvaardigheid en uitvoerbaarheid. Een aantal van deze punten is al door de voorafgaande sprekers genoemd. Ik zal die ook niet allemaal herhalen. Wij vinden dat het wetsvoorstel op beide criteria onvoldoende scoort.

Wij hebben de rechtvaardigheid bekeken voor drie categorieën: mensen met lage inkomens, vrouwen en gehandicapten. De nieuwe wet bevoordeelt mensen met hoge inkomens boven mensen met lage inkomens. Het verbaast mij dat niemand daarover heeft gesproken. De Stichting De Ombudsman heeft een simpele berekening gemaakt naar aanleiding van het voorbeeld van twee fictieve broers die beide hetzelfde ongeluk krijgen en beide evenzeer teruggaan in arbeidsvermogen. Op grond van twee verschillende inkomens komen zij totaal verschillend uit bij de aanmerking op een uitkering. De broer met het hoge inkomen, die €50 per uur verdiende en met gangbaar werk €10 zou kunnen verdienen, krijgt een arbeidsongeschiktheidspercentage van 80 en is dus volledig arbeidsongeschikt. De broer met het minimumloon, die €12 per uur verdiende en die eveneens met gangbaar werk €10 zou kunnen verdienen, krijgt een arbeidsongeschiktheidspercentage van 17 en krijgt dus

onder de WIA geen uitkering. Kan de minister ons uitleggen hoe hij denkt om te gaan met het gegeven dat mensen die hetzelfde meemaken en fysiek evenzeer gehandicapt zijn op grond van verschillende inkomens recht krijgen op een volledige uitkering of helemaal geen uitkering? Is hier nog sprake van een zekere proportionaliteit bij een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid in verhouding tot wat mensen voor hun ongeluk of ziekte verdienden?

Het is duidelijk dat er met de WIA, met name onder de mensen met een gedeeltelijke arbeidsgeschiktheid en onder de 35-minners, mensen zullen zijn die na verloop van een paar jaar op het minimum terug zullen vallen. Ik hoef de minister er op dit punt toch niet aan te herinneren dat er sowieso sprake is van een toegenomen armoede en dat wij met de voedselbanken al aardig in de buurt komen van een schaamtevolle teruggang naar gaarkeukens en bedeling? Wat gaat de minister doen als blijkt dat wij gelijk krijgen en dat de armoede verder stijgt? Hoeveel reparatiepotjes en reparatiewetjes heeft de minister dan nog achter de hand?

Op minstens twee punten is er in de nieuwe wet sprake van discriminatie van vrouwen. De minister en ik zijn er al eerder over in debat geweest, in de tijd dat hij nog dacht dat het met de emancipatie van de autochtone vrouwen inmiddels wel in orde was. Daarbij had hij zeker nog niet voor ogen welke maatregelen hij zou nemen om ervoor te zorgen dat het verschil in economische positie tussen vrouwen en mannen weer groter zou worden dan voorheen. Nogmaals, ik ga niet uit van slechte bedoelingen. Nergens staat in de nieuwe wet dat het de bedoeling is om vrouwen terug te sturen naar het aanrecht. Integendeel, de minister is er een warm voorstander van dat vrouwen weer gaan werken. Ik dacht dat wij het erover eens waren dat het zaak was dat elke sociale wet, ook al is die in nog zulke sekseneutrale bewoordingen gesteld, doorgelicht wordt op seksespecifieke effecten.

Mensen die voor hun ziekte in deeltijd werkten, blijken in het nadeel. Dat wisten wij al. Er zijn mensen met goede redenen om in deeltijd te werken, onder andere voor de mantelzorg of voor de kinderen. Wij weten ook dat het in meerderheid vrouwen zijn. Zij krijgen met het aangescherpte schattingsbesluit vaker een verlaging van hun uitkering. Mensen die eventueel via de WW in de bijstand terecht komen, hebben geen recht op bijstand indien zij samenwonen met een verdienende partners dan wel kinderen boven de achttien hebben die een krantenwijkje doen. Daarmee worden met name vrouwen die voorheen werkten en dus premie betaalden teruggeschoven in volledige economische afhankelijkheid. Zij zien niets meer terug van hun premies, die tenslotte bedoeld waren als verzekering. Hoe wil de minister dit rijmen met zijn streven naar volledige emancipatie? Wij horen graag een antwoord.

Ook vinden wij dat de nieuwe wetgeving onrechtvaardig is ten opzichte van de gehandicapten en de chronisch zieken. Zoals wij konden verwachten, heeft mevrouw Van Leeuwen hier een aantal behartigenswaardige dingen over gezegd. Honderden jongeren die door hun handicap slechts gedeeltelijk en met subsidie kunnen werken, dreigen buiten de boot te vallen. Daaronder zijn mensen met een vorm van autisme of met problemen met werktempo en concentratie die extra begeleiding nodig hebben. Dat lukt alleen wanneer zij geld meekrijgen om werkgevers ertoe te brengen deze mensen een baan te geven. Nu wordt het de vraag of de gemeenten bereid zijn om hen op te vangen. Er zijn meer bezwaren te noemen, zoals het afschaffen van de Wet REA waarbij de instrumenten voor de verschillende doelgroepen worden versnipperd over verschillende wetten. Juist daaronder vielen tot nu toe mensen die alleen kunnen werken met intensieve coaching. Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen dat de minister beoogt om het uitgerekend deze categorie mensen weer moeilijker te maken. Wij horen graag van hem wat hij van plan is om hieraan te doen.

Wat de uitvoerbaarheid betreft kan mijn fractie zich op een paar punten aansluiten bij de voorgaande sprekers. Mijn fractie heeft vooral gekeken naar drie punten. Het eerste probleem is dat de criteria voor het onderscheid tussen duurzaam en volledig arbeidsongeschikt dan wel tijdelijk en gedeeltelijke arbeidsongeschikt of arbeidsgeschikt erg moeilijk te hanteren zijn, ook volgens het rapport van de Gezondheidsraad en de brief van het KNMG. De minister heeft gelukkig de lijst met ziektes met de voorgeschreven herstelperiodes ingetrokken. Nu is het wachten op de protocollen, waarvan de eerste twee inclusief de medische prudentie er al hadden moeten liggen. Dat die er nog niet zijn, zegt misschien iets over het feit dat de uitvoerbaarheid van de criteria moeilijker is dan de minister denkt. Aan het einde van het jaar zouden er tien protocollen moeten liggen. Het gaat dan over 2% van de aandoeningen. Hoelang gaat het duren voordat er protocollen zijn voor de meer dan 500 aandoeningen die het UWV onderscheidt? Is het te verantwoorden om mensen te herkeuren zonder deugdelijke criteria?

Van Duijn, voorzitter van het NVVG, zegt daarover in Medisch Contact dat het in veel gevallen niet goed mogelijk is om te beoordelen of de gezondheidstoestand van een cliënt nog kan verbeteren. Van dat oordeel hangt echter de hoogte van de uitkering af en in sommige gevallen zelfs een forse inkomensachteruitgang.

De verzekeringsarts moet ook oordelen over het herstelgedrag van de cliënt en of de behandeling adequaat is. Wanneer een van die twee factoren niet in orde wordt geacht, zou er sprake zijn van mogelijk herstel. De Gezondheidsraad heeft dit probleem ook gesignaleerd en vindt dat de verzekeringsgeneeskunde onvoldoende instrumentarium heeft om een goede uitspraak te kunnen doen. Oordelen zonder voldoende onderbouwing kan aanleiding geven tot veel beroepszaken. De minister zit ongetwijfeld niet te wachten op een reeks van goedgekeurde WAO'ers die gaan procederen. Wat denkt hij aan dit probleem te doen?

Wij vinden het dan ook geen wonder dat er vele verzekeringsartsen in gewetensnood raken. Zij komen op de stoel van de rechter te zitten, die uiteindelijk kan beslissen over grote inkomensverschillen en grote bestaansonzekerheid van een deel van de cliënten. Vindt de minister het verantwoord om de WIA in werking te zetten wanneer de verzekeringsartsen zo weinig richtlijnen tot hun beschikking hebben om hun werk goed te doen bij de toch al moeilijke taak op het grensvlak van juridische

en medische oordelen? Dat er onvrede heerst onder een groot deel van de verzekeringsartsen is inmiddels uitgelekt, al werd meteen de "damage control" ingezet en werd de onvrede en onzekerheid door de Nederlandse Vereniging voor Verzekeringsgeneeskunde en de verzekeringsartsen van het UWV met de mantel der liefde bedekt. Dat neemt niet weg dat zij wel kwaliteitsverbetering via wetenschappelijk onderzoek vragen. Zegt de minister dat toe?

Een volgend punt is het keuringssysteem zelf. Daar blijkt nog van alles mis mee te zijn. De SBA omschrijft de operaties waarmee de mate van arbeidsgeschiktheid wordt beoordeeld, de CBBS, als een black box. Er zijn grote twijfels over het systeem, waarbij de lichamelijke vermogens worden gematcht met fictieve functies. Ik zou een hilarische column kunnen schrijven over de kunst van het loempia vouwen en het koekjes inpakken. De kwekers van bonsaiboompjes zijn al van de lijst geschrapt. Er blijken nu opmerkelijk veel mensen in Nederland geschikt te zijn voor de functie van brugwachter. Dan heb je alleen een wijsvinger nodig om de knop in te drukken. Hoeveel brugwachters heeft Nederland nodig?
De serieuze vraag is of deze functieomschrijvingen wel voldoende realiteitswaarde hebben en of het geen erg mechanische opvatting is van arbeidsgeschiktheid. Behalve dat blijkt het systeem ontransparant te zijn en bovendien kunnen wij veel tijdrovende juridische procedures verwachten van mensen die hun beoordeling aanvechten. Dan hebben wij het nog niet over de geconstateerde haperingen in de gebruikerssoftware. Kan de minister volhouden dat het keuringssysteem klaar is voor de grote operaties die nog moeten komen? Ik vraag dat zeker ook gezien de ongelooflijke achterstanden en de moeilijkheden die er nog zijn met de maatregelen waarover al een besluit is genomen.

Over de ILO is ook al het een en ander gezegd. Voor zover ik weet, is het gevraagde advies nog steeds niet binnen. Ik ben geen deskundige op dat vlak, maar ik kan met het blote oog al constateren dat het ILO-verdrag 121 stelt dat iemand die op grond van zijn beroep geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt is recht zou hebben op een uitkering van 60% van het laatst verdiende loon. Als wij dat toepassen, dan hoeven wij niet eens op dat advies te wachten. Dan weten wij nu al dat het voor de categorie duurzaam arbeidsongeschikten wel snor zit, maar voor de gedeeltelijk arbeidsgeschikten helemaal niet, wanneer zij geen werk vinden na de daarvoor staande periode en afglijden naar de bijstand. Ook niet voor de 35-minners van wie de werkgevers na twee jaar de reïntegratiepogingen staken en die niet meer gehandhaafd worden in het arbeidsproces. Ook voor de 35-minners wordt volgens ons te mechanisch gedacht over arbeidsvermogen in procenten, terwijl wij weten dat in sommige werksoorten ook een kleine handicap een ernstige hindernis kan zijn. Hoe denkt de minister te handelen wanneer, zoals voorspeld, blijkt dat de WIA niet valt te rijmen met het ILO-verdrag? Doen wij het ILO-verdrag dan weer de deur uit?

Samenvattend, mijn fractie vraagt zich af of de proportionaliteit met de WIA niet zoek is. Een arbeidsongeschiktheidsverzekering hoort mensen de zekerheid te geven dat er na een ongeluk of na ziekte nog een inkomen beschikbaar blijft dat weliswaar lager kan uitvallen dan het normale loon, maar toch nog in verhouding staat met het loon uit de tijd dat iemand nog gezond was. Vooral voor de mensen in de categorie gedeeltelijk arbeidsgeschikt of de 35-minners -- die uiteindelijk terugvallen in de bijstand of zelfs dat niet als zij geen werk meer vinden -- is er geen enkele relatie meer met het loon en de uiteindelijke levensstandaard van daarvoor. Ik tel dit op bij het feit dat er tot op heden heel weinig wordt gedaan om de werkgevers te stimuleren, onder druk te zetten of te prikkelen om meer ruimte te maken voor mensen die geen 100% productie kunnen leveren. Dat vinden wij noch rechtvaardig, noch uitvoerbaar. Ik gebruik niet graag grote woorden, maar wij vinden dit eerlijk gezegd immoreel. Wij zullen dus niet instemmen met deze wet.

Wij kijken met belangstelling uit naar de reactie van de minister op de vele vragen en opmerkingen over dit wetsvoorstel.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Voorzitter: Bierman-Beukema toe Water

*B
!Klachtregeling BOPZ!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen en enige andere wetten in verband met de aanpassing van de in deze wet opgenomen klachtregeling (28999).

De **voorzitter**: Ik heet de ministers van Justitie en VWS van harte welkom.
**

De beraadslaging wordt geopend.

*N

De heer **Hamel** (PvdA): Voorzitter. Het is goed te constateren dat de reden van dit voorstel tot wetswijziging is gelegen in de wenselijkheid om de klachtregeling in de wet BOPZ op een aantal punten te verduidelijken en aan te vullen. Het gaat daarbij om niet onbelangrijke zaken, zoals het rechtskarakter van de uitspraken van de klachtencommissie en de rechter, alsmede hun bevoegdheden. Daarnaast wordt onder meer voorzien in de relatieve competentie van de rechter en de toekenning van de bevoegdheid tot schorsing van de beslissing op een klacht door de rechter. Deze verbeteringen zijn het gevolg van het verzoek van de Hoge Raad om zorgvuldig na te gaan welke onzekerheden er met betrekking tot de klachtprocedure zijn. Het is de vraag waarom dit pas gebeurt na de vraag van de Hoge Raad. Ligt de oorzaak hiervan niet deels in het feit dat de BOPZ door de vele wetswijzigingen niet erg overzichtelijk meer is? Is het

daarom niet wenselijk dat er een nieuw wetsvoorstel komt, waarmee de huidige wet wordt geactualiseerd en waarin alle regels op een meer begrijpelijke en overzichtelijke wijze worden gepresenteerd? Ik zeg dit zeker ook omdat het gaat om burgers die ernstig in hun vrijheid worden beperkt. Ik krijg graag een reactie.
Het wetsvoorstel roept de vraag op wat een gegrondverklaring van een klacht door de klachtencommissie of de rechter betekent voor de behandelaar. In de wet BOPZ gaat het om een bijzondere vorm van zorg: zorg waar de patiënt niet om heeft gevraagd, maar die hij krijgt in het kader van een onvrijwillige opname in een psychiatrisch ziekenhuis. Het behandelplan speelt daarin een cruciale rol. Rondom het behandelplan kunnen zich verschillende situaties voordoen. Bijvoorbeeld: er is wel een behandelplan overeengekomen, maar de patiënt heeft bezwaar tegen niet-toepassing van het plan. De patiënt kan klagen. Na gegrondverklaring van de klacht kunnen behandelaar en patiënt waarschijnlijk verder met elkaar, omdat zij het samen eens waren over het behandelplan.
Gecompliceerder wordt het als de patiënt volgens de behandelaar wilsonbekwaam is. De behandelaar overlegt dan met vertegenwoordigers van de patiënt over het behandelplan. Tussen patiënt en behandelaar behoeft dan geen overeenstemming te bestaan over het plan. Een ander voorbeeld is de situatie waarin er over het behandelplan met de patiënt nog geen overeenstemming is bereikt. Of er is wel overeenstemming over het plan maar niet over de toepassing daarvan. De behandelaar mag dan, als hij vindt dat er sprake is van gevaar, toch behandelen.
In de laatste twee situaties is er geen sprake van overeenstemming tussen behandelaar en patiënt. Op het moment dat de patiënt een klacht heeft ingediend en deze gegrond is verklaard, is het de vraag of er nog sprake is van een vertrouwensrelatie tussen patiënt en behandelaar. In de memorie van antwoord wordt vrij gemakkelijk gesteld dat, als de klacht gegrond wordt verklaard door de klachtencommissie of door de rechter, er eigenlijk geen probleem is als de behandelaar zijn bestreden beslissing moet herzien. Ervan uitgaande dat de behandelaar zijn beslissing heeft genomen op grond van zijn professionele opvatting over wat nodig is, is het de vraag of dat zomaar gaat. Sommigen menen dat dit opgelost moet worden door de psychiater de mogelijkheid te geven tegen de gegrondverklaring in beroep te gaan.
Een andere benadering is dat het moeilijk kan zijn de draad van de behandeling weer op te pakken na een gegrondverklaring door de klachtencommissie of de rechter. Het is niet waarschijnlijk dat patiënt en behandelaar dan alsnog overeenstemming bereiken over het behandelplan en de toepassing daarvan. Eigenlijk staat de behandelaar dan met lege professionele handen. De vraag die daaruit voortvloeit, is of het reëel is om bij een gegrondverklaring door de klachtencommissie of de rechter de voor de behandeling verantwoordelijke persoon op te dragen om een nieuwe beslissing te nemen of een andere handeling te verrichten. Ligt het niet meer voor de hand de betreffende instelling dan wel de geneesheer-directeur hiermee te belasten? Die heeft immers in eerste instantie de psychiater aangewezen die verantwoordelijk is voor de behandeling. Het is de instelling die een dwangsom verbeurt als de behandelaar niet voldoet aan de beslissing van de rechter en het is ook de instelling die schadevergoeding moet betalen als de rechter die toekent bij gegrondverklaring van een klacht. Zou het daarom niet beter zijn dat de instelling de verantwoordelijkheid krijgt voor de uitvoering van de beslissing van de klachtencommissie of de rechter? Het is dan aan de instelling om te beoordelen of voortzetting van de behandeling door de betrokken psychiater reëel is of dat het beter kan gebeuren door een ander. Het belang van de patiënt zou daarmee gediend zijn.
Wij wachten de antwoorden met belangstelling af.

*N

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Over dit wetsvoorstel zijn in de Tweede Kamer al heel wat woorden gewisseld. Ook in deze Kamer is in het voorlopig verslag vrij uitvoerig ingegaan op het probleem bij het wetsvoorstel dat ook in de Tweede Kamer aan de orde kwam. Het is vervelend om het te herhalen, maar dat moet wel, want er is nog steeds niets gedaan met dat probleem. Het gaat hier om het volgende. In de wet wordt nader geregeld hoe een patiënt in beroep kan gaan bij een klachtencommissie tegen een behandelbeslissing van de arts. Daarbij wordt de uitspraak van de klachtencommissie rechtskracht gegeven. Ook kan de patiënt naar de rechter gaan en schadevergoeding krijgen. De rol van de klachtencommissie wordt in de wet verzwaard. De raad van bestuur van een inrichting of ziekenhuis heeft niet meer zoals vroeger het laatste woord. Overigens staat dat niet in de laatste versie van de wet, maar wel in een voorlaatste versie. De raad van bestuur is dus in ieder geval buiten spel gezet. Als de klachtencommissie de klacht afwijst, staat de weg naar de rechter open voor de patiënt. Hiertegen is geen enkel bezwaar; het past in het kader van onze wetgeving.
Wat in het veld, in de debatten in de Tweede Kamer en ook in deze Kamer blijkens het voorlopig verslag als problematisch wordt ervaren, is het feit dat een behandelaar niet in beroep kan gaan tegen een toewijzing van een klacht door de klachtencommissie, waardoor deze dus in feite het laatste woord heeft. De praktijk wijst immers uit dat een klacht van een patiënt bijna altijd, zo niet altijd, een afwijzing van een behandeling behelst. Als deze klacht wordt toegewezen, betekent het dus dat de behandeling die kennelijk volgens de behandelaar in het beste belang van de patiënt is niet mogelijk is, omdat de patiënt die weigert en de klachtencommissie die weigering bevestigt. Ook geldt dat de klachtencommissie geen enkele verantwoordelijkheid heeft voor het vervolg van de behandeling in tegenstelling tot de eerdere situatie waarin de raad van bestuur of de geneesheer-directeur de eindverantwoordelijkheid had.
Let wel: wij hebben het over psychotische patiënten, voor wie geldt dat ziekte-inzicht als gevolg van hun psychose vrijwel zeker ontbreekt. Zo ontstaat het risico dat de patiënt onbehandeld blijft en in een uiterste geval ofwel ontslagen wordt dan wel de separeercel in gaat. Gevraagd naar de mening van de minister over deze onwenselijke situatie, die in niemands belang is, antwoordt hij in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer het volgende.

Bevestiging van de klacht van een patiënt "leidt er overigens niet toe dat de behandelaar met lege handen staat. De regeling van dwangbehandeling leidt er immers toe dat ook (onderdelen) van een niet-overeengekomen behandelingsplan tegen de wil van de patiënt kunnen worden toegepast". Dit is nu juist het probleem. Het gros van de klachten bij de klachtencommissies betreft niet het akkoord gaan met een door de arts aangekondigde dwangbehandeling.
Wanneer de commissie deze klacht van de patiënt honoreert, staat de arts met lege handen. Ook een andere arts zal, in tegenstelling tot wat in de Tweede Kamer werd gesuggereerd, dit oordeel van de klachtencommissie niet snel naast zich neerleggen. Bij gebrek aan beroepsmogelijkheid staat de arts met lege handen. Dat heeft te maken met de achtergrond waartegen wij deze klacht moeten zien. Velen hebben al geschreven en gesproken over de mankementen in de BOPZ. Een van de grote problemen van de BOPZ is dat gedwongen behandeling, in tegenstelling tot gedwongen opname, eigenlijk niet mogelijk is. Alleen in de situatie van extreem gevaar kan er worden ingegrepen, maar dat is zelden aan de orde. Het punt is dat de BOPZ in de visie van velen die de problematiek rond de behandeling van de psychotische patiënt goed kennen verregaand tekortschiet. Dit is ook het probleem waarop wordt gewezen in de brief van januari 2004 en daarna in de brief van 4 mei 2005 van diverse organisaties van de GGZ in Nederland. Zonder nu de minister te vragen het debat in de Tweede Kamer over te doen, merkt de VVD-fractie opnieuw op dat de minister onvoldoende begrip heeft voor dit brisante punt.

De minister zegt terecht dat de behandelaar nooit de mogelijkheid heeft gehad om beroep aan te tekenen tegen de afwijzing van de behandeling door een patiënt. Nu de klachtenregeling de positie van de patiënt en de klachtencommissie verbetert, is er alle reden om nog eens goed naar de positie van de behandelaar te kijken. Het gaat hier natuurlijk niet om de beroepseer van de behandelaar, zoals de minister in het debat in de Tweede Kamer suggereerde. De VVD-fractie vindt dit een echt volstrekt onjuiste opmerking. Bovendien blijkt hieruit dat de minister wellicht onvoldoende op de hoogte is van de problematiek rond de onmogelijkheid van dwangbehandeling. Het gaat hier uitsluitend om het belang van de patiënt, wiens wil door een ernstige ziekte is aangetast en wie het daardoor aan ziekte-inzicht ontbreekt.

Een ander argument van de minister is dat het allemaal wel los zal lopen omdat er een psychiater in de klachtencommissie zit. Deze man of vrouw kan -- dit gebeurt ook daadwerkelijk -- "overruled" worden door andere leden van de commissie. Ook dit argument van de minister vindt de VVD-fractie niet overtuigend.

Het is de minister wellicht bekend dat men zich in de psychiatrie diepgaand bezint op de mogelijkheid van een behandelwet. Dat doet men niet voor niets. Ook de heer Hamel heeft hierover gesproken. De reden hiervoor is de onbevredigende situatie die door de BOPZ is ontstaan. De klachtenregeling, waarover wij vandaag spreken, versterkt die situatie. Zolang het nog geen regel is dat een gedwongen opname een gedwongen behandeling impliceert, kan de voorliggende regeling veel te veel schade berokkenen aan de patiënt.

Bij een gedwongen behandeling moet natuurlijk niet worden gedacht aan de horreurs die patiënten met psychiatrische ziekten vroeger zijn aangedaan. Vroeger dwong men deze patiënten tot het ondergaan van ingrijpende operaties, het trekken van kiezen en tanden tot en met hersenoperaties. Daarover spreken wij nu natuurlijk niet langer. Een gedwongen behandeling komt neer op het dwingen van een patiënt om bepaalde pillen in te nemen. Meer is het niet! De schade die tegenwoordig kan ontstaan door een dwangbehandeling, kan dan ook niet worden gezien als een grote aantasting van de integriteit van het lichaam van de patiënt. En dat was vroeger wel degelijk het geval. Daarom luidt de BOPZ ook als ze luidt.

De VVD-fractie is met bijvoorbeeld de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie, andere organisaties uit de geestelijke gezondheidszorg en de KNMG van mening dat met het voorliggende wetsvoorstel afbreuk mogelijk is aan het beste belang van de patiënt. En dat belang zou nu juist voorop moeten staan! Mijn fractie concludeert dan ook dat een toch al ernstig probleem onoplosbaar dreigt te worden. Het zal iedereen duidelijk zijn dat ik het antwoord van de minister met grote belangstelling afwacht.
*N

De heer **Van de Beeten** (CDA): Voorzitter. Volgens de katholieke liturgische kalender vieren wij vandaag het feest van alle heiligen. Wij zijn geen van allen heilig. Ook artsen zijn niet altijd heilig, maar zij proberen wel heil te brengen. Niettemin zijn wij als juristen in situaties waarin mensen in de macht van anderen zijn gebracht, ook al is dat op goede gronden gebeurd, geneigd te zeggen dat er een mogelijkheid moet zijn om de dwangopname en het hetgeen in het kader van die opname gebeurt, te laten toetsen, uiteindelijk ook door de onafhankelijke rechter. Dat is een van de grondbeginselen van onze rechtsstaat en dus een hoog goed. Dit beginsel is in dit debat zeker aan de orde, want via de stap van de klachtencommissie krijgen patiënten de mogelijkheid van toetsing door de rechter van een behandeling die neerkomt op het ingrijpen in het persoonlijk leven, meer in het bijzonder het ingrijpen in het lichaam van een patiënt door het toedienen van medicatie.

De Kamer en de regering zijn het er waarschijnlijk over eens dat de klachtencommissie en de rechter niet op de stoel van de behandelaar mogen gaan zitten. Dit punt is meermaals in de stukken aan de orde geweest, maar uit de publicaties van de GGZ en de bijdragen tot nu toe krijg ik toch het gevoel dat men denkt dat dat wel het geval zou zijn. Heeft dat niet voor een deel te maken met de omstandigheid dat in het wetsvoorstel geen expliciet criterium is opgenomen aan de hand waarvan de klachtencommissie en eventueel de rechter moet toetsen? Zou het verder niet verstandig zijn om vast te stellen dat dit criterium zou moeten luiden dat de klachtencommissie of de rechter toetst of de behandelaar in redelijkheid tot zijn beslissing om een bepaalde behandeling toe te passen is gekomen, respectievelijk dat hij, voor het geval de toetsing in een latere fase

plaatsvindt, in redelijkheid heeft besloten om de behandeling voort te zetten.

Een dergelijke formulering kennen wij uit het bestuursrecht. In het bestuursrecht wordt er namelijk van uitgegaan dat de bestuursrechter niet op de stoel van het bestuur mag gaan zitten en dat er daarom sprake moet zijn van marginale toetsing. Gezien de bijzondere problematiek die wij nu bespreken, zouden wij wellicht zelfs moeten benadrukken dat het een uiterst marginale toetsing dient te zijn. Verder denk ik dat het wenselijk is dat deze formulering met zo veel woorden in de wet wordt opgenomen. Als regering en Eerste Kamer aangeven dat dit een opdracht aan de klachtencommissie en de rechter is en dat dit criterium moet worden toegepast, zal de praktijk zeker volgen. Ik teken hierbij nog wel aan dat het wenselijk is dat het criterium in de wet wordt vastgelegd.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): De heer Van de Beeten gaat voorbij aan het zeer dat volgens de fracties van de VVD en de PvdA in dit wetsvoorstel zit. Dat zeer is de onvoldoende legitimatie die er überhaupt is om tot een gedwongen behandeling te komen, ook nadat er is besloten tot een gedwongen opname. Het lijkt verder geen vreemde redenering als ik stel dat een gedwongen opname, een vorm van vrijheidsberoving, eigenlijk een grotere inbreuk op iemands persoon is dan gedwongen medicatie.

De heer **Van de Beeten** (CDA): De opname wordt door de rechter bevolen en kan ook door de rechter worden getoetst. Ook als wij besluiten om dwangbehandeling wettelijk mogelijk te maken, zal in de desbetreffende wet de mogelijkheid van rechterlijke toetsing moeten worden geopend van hetgeen er in het kader van de dwangbehandeling is gebeurd. Overigens onderschrijf ik met de heer Hamel en mevrouw Dupuis dat het onwenselijk is dat mensen die een dwangbehandeling nodig hebben, hun behandeling alleen in een strafrechtelijke context krijgen en pas nadat de patiënt een lange strafrechtelijke carrière heeft opgebouwd.

Verder vereist de mogelijkheid van dwangbehandeling natuurlijk ook dat het criterium aan de hand waarvan de rechter toetst, wordt vastgelegd. De oplossing daarvoor kun je natuurlijk zoeken in het beroep dat de behandelaar bij de rechter kan instellen tegen een beslissing van de klachtencommissie. Dat roept echter onmiddellijk de vraag op: wat dan? De rechter staat immers niet een half uur na gegrondverklaring van de klacht klaar om het beroep van de behandelaar te behandelen. Daar gaat minstens een aantal dagen zo niet weken overheen. En wat moet er in de tussentijd gebeuren. De patiënt en de behandelaar, respectievelijk het instituut waar de patiënt is opgenomen en de patiënt, zijn met andere woorden tot elkaar veroordeeld. Dat betekent dat men ook iets moet doen als de klacht gegrond wordt bevonden.

Alles overziend is het mijn conclusie dat het niet anders kan zijn dan dat de klachtencommissie respectievelijk de rechter uiterste terughoudendheid betracht en zich beperkt tot uiterst marginale toetsing. Ik ben er verder voor om het debat voort te zetten over de vraag of wij een voorziening moeten treffen voor het beroep van de behandelaar. Ik denk echter niet dat wij in dit stadium het wetsvoorstel vanwege dit punt mogen laten sneuvelen. Hierover moeten wij verder spreken in het debat over de vraag hoe een nieuwe wet, met inbegrip van de mogelijkheid van dwangbehandeling, eruit zou moeten zien. Als wij dit wetsvoorstel laten rusten in afwachting van een integrale herziening, blijft het gat in de rechtsbescherming bestaan. Ik zou dat zeer onwenselijk vinden.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Een belangrijk punt voor mijn fractie is de opschortende werking van de beslissing van de klachtencommissie. Op dit punt hadden zeker andere keuzes kunnen worden gemaakt. Ik ben het met de heer Van de Beeten natuurlijk eens dat het vaak acute betreft waarin snel gehandeld moet worden. Het is moeilijk voorstelbaar dat men, terwijl de patiënt in de separeercel zit, procedures moet volgen die weken duren. Een en ander roept overigens ook de vraag op of de wetgever zich wel heeft gerealiseerd hoe het er in een psychiatrische kliniek aan toegaat na een inbewaringstelling.

De heer **Hamel** (PvdA): Uiteindelijk is het voor onze conclusie over het wetsvoorstel natuurlijk vooral van belang hoe de regering reageert op de punten die wij naar voren brengen.

Waaraan denkt u bij een toetsingscriterium?

De heer **Van de Beeten** (CDA): Beoordeeld moet worden of de behandelaar in redelijkheid tot zijn beslissing is gekomen om een bepaalde behandeling toe te passen, dan wel voort te zetten als het een lopende behandeling betreft. De klachtencommissie moet dan wel met heel zware argumenten komen om een bepaalde behandeling niet toe te staan. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn als een patiënt bezwaar maakt tegen een bepaald medicament, omdat in een vorige behandeling in een andere kliniek is gebleken dat hij daarvoor allergisch is. Als uit het dossier blijkt dat de patiënt dat argument terecht aanvoert, kan de klachtencommissie natuurlijk met rede zeggen dat de behandelaar te ver gaat.

De heer **Hamel** (PvdA): Er is een verschil tussen een klachtencommissie en de rechter. De rechter zal hiermee, gezien de aard van een klachtencommissie, waarschijnlijk gemakkelijker omgaan met een dergelijke redelijkheidseis.

De heer **Van de Beeten** (CDA): In mijn optiek moet dit criterium zowel voor de klachtencommissie als de rechter gelden.

De heer **Hamel** (PvdA): De behandelaar kan worden gedwongen om iets te doen of te laten, waarvan je je kunt afvragen of je dat redelijkerwijs wel van hem mag verlangen. Tegelijkertijd zijn wij bang dat een patiënt lange tijd onbehandeld in een kliniek moet doorbrengen. Deze impasse moeten wij zien te voorkomen.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Dat ben ik met u eens. Dat probleem los je echter niet op door de behandelaar de mogelijkheid te geven om beroep aan te tekenen. Als een klacht gegrond wordt verklaard nadat de behandelaar beroep heeft aangetekend, moet de behandeling nog steeds

acuut worden gestopt. Dat kun je voorkomen door schorsende werking toe te kennen aan een dergelijk beroep, maar daarmee kun je weer in strijd komen met het belang van de patiënt en onrecht doen aan zijn fundamentele rechten. Ik ben gaarne bereid om het debat over de schorsende werking voort te zetten, maar ik denk dat dit punt geen reden is om het wetsvoorstel niet te aanvaarden.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Het is juist niet in het belang van een patiënt om niet behandeld te worden! Die patiënt is immers niet voor niets in bewaring gesteld. Het is zijn belang om wél behandeld te worden. Ik denk dat het dus precies omgekeerd ligt als de heer Van de Beeten nu suggereert.

De heer **Van de Beeten** (CDA): In de memorie van toelichting staat op zichzelf terecht dat er onmiddellijk overleg dient plaats te vinden tussen de behandelaar en de patiënt als een behandeling niet kan plaatsvinden omdat een klacht gegrond is bevonden. Overigens kan dat ook overleg zijn tussen een andere behandelaar -- daarover zou de directie van de instelling een beslissing moeten nemen -- en/of een vertegenwoordiger van de patiënt. Je zult in overleg tot een oplossing moeten komen, want dit probleem kun je echt niet oplossen door beroep aan te tekenen bij de rechter.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Vindt de heer Van de Beeten dat het toetsingskader medisch inhoudelijke of procedurele criteria moet bevatten?

De heer **Van de Beeten** (CDA): Het zouden inhoudelijke criteria moeten zijn. Als op een bepaalde datum met medicatie X is begonnen en drie maanden later uit een publicatie blijkt dat die medicatie niet deugt, moet de klachtencommissie dat natuurlijk bij haar beoordeling kunnen betrekken. Dan nog zal de klachtencommissie de behandelaar echter om een reactie moeten vragen op die publicatie en de conclusie die de commissiex daaruit heeft getrokken. Als de behandelaar reageert met goede tegenargumenten, zal de klachtencommissie van goeden huize moeten komen als zij hem wil dwingen met deze medicatie te stoppen. Ook hier geldt dat de behandelaar in redelijkheid tot zijn beslissing moet zijn gekomen of dat het evident in het belang van de patiënt is dat de behandeling wordt gestaakt.

Als de behandelaar daarvoor een goede argumentatie heeft, moet de commissie van goeden huize komen om te kunnen zeggen: wij vinden toch dat u met deze medicatie moet stoppen. Ook daarvoor geldt dat de behandelaar in redelijkheid tot zijn beslissing moet kunnen komen. Het moet heel evident zijn dat het niet in het belang van de patiënt is dat die behandeling wordt voortgezet.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): En wat is dan de rol van de rechter?

De heer **Van de Beeten** (CDA): Voor de rechter geldt precies hetzelfde criterium, misschien nog wel in sterkere mate omdat hij doorgaans geen psychiater zal zijn.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): U denkt dat een rechter ook wel over medisch inhoudelijke zaken kan oordelen?

De heer **Van de Beeten** (CDA): Nee, maar ik kan mij voorstellen dat indien door of namens de patiënt een bepaalde argumentatie naar voren wordt gebracht, de rechter daarin aanleiding ziet om zich deskundig te laten voorlichten.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter, mijn inbreng lever ik mede namens de fractie van GroenLinks. Mijn bijdrage aan het debat is kort, maar het betreft wel een fundamenteel punt. Het curieuze is dat mijn inbreng bijna naadloos aansluit bij die van de VVD-fractie; dat is een leuke alliantie zo in ons midden.

Het fundamentele punt dat gedurende het hele traject dat het wetsvoorstel al heeft doorlopen -- startend met het voorontwerp in 2001 -- heeft gespeeld, is het feit dat met deze wetswijziging de ene procespartij rechten krijgt die de andere procespartij worden onthouden. Ik doel dan op het feit dat de klager -- (de zaakwaarnemer van) de patiënt die onder de BOPZ is opgenomen in een psychiatrische inrichting -- kan klagen bij de klachtencommissie van de instelling, en vervolgens bij de Inspectie voor de Volksgezondheid en de rechter als hij het niet eens is met een opgelegde behandeling, dan wel als hij vindt dat de behandelaar niet handelt volgens het behandelplan, terwijl de behandelaar niet de mogelijkheid krijgt om bij de rechter in beroep te gaan tegen de uitspraak van de klachtencommissie. In de discussies tot nu toe is nog steeds niet helder geworden waarom de behandelaar niet deze mogelijkheid krijgt. De minister heeft het over het redden van de beroepseer; een misse opmerking omdat het mijns inziens gaat om het respecteren van de professionaliteit en de integriteit van de behandelaar.

Soms helpt het om de situaties waar het over gaat, wat concreter te maken. Overigens heb ik gemerkt dit het niet altijd helpt, want zonet hebben wij al wat voorbeelden gehoord. Toch doe ik nog een poging. Stel dat een klacht van een gesepareerde patiënt door een klachtencommissie wordt behandeld, de uitspraak is dat de patiënt ten onrechte is gesepareerd en de klacht dus gegrond is. De commissie schorst vervolgens de separatie. Het gevolg is dat de separatie wordt opgeheven, met alle gevolgen van dien. Een gevolg kan zijn dat de betrokkene door een opvliegend en agressief karakter een bedreiging voor andere patiënten wordt. De behandelaar heeft naast zijn verantwoordelijkheid voor deze patiënt ook een verantwoordelijkheid voor de andere patiënten. Versterking van de rechtspositie van de patiënt zoals deze wetswijziging beoogt, sluit toch niet uit dat de behandelaar ook de mogelijkheid zou moeten krijgen om de rechter de beslissing van de klachtencommissie te laten toetsen? De behandelaar wil, als een klachtencommissie een voorgenomen dwangbehandeling of beveiligingsmaatregel afwijst, dit aan een hogere instantie kunnen voorleggen omwille van goede zorg aan de patiënt of ten behoeve van de veiligheid in de instelling. Zou de minister het ook zo kunnen zien dat de motivering van de behandelaar of de instelling om in beroep te gaan tegen een uitspraak van de klachtencommissie juist gelegen is in de wens een

behandeling van een (nogal eens wilsonbekwame) patiënt alsnog doorgang te laten vinden en/of om gevaar voor patiënt, medepatiënten en personeel af te wenden? Juist omdat de behandelaar in het algemeen goed hulpverlenerschap boven alles stelt.

De uitspraak van de klachtencommissie is bindend. In het debat in de Tweede Kamer is niet duidelijk geworden of er nu wel -- zoals de minister van VWS zei -- of niet -- zoals de minister van Justitie zei -- onmiddellijk gevolg moet worden gegeven aan een gegrond bevonden klacht. Kan de minister overigens de garantie geven dat de veelal per instelling georganiseerde klachtencommissies, waarop geen formeel toezicht is, steeds een onfeilbaar oordeel vellen? Ook die commissies zijn zich dat steeds meer bewust, waardoor het moeilijker wordt om hiervoor geschikte mensen te vinden. Dat is echter een apart probleem, dat wel speelt.

Naar de mening van heel veel veldpartijen en ook van mijn fractie is er helaas geen juridisch kloppende klachtregeling tot stand gekomen waarin duidelijk bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in het belang van afwending van gevaar én van het verlenen van verantwoorde zorg conform goed hulpverlenerschap. Wij dringen er daarom bij de minister nogmaals op aan om alsnog via een novelle de mogelijkheid voor de behandelaar of de instelling van beroep bij de rechter tegen de beslissing van de klachtencommissie mogelijk te maken. Wij ondersteunen het idee dat de positie van de patiënt verstevigd dient te worden. De voorliggende uitwerking waarbij deze versteviging automatisch ten koste gaat van de positie van de behandelaar, ondersteunen wij echter vooralsnog niet. Wij wachten de beantwoording van de minister af.

*N

De heer **Holdijk** (SGP): Voorzitter, ik spreek mede namens de fractie van de ChristenUnie.

Onder patiëntenorganisaties lijkt vrij grote overeenstemming te bestaan over het feit dat de voorgestelde wijzigingen van de klachtregeling een belangrijke verbetering betekenen van de bestaande regeling. Ook van de zijde van de behandelaars wordt deze verbetering de patiënten niet misgund. Zij zijn echter van mening dat het voorstel (te) eenzijdig en dus niet compleet is. Op dat punt hoop ik in het vervolg van mijn bijdrage nog terug te komen.

Het wetsvoorstel kent evenwel merkwaardige aspecten en blijft vragen oproepen. Merkwaardig blijft bijvoorbeeld dat de patiënt kan kiezen uit twee procedures: via de IGZ of de rechtstreekse procedure. Hij heeft een keuzemogelijkheid, maar niet uitgesloten is dat hij beide procedures tegelijkertijd doorloopt. Dat laatste lijkt niet gewenst en ook niet de bedoeling, ook al moge het volgens de memorie van antwoord zo zijn dat in de praktijk de patiënt in de regel kiest voor één procedure. Dat hier van een binnen ons bestel merkwaardige regeling sprake is, wordt door dezelfde memorie nog eens bevestigd met de mededeling van de regering dat haar geen met deze regeling vergelijkbare regeling bekend is.

De Tweede-Kamerbehandeling van het wetsvoorstel heeft op ten minste een tweetal punten verwarring opgeleverd, althans vragen doen rijzen die wij bij deze gelegenheid graag nog even aan de orde stellen. Zo is er de vraag -- andere woordvoerders brachten dit ook al ter sprake -- wat het directe effect is van de gegrondverklaring van een klacht. Volgens minister Hoogervorst zou een gegrondverklaring onmiddellijk gevolgen moeten hebben, maar volgens minister Donner zou een gegrondverklaring niet automatisch schorsende werking hebben. Gegrondverklaring van een klacht brengt toch mee dat de bestreden beslissing van de behandelaar niet kan voortbestaan en dat de behandelaar in overeenstemming met de uitspraak een nieuwe beslissing zal moeten nemen? De opvatting van welke minister is nu evenwel de juiste? Hiermee verbonden is een tweede vraag.

Volgens minister Donner is het denkbaar dat na uitspraak tot gegrondverklaring de volgende behandelaar de behandeling ongewijzigd zou kunnen voortzetten. Ook al behoeft gegrondverklaring van een klacht er niet altijd per se toe te leiden dat het beleid van de behandelaar wordt doorkruist, de mogelijkheid dat een opvolgende behandelaar de oorspronkelijke beslissing op basis van het behandelingsplan ongewijzigd zou kunnen handhaven, komt toch merkwaardig over. Wordt zodoende recht gedaan aan de uitspraak op de klacht?

In de Tweede Kamer en ook hier is uitgebreid gediscussieerd over het ontbreken van een hoger beroep voor de behandelaar. De verwerping van het amendement-Tonkens dat poogde te voorzien in de door behandelaars als lacuneus ervaren regeling, kan het denken niet stilzetten. Als wij het goed zien, heeft de regering gemeend een evenwichtige regeling te moeten ontwerpen waarbij uitgegaan wordt van een zekere asymmetrie vanwege de zwakke positie van de patiënt. Er is geen sprake van "equality of arms". Toch kunnen er vragen blijven worden gesteld bij het ontbreken van een hoger beroep.

In de eerste plaats lijkt het begrijpelijk dat een behandelaar indien de klachtencommissie een (voorgenomen) dwangbehandeling of beveiligingsmaatregel afwijst, die beslissing aan een hogere instantie wil voorleggen omwille -- mevrouw Slagter formuleerde het op dezelfde manier -- van de goede zorg voor de patiënt of ten behoeve van de veiligheid van de instelling.

Voorzitter: **Schuyer**

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Zou de heer Holdijk iets voelen voor het opnieuw naar voren schuiven van de raad van bestuur, zoals tegenwoordig de geneesheer-directeur en zijn kompanen heten? Zo kan worden voorkomen dat er langere procedures ontstaan, terwijl er wel op een trapje hoger nog eens naar een beslissing van de klachtencommissie wordt gekeken. Wat vindt de heer Holdijk van deze mogelijkheid? Mijn fractie heeft het beroep op de rechter niet genoemd omdat dit in crisisachtige situaties misschien geen soelaas biedt.

De heer **Holdijk** (SGP): Dat is een interessante gedachte waarover ik op dit moment nog geen uitspraak wil doen.

Een belangrijke vraag is in ieder geval of de stelling van mevrouw Dupuis correct is dat de behandelaar dan met lege handen staat. Daarover zal duidelijkheid moeten komen. Als dit inderdaad het geval is, komt een alternatief wellicht in zicht.

De heer **Hamel** (PvdA): Het gaat erom dat het beroep langer kan duren, dat de patiënt niet wordt behandeld en dat er een wipwapsituatie kan ontstaan: wel gesepareerd, niet gesepareerd, wel gesepareerd. Enerzijds moet een patiënt zo snel mogelijk worden behandeld, anderzijds moet een patiënt in beroep kunnen gaan tegen een behandeling die niet is afgesproken. Waar legt de heer Holdijk de afweging?

De heer **Holdijk** (SGP): Uit mijn laatste zinsnede mag worden opgemaakt dat ik het begrijpelijk acht dat een behandelaar -- dat geldt ook voor mij -- het belang van de patiënt vooropstelt, dan wel van de instelling als er sprake is van gevaar.

De heer **Hamel** (PvdA): Uiteindelijk heeft die beroepsbeoefenaar gehandeld conform zijn professionele handelen. Eigenlijk wordt hij teruggefloten, want hij heeft het niet juist gedaan; wij mogen er toch van uitgaan dat het niet op een andere titel gebeurd is. De vraag is dan: hoe moet je verder?

De heer **Holdijk** (SGP): Of de behandelaar niet juist heeft gehandeld, is nog maar de vraag. Er is bezwaar gemaakt door de patiënt, en of dat terecht is, is nu juist ter beoordeling van de klachtencommissie. Ik wil niet de uitspraak voor mijn rekening nemen dat de behandelaar in alle gevallen niet juist heeft gehandeld.

De heer **Hamel** (PvdA): Het kan heel goed zijn dat de behandelaar in zijn ogen juist heeft gehandeld. Ik geef geen oordeel over zijn handelen; ik constateer slechts dat een klachtencommissie kan vinden dat hij niet juist heeft gehandeld. Indien je als beroepsbeoefenaar naar eer en geweten hebt gehandeld en te horen krijgt dat dit toch fout was, is de vraag wat er vervolgens moet gebeuren.

De heer **Holdijk** (SGP): Mevrouw Dupuis heeft de suggestie gedaan dat de beslissing dan wordt overgeheveld naar het bestuur van de instelling. Eventueel kan een andere behandelaar worden aangewezen. Dit biedt misschien een uitweg.
Een stellige uitspraak wil ik daar op dit moment niet over doen. Ik ben nu nog aan het betogen dat ik het begrijpelijk vind dat een behandelaar zich niet in alle gevallen zonder meer kan neerleggen bij de beslissing van een klachtencommissie. Dat is voorlopig mijn standpunt. Ik kan mij dat te meer voorstellen, wanneer de honorering van een klacht een behandelaar ook tuchtrechtelijk en civielrechtelijk aansprakelijk zou kunnen maken. Ik weet wel dat dwangsommen, schadevergoedingen en dergelijke neerkomen op het hoofd van de instelling, maar het is niet ondenkbaar dat een behandelaar tegen wie een klacht gegrond is verklaard, daarvoor op zijn minst tuchtrechtelijk, maar misschien ook civielrechtelijk, aansprakelijk kan worden gesteld.

Voorzitter: **Schuyer**

De heer **Holdijk** (SGP): Voorzitter. Ten slotte vraag ik of het ontbreken van een rechterlijke voorziening voor de behandelaar bij per instelling georganiseerde klachtencommissies niet nadelig zou kunnen zijn voor de jurisprudentievorming. Ik zie het er anders van komen dat er per instelling en per commissie wellicht uiteenlopende beslissingen komen op gelijksoortige klachten.
Het moge duidelijk zijn, om alle misverstand te voorkomen, dat een verduidelijking en verbetering van rechtsposities in het kader van de BOPZ naar onze opvatting niet moet leiden tot verdere juridisering van verhoudingen. Tegelijkertijd zijn wij van mening dat een rechterlijke toetsing niet geheel zou mogen ontbreken. Met belangstelling hebben onze fracties geluisterd naar het betoog van de heer Van de Beeten, die ervoor pleit om een criterium voor de beslissing van de klachtencommissie dan wel de rechter, te introduceren, zij het bij wijze van een uiterst marginale toetsing, zoals hij het uitdrukte. Het zou voor onze fracties van groot belang zijn om van de zijde van de regering ook op die suggestie in dit debat een reactie dan wel een uitspraak te krijgen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*N

Minister **Donner**: Voorzitter. Ik dank de woordvoerders van de verschillende fracties voor de steun, respectievelijk de gelegenheid die zij mij bieden om nog in te gaan op enkele vragen rond dit wetsvoorstel.
Ik benadruk vooral het technische karakter van dit wetsvoorstel. Een groot aantal zaken waarover vragen zijn gesteld, is door de wetgever geregeld in de wet van 2000. Daarin werd de cassatiemogelijkheid ingevoerd. Vervolgens deed zich de vraag voor of wij een goede klachtenprocedure zouden invoeren. Een aantal kwesties met betrekking tot de bevoegdheid tot het nemen van de beslissingen is in die wet geregeld, en dit is door de wetgever aanvaard. De wetgever heeft ook de beslissing dat er met het oog op de rechtseenheid cassatie bij de Hoge Raad moet kunnen worden ingesteld, eerder genomen, te weten bij de wet van 22 juni 2000. De Hoge Raad gaf aan een behoorlijke klachtenregeling te willen hebben, en dat is de reden geweest waarom de inwerkingtreding van de desbetreffende bepalingen nog niet in gang is gezet, teneinde te voorkomen dat er kwesties op het bordje van de Hoge Raad terecht zouden komen die beter door de wetgever kunnen worden opgelost. Er is voor gekozen de mogelijkheid van cassatie op te schorten totdat de wet BOPZ op dat punt zou zijn aangepast.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): In de memorie van toelichting op het wetsvoorstel, 2002/2003, nummer 3, staat op pagina 3: hoofdelement van het onderhavige wetsvoorstel is dat het rechtskarakter van de uitspraak van de klachtencommissie expliciet in de wet wordt opgenomen, en dat in samenhang daarmee aan de klachtencommissie toekomende bevoegdheden eveneens expliciet worden vastgelegd. Dat is toch niet alleen maar een

cassatiemogelijkheid? Hier staat duidelijk dat het rechtskarakter van de uitspraak van de klachtencommissie wordt verzwaard. De minister heeft dat in 2003 zelf gezegd. Ik begrijp het dus niet.

Minister **Donner**: Ik heb niet gezegd dat met dit wetsvoorstel de cassatieprocedure werd ingevoerd; ik heb gezegd dat dit al was gebeurd bij de wet van 2000. De Hoge Raad kwam daarop terug met het verzoek om expliciet in de wet te regelen wat het karakter is van de beslissing van de klachtencommissie.

Het voorstel dat voorligt, richt zich primair op juridische verbeteringen. De klachtenregeling die nu wordt ingevoerd, kan naar mijn mening in juridisch opzicht de toets der kritiek doorstaan. GGZ Nederland heeft zich tot de beide Kamers van de Staten-Generaal gewend met een brief waarin onder meer de stelling is betrokken dat het wetsvoorstel in strijd zou zijn met het beginsel van fair trial en met artikel 6 van het EVRM. Ik ben het daarmee in juridisch opzicht niet eens. Collega Hoogervorst zal straks nog uitgebreid ingaan op de materiële kant van de zaak.

De reden waarom de patiënt in het kader van de Wet BOPZ van oudsher toegang heeft tot de rechter is gelegen in het feit dat hij in het kader van de behandeling wordt geconfronteerd met inbreuken op zijn fundamentele rechten. Deze beslissing wordt in Nederland niet genomen door deskundigen, hoe deskundig zij ook zijn; in laatste instantie is beroep op de rechter mogelijk. In wezen is dat wat de wetgever heeft willen regelen. Door middel van de klachtenregeling wordt er een zeef voor gezet, om te voorkomen dat rijp en groen bij de rechter terecht komen. Uitgangspunt is echter, dat de rechter beslist. Onder meer door de heer Hamel is er gesproken over de behoefte aan een bredere mogelijkheid van behandeling onder dwang. Het wetsvoorstel daartoe is in voorbereiding. Ik hoop dat wij dit binnenkort bij de Kamer kunnen indienen. Ook daarvoor geldt dat de beslissing tot behandeling onder dwang geen beslissing van een psychiater is, maar een beslissing die in laatste instantie door de rechter wordt getoetst. Bij mevrouw Dupuis beluisterde ik een argument in de trant van: als de deskundige nu meent dat het wel nodig is ... Pardon, maar als er inbreuk wordt gemaakt op fundamentele rechten, geldt dat het niet de psychiater is die beslist, hoe goed hij ook is, en hoe overtuigd hij ook is van zijn eigen gelijk. De beslissing zal getoetst worden door een rechter, en eventueel, zoals nu wordt voorgesteld, zal daar een zeef voor gezet worden van een andere commissie, die zijn deskundig oordeel op een nog deskundiger wijze kan controleren. De regeling is bedoeld om het oordeel van een psychiater eventueel te laten toetsen in een breder kader. Aanvankelijk was de regeling dat de toetsing in de vorm van een advies aan het bestuur zou worden voorgelegd. Uiteindelijk wordt het bestuur van een instelling echter niet gekozen wegens de psychiatrische deskundigheid of wegens de behandeldeskundigheid, maar wegens de deskundigheid op het terrein van het beheren van een instelling. Daarom is ervoor gekozen om binnen de wetgeving tot een andere regeling te komen.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Wij hebben het toch over mensen die in bewaring zijn gesteld? Het gaat niet over mensen die zomaar vrij op straat rondlopen en opeens een injectiespuit in hun been krijgen; het gaat over mensen die onder dwang worden opgenomen en ten aanzien van wie vervolgens de vraag rijst wat er moet gebeuren als zij zich ernstig verzetten tegen dwangmedicatie. Dan kunnen wij toch niet zeggen dat de rechter het laatste woord heeft? Dat geldt eigenlijk al voor de inbewaringstelling. Is het middel van de gedwongen opname niet veel zwaarder dan het toedienen van dwangmedicatie daarna?

Minister **Donner**: Dat klopt, en daarom wordt die beslissing door de rechter genomen. De eerste beslissing legitimeert niet iedere beslissing die daarop volgt. De patiënt wordt dus niet vervolgens aan de willekeur van de psychiaters of de instelling overgeleverd. Dat is wat deze wet wil regelen. Het gaat er niet om dat de commissie haar behandeloordeel in de plaats stelt van het oordeel van de behandelende psychiater; er wordt geconstateerd dat er een klacht is ingediend en dat die klacht gegrond is. Daarmee wordt niet de hele behandeling geschorst, maar een concrete ingreep in dat kader. Het kan heel wel zijn dat in een bepaald geval wordt geconstateerd dat separeren niet gerechtvaardigd was, maar dat uit hetzelfde oordeel volgt dat in andere situaties separeren heel wel gerechtvaardigd is. Daarover zal de klachtencommissie zich niet uitlaten, want het betreft een volgende beslissing die de behandelende arts zal moeten nemen.

De heer **Hamel** (PvdA): U hebt het over de raad van bestuur en de directie, maar in dit wetsvoorstel wordt gewoon gesproken over de directeur-geneesheer. Dat is een titel die ook in psychiatrische inrichtingen een positie vertegenwoordigt. Niet voor niets staat er in deze wet dat de directeur-geneesheer de behandelende arts aanwijst. Het enige wat ik heb gevraagd, is het probleem heel praktisch op te lossen, door te bepalen dat niet de individuele behandelaar ertoe wordt veroordeeld om de beslissing terug te draaien, als dat tegen zijn eigen opvatting ingaat, maar dat de instelling beslist: hetzij dat dezelfde psychiater ermee doorgaat, hetzij dat er een andere psychiater wordt aangewezen. Ik heb niets anders geprobeerd dan vrij praktisch in dit probleem te voorzien. U moet zich dan niet achter het beheer verschuilen, waar de raad van bestuur voor is. Zij hebben deze rol.

Minister **Donner**: Het is weliswaar een medische behandelkwestie, maar dat is een mogelijkheid voor de instelling. Daartegen is geen enkel bezwaar. Op dat punt is er dus geen probleem. Het gaat alleen om een klacht over een concrete ingreep. Vervolgens is het de vraag wie erover oordeelt of die klacht gegrond is. Er was een regeling over advies en nu is er een commissie. Alle punten die u noemt, kunnen binnen de instelling ook geregeld worden. De instelling regelt zelf ook de instelling van de commissie. Als men van mening is dat de commissie regelmatig klachten over deskundige oordelen van medici ten onrechte gegrond verklaart ….

De heer **Hamel** (PvdA): Daar ben ik het niet mee eens. Ook in deze wet staat duidelijk dat de behandelaar de beslissing moet terugnemen of een andere beslissing moet

nemen. Er wordt niet over de instelling gesproken, maar over de behandelaar. De behandelaar moet dus een handeling achterwege laten. Er staat niets in de wet over wat de inrichting kan. Mijn punt is dat de instelling erop aangesproken moet worden. Ik heb niet gevraagd om dat onderdeel vandaag te veranderen, maar ik heb wel gevraagd of wij het erover eens zijn dat het op die manier geregeld wordt.

Minister **Donner**: Nogmaals, de behandelaar is in dezen niet de instelling, maar de persoon of de deskundige die behandelt. Dat hoeft niet een bepaald persoon te zijn. Alleen de handeling waarover de klacht gaat, mag niet voortgezet worden. Het is aan de instelling om te beslissen wie verder de behandelaar is.

De **voorzitter**: Ik zie dat de heer Hamel wil interrumperen en ik wijs hem erop dat minister Donner de vergadering echt om half zeven moet verlaten vanwege staatsbelang. Het is nu bijna half zeven.
**

De heer **Hamel** (PvdA): Als de patiënt bijvoorbeeld via een IBS bij de instelling komt, wordt door de directeur-geneesheer een behandelaar aangewezen. Deze wet over het klachtrecht spreekt duidelijk over die behandelaar. Immers, die behandelaar moet iets achterwege laten. Ik vraag alleen het volgende. Het is best mogelijk dat de klacht betrekking heeft op een onderdeel of de toepassing van een behandelplan. Dat kan een essentieel onderdeel zijn van de hele behandeling van de psychiater. Het kan tegen zijn professionele integriteit ingaan om daarop terug te moeten komen. Daarom moet de plicht niet bij de psychiater gelegd worden, maar bij de instelling.

Minister **Donner**: Het is puur een kwestie van wetgevingstechniek. Een behandelaar die is toegewezen, neemt een beslissing en daar wordt over geklaagd. De wetgeving zal dan iets moeten regelen met betrekking tot die behandelaar. Die behandelaar is volgens dit systeem namelijk aangewezen als degene die verantwoordelijk is voor de behandeling. Die behandelaar mag de beslissing die hij genomen heeft dan niet uitvoeren. Dit laat onverlet wat u wilt: die behandelaar kan vervolgens zeggen “het spijt mij, want als ik dat niet kan doen, kan ik de behandeling niet voortzetten, dus, instelling, wijs een andere behandelaar aan.”

De heer **Hamel** (PvdA): U zou gelijk hebben, als er niet stond dat de behandelaar een andere beslissing moet nemen. Hij krijgt volgens de wet dus wel degelijk opdracht om iets anders te doen.

Minister **Donner**: De wet staat wat u wilt, niet in de weg. Als dit nog steeds onduidelijk is, moeten wij daarover verder praten. Ik geloof echter niet dat dit primair een punt is van deze wet.

Voor alle duidelijkheid nog even het volgende. De regeling die wij opgesteld hebben, heeft een zeefwerking; die fungeert als zeef voordat men bij de rechter komt. Als de zaak bij de rechter is, hebben beide partijen, dus zowel de behandelaar als de patiënt, de mogelijkheid om tegen de regeling in cassatie te gaan.

Het volgende hangt samen met het karakter van de beslissing waar het hier om gaat. Het gaat namelijk niet om beslissingen die het belang van de behandelaar raken, maar om beslissingen die inbreuk maken op de vrijheid, de fundamentele rechten van de patiënt. De bevoegdheid om daarop inbreuk te maken, ontleent de behandelaar aan de wet. Zonder de wet zou hij die bevoegdheden niet hebben. Daarom is het logisch dat de wetgever aangeeft dat, wanneer er klachten zijn, het daarbij specifiek gaat over de klachten van de patiënt. Als die klacht gegrond verklaard wordt, is er geen reden om met betrekking tot de behandelaar te zeggen: nu mag u wel naar de rechter gaan. Als er naar zijn overtuiging sprake is van medische noodzaak - allereerst zal er naar mijn mening dan ook een andere beslissing mogelijk zijn – moet hij het risico nemen om eventueel naar de tuchtrechter te gaan. Daarmee zijn wij echt bezig om de zaak te juridificeren.

Bij de onderhavige wetgeving gaat het om een zeefwerking om te voorkomen dat te veel klachten, rijp en groen, bij de rechter komen. Als gezegd wordt dat de behandelaar ook in beroep moet kunnen gaan tegen een beslissing van de commissie, vooronderstelt dit dat juist de commissie de vragen niet primair op basis van mededeskundigheid beantwoordt. Daartoe stelt de instelling de commissie in. Als er geconstateerd wordt dat de commissie deskundige behandeloordelen ongegrond verklaart, zal de instelling een andere commissie instellen. Dat is de juiste procedure. Het gaat er niet om dat de vragen bij de rechter neergelegd worden. De rechter is in dezen, ook als het om de behandeling gaat, niet bij uitstek de eerste om daarover deskundig te oordelen. Bij de rechter gaat het dan ook vooral om vragen van rechtsbescherming. Door de rechter wordt ook nagegaan of er is voldaan aan de criteria die de wet ter zake hanteert.

Het criterium dat de heer Van de Beeten noemt, is om deze reden ook niet expliciet in de wet opgenomen. Dat zit namelijk impliciet in het klachtrecht. Daarbij komt dat de klachtengronden limitatief zijn opgesomd. Er is althans aangegeven wat de gronden voor de behandeling kunnen zijn. Dat is niet dat de patiënt een ander oordeel heeft over wat bij de behandeling goed voor hem is. Het gaat dus heel specifiek over die gevallen waarbij de beslissing van de deskundige inbreuk maakt op de fundamentele vrijheid van de patiënt, bijvoorbeeld dat hij zich niet zonder dat het gevaar oplevert, buiten de instelling kan begeven of dat hij in een separeersituatie komt vanwege gevaar voor de instelling. Het gevaar voor de instelling betreft niet primair een deskundig oordeel, maar wel een inschatting van de risico’s. Dat kan een grond voor een klacht zijn. Als de psychiater in een dergelijke situatie zegt, dat er gezien bepaalde psychische omstandigheden een risico is, ga ik ervan uit dat de commissie vervolgens oordeelt dat die conclusie in redelijkheid getrokken kan worden. Als dat niet mogelijk is, is er sprake van een verschil van mening tussen deskundigen.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Ik hoor de minister zeggen dat het criterium zoals ik het geformuleerd heb, besloten is in de klachtgronden. Heb ik dat goed begrepen?

Als wij dit nu zo uitspreken, is het in de parlementaire geschiedenis volkomen helder dat deze Kamer en de regering het daarover eens zijn.

Minister **Donner**: Zoals ik heb aangegeven, gaat het erom of een klacht gegrond is. Dat is het criterium. Dit houdt per definitie in dat het er niet om gaat of de beslissing fout is, maar of de klacht gegrond is. Dit is de regeling die de wetgever aangeeft. Eerder heb ik aangegeven dat dit onverlet laat dat er opnieuw een beslissing over de behandeling van de patiënt genomen kan worden. Daarom loopt de beslissing niet door de behandeling heen. Dit heb ik ook al aangegeven in mijn antwoord op de vragen van de heer Holdijk. Alleen kan de specifieke beslissing over een van de genoemde punten niet genomen worden. Dat zijn geen behandelbeslissingen in de zin van een psychiatrische behandeling. Het gaat dus om specifieke bevoegdheden die ingevolge de wet verleend worden in het kader van een behandeling.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Dat begrijp ik, maar dat zijn bevoegdheden die uitgeoefend worden met het oog op het belang van de patiënt en in het kader van de behandeling. Nu kan men zeggen dat het criterium is dat de klacht al dan niet gegrond is, maar dat is volgens mij een eclipsredenering. De klachtencommissie zal toch moeten aangeven waarom een klacht gegrond is. In het kader van deze redengeving, die argumentatie, kan volgens mij het criterium wel degelijk zodanig geformuleerd worden dat de klachtencommissie een klacht pas gegrond kan verklaren, indien zij tot de conclusie komt dat de behandelaar niet in redelijkheid tot de beslissing heeft kunnen komen om de behandeling toe te passen dan wel voort te zetten. Dat noem ik de marginale toetsing zoals wij die ook in het bestuursrecht kennen. Dit past ook bij wat de regering in de stukken aangeeft: de commissie respectievelijk de rechter mag niet op de stoel van de behandelaar plaatsnemen. Als de minister daar nu weer afstand van neemt, zal hij dat nader moeten toelichten. Eerlijk gezegd, begrijp ik het dan ook niet meer.

Minister **Donner**: Daarom heb ik het ook zo precies geformuleerd. Het gaat niet om de vraag of het een marginale toetsing dan wel een toetsing ten principale betreft. Het gaat er nu om dat de wet de klachtgronden limitatief opsomt. Het zal dan ook niet gaan over de vraag of de beslissing uit een oogpunt van behandeling al dan niet terecht is genomen. Het gaat erom of de aangevoerde klachtengrond al dan niet gegrond is. Je kunt dan niet zeggen dat dit een marginaal oordeel betreft. De vraag blijft dus of de genoemde omstandigheid aanwezig is of niet. Het gaat niet over behandelbeslissingen. De aangevoerde gronden betreffen niet de vraag of de behandelbeslissing redelijk is geweest. Het gaat er echter om of een van de genoemde gronden aanwezig is.

De **voorzitter**: Ik vraag de Kamerleden om de interrupties tot het uiterste te beperken. Ik heb signalen gekregen dat de minister hier echt om half zeven moet vertrekken.
**

Minister **Donner**: Ik moet in ieder geval om zeven uur, kwart over zeven ten paleize zijn.

De **voorzitter**: U hebt in ieder geval een heel boeiend onderwerp om daar te bespreken. Wij kunnen nog wat leren van de wijze waarop men in Rusland met deze patiënten omgaat.
**

Minister **Donner**: Voorzitter. Uit een juridisch oogpunt is artikel 6 ook niet aan de orde met betrekking tot de behandelaar. De behandelaar heeft evenzeer als de patiënt toegang tot de cassatierechter, als de zaak bij de rechter is ondergebracht. De enige vraag die resteert, heeft betrekking op de zeefwerking. Die vraag is of er ook voor de behandelaar een mogelijkheid moet zijn om tegen de beslissing in beroep te gaan.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Wat de toetsing door de klachtencommissie betreft, heeft de minister gezegd dat die commissie met name moet nagaan of een inbreuk op de fundamentele vrijheid al dan niet geoorloofd is. Is het dan ook legitiem dat de klachtencommissie daarbij het welzijn van andere patiënten betrekt? Soms kan de separatie opgeheven worden, waardoor de desbetreffende cliënt …

Minister **Donner**: Dat ligt besloten in het gevaarscriterium.

De heer **Hamel** (PvdA): Ik kan de minister een heel eind volgen, maar nu doet zich de volgende situatie voor. Er is een behandelplan. Er kan een discussie zijn over een klacht over de toepassing van het behandelplan. Dat is begrijpelijk en daarvoor gelden criteria. Stel echter dat er geen behandelplan is. Er is dan een probleem, omdat het wel degelijk gaat om een veel breder spectrum dan alleen de toetsing aan het behandelplan. Wat is in die situatie het antwoord van de minister op de vragen van de heer Van de Beeten?

Minister **Donner**: Als er geen behandelplan is, geldt nog steeds de vraag wat de grond voor de klacht is. Nogmaals, de klachtgronden zijn beperkt opgesomd. De grond kan dan niet zijn dat het overeengekomen behandelplan niet wordt uitgevoerd. Immers, er is geen overeengekomen plan. Het zal dan gaan over andere zaken, zoals de vraag of de tijdelijke noodsituatie al dan niet terecht is. Het kan ook gaan om de wilsonbekwaamheid. De klachten gaan in die situatie over de vrijheidsbeperkende maatregelen die genomen worden.

De heer **Hamel** (PvdA): Uw antwoord is helder.

Minister **Donner**: Voorzitter. Ik denk dat ik de vraag van de heer Holdijk duidelijk heb beantwoord. Dat is ook besloten in het gebruik van het begrip "behandelaar". Ook een nieuwe behandelaar van de patiënt zal gebonden zijn aan de uitspraak van de klachtencommissie.
Op die wijze kan men er natuurlijk niet onderuit komen.
Mevrouw Slagter vroeg of er onmiddellijk gevolg aan moest worden gegeven. In beginsel moet dat wel. Het heeft alleen geen automatisch effect, omdat bepaalde behandelingen afgebouwd moeten worden. Die kan men

niet onmiddellijk stoppen als bijvoorbeeld bepaalde pillen onder dwang zijn gegeven. Dat kan zich voordoen. Het betekent evenmin dat de behandeling in het kader van de wet BOPZ wordt afbroken. De behandeling wordt dus niet automatisch afgebroken, maar de handeling waartegen de klacht is ingediend, moet worden afgebroken.

De problemen zouden volgens de klachten inherent zijn aan de wet BOPZ, maar dat bestrijd ik. Deze klachtenregeling moet ook niet getroffen worden omdat de wet ingewikkeld zou zijn. Ik ken de discussie over de vraag of naast de interne, gedwongen behandeling een externe, gedwongen behandeling mogelijk moet zijn. Zoals gezegd, ligt op dit moment een wetsvoorstel tot uitbreiding van de verschillende mogelijkheden tot gedwongen behandelen bij de Raad van State. Laat hier alleen geen misverstand over bestaan: er zal ook toegang tot de rechter zijn indien er dwang wordt gebruikt tegen de vrijheden van de patiënt in. In een dergelijke situatie hebben beide partijen de mogelijkheid om beroep in te stellen. De enige vraag is hoe de toegang tot de rechter wordt geregeld.

Voorzitter: Jurgens

Minister **Hoogervorst**: Voorzitter. Ik dank de Kamer voor haar inbreng in de eerste termijn. Hoewel ik de eerste ondertekenaar van dit wetsvoorstel ben, was het een buitengewoon verstandige beslissing om minister Donner bij de beantwoording voor te laten gaan. Hij hield in mijn ogen een verhelderend betoog. De crux van de vragen lag natuurlijk ook vooral in de juridische sfeer. Ik hoop dat minister Donner het een en ander heeft kunnen verduidelijken. Het lijkt mij goed als ik schets waarover deze wet materieel gaat. Over welke klachten hebben wij het eigenlijk? Meestal dienen patiënten een klacht in als zij vinden dat zij ten onrechte of om een niet deugdelijke reden in de separeercel zijn geplaatst. Een klachtencommissie kan hier een gemotiveerd oordeel over geven. Ik denk dat het voor de positie van de behandelaar inderdaad ook zeer belangrijk is om op te merken dat de instelling zelf een dergelijke klachtencommissie organiseert en daar zelf een psychiater, dus een deskundige in moet plaatsen. Dat kan een psychiater van de instelling zelf zijn. Men kan ook beslissen om een andere klachtencommissie in te stellen zodra men één keer of maar een halve keer meemaakt dat de klachtencommissie niet naar behoren functioneert.

Wij hebben de cijfers er nog eens op nageslagen en vastgesteld dat er in het jaar 2003 minimaal 7600 en waarschijnlijk meer beslissingen over dwangbehandeling in psychiatrische instellingen zijn genomen. Die ruim 7600 beslissingen leidden slechts tot 215 klachten bij klachtencommissies. Van die 215 klachten werden er slechts 64 gegrond verklaard. In minder dan 1% van de gevallen was de klacht dus gegrond. Dat ligt voor de hand, want het gaat in dezen natuurlijk om mensen met wie heel veel aan de hand is. Dat heeft mevrouw Dupuis terecht opgemerkt. Zij zijn na een beslissing van de rechter gedwongen opgenomen en via een andere trechter tot een behandeling gedwongen. Een patiënt heeft dan al heel wat achter de rug. De vele besluiten jegens hem of haar worden niet lichtvaardig genomen. Het zal dus niet zo vaak voorkomen dat een klachtencommissie vaststelt dat er in een bepaald geval echt iets aan de hand is en dat een deel van de behandeling moet worden stopgezet.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik denk dat de minister niet bedoelt dat de 64 gegronde klachten allemaal over separatie en dwangbehandeling gaan, maar ook en vooral over bejegening en miscommunicatie. Daar gaan ze namelijk meestal over.

Minister **Hoogervorst**: Dat zou heel goed kunnen. Dat kan ik mij goed voorstellen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Als het niet zo is, vind ik het nog wel een groot aantal, eerlijk gezegd.

Minister **Hoogervorst**: Dat hangt ervan af hoe je ertegen aan kijkt. Het lijkt mij dat mevrouw Slagter gelijk heeft en dat het merendeel van de klachten niet tegen de zware beslissingen wordt ingediend, maar tegen de algehele bejegening van de cliënt. Daar kunnen natuurlijk ook echt fouten mee worden gemaakt.

In de huidige dagelijkse praktijk en volgens de huidige wet is de behandelaar van een patiënt, die door de klachtencommissie in het gelijk wordt gesteld, gebonden aan de beslissing van de klachtencommissie. De behandelaar moet dan voor een andere behandeling kiezen. Dat gaat zo in de dagelijkse praktijk. De behandelaar kan in de huidige praktijk niet naar een rechtbank stappen, net zo min als de geneesheer-directeur niet kan zeggen dat de behandelaar de beslissing van de klachtencommissie naast zich neer kan leggen en gewoon moet doorgaan. Als de klachtencommissie de patiënt in het ongelijk stelt en die het met de beslissing niet eens is, kan hij naar de rechtbank gaan. Als die hem ook in het ongelijk stelt, heeft hij geen mogelijkheden meer en is de beslissing definitief. Minister Donner vertelde al dat met dit wetsvoorstel naast de verschillende technische aanpassingen van het klachtrecht, de wetsbepaling van het cassatieberoep in werking kan treden. Dat cassatieberoep staat open voor zowel de patiënt, als de behandelaar. Als dit wetsvoorstel niet wordt aangenomen, kan dit geen doorgang vinden en staat het ook niet open voor de behandelaar. Ik denk niet dat hier in veel gevallen gebruik van zal worden gemaakt. Het lijkt mij dat de behandelaar alleen in zeer extreme gevallen zo ver door wil gaan. Die extreme gevallen kunnen wel leiden tot de jurisprudentievorming waarover de heer Holdijk het had. Kortom: als dit wetsvoorstel niet wordt aangenomen, gaan niet alleen de verbeteringen in dit wetsvoorstel niet door, maar hebben ook de behandelaars minder mogelijkheden dan zij dankzij de aanneming van dit wetsvoorstel kunnen krijgen. De cassatiebepaling zal er immers voor zorgen dat ook de behandelaar in cassatie kan gaan.

Minister Donner heeft de vraag eigenlijk grotendeels beantwoord. De crux van de vraag is natuurlijk of de behandelaar met lege handen staat als de klacht gegrond wordt verklaard. Dat hoeft niet het geval te zijn als de behandeling uit verschillende onderdelen bestaat. Als een behandelaar vindt dat zijn of haar behandeling in de kern of de ziel wordt getroffen en hij of zij er niet mee

door kan gaan, kan die de behandeling teruggeven aan de leiding van de instelling of rechtstreeks overdragen aan een collega in de instelling. Dat is het eenvoudigste. Er is niets wat dat in de weg zal staan.

Mij lijkt dat minister Donner op de meeste andere punten is ingegaan. Ik weet niet of het zinvol is om op dit moment in te gaan op de algemenere aspecten van de wet en op de vraag of het niet allemaal te ingewikkeld is geworden. Het is wel duidelijk dat ook de regering erkent dat de mogelijkheden tot dwangbehandeling krachtens de huidige wet te mager zijn. Om die reden hebben wij bij de Raad van State een wetsvoorstel liggen. Dan kunnen de mogelijkheden daartoe worden uitgebreid. Ik kan hier verder niet veel over zeggen, juist omdat dat wetsvoorstel bij de Raad van State ligt. De regering begrijpt de onrust die bij de Kamer bestaat over het feit dat behandelaars te vaak niet de behandeling kunnen geven die wenselijk is voor de patiënt.

De heer **Hamel** (PvdA): Voorzitter. Minister Hoogervorst zegt dat de behandelaar de behandeling kan overdragen, maar in de wet staat uitdrukkelijk dat de behandelaar zijn gedrag moet veranderen of een beslissing moet herzien. Er staat niet in dat hij de behandeling kan overdragen. Het gaat er in ieder geval altijd om dat iemand anders het overneemt. In dit wetsvoorstel staat dat hij iets moet doen. Dat is mijns inziens het probleem, want als was geregeld dat de instelling handen en voeten moest geven aan de gegrondverklaring, had de behandelaar het wel kunnen, maar niet hoeven doen. Dit verschil houdt mij bezig.

Minister **Hoogervorst**: De behandelaar hoeft de klacht alleen maar in te willigen, als het ware. Het onderdeel van de behandeling waartegen een klacht is ingediend, die gegrond is verklaard, moet hij stoppen. Dat moet hij in ieder geval doen. Verder kan hij kiezen om zelf met de behandeling door te gaan of om de behandeling aan een ander over te dragen.

De heer **Hamel** (PvdA): Het wordt nu iets te gemakkelijk gemaakt. Ik kan het goed volgen, maar hier gaat het om hetvolgende. Volgens een behandelplan is er een relatie tussen de patiënt en de behandelaar. De beslissing van de behandelaar om de patiënt op een bepaald moment te separeren, is niet zomaar een handeling, maar een vrij cruciaal gebeuren, ook in de relatie tussen de psychiater en de patiënt. De patiënt kan zeggen dat hij dat onzin vindt, waarop de psychiater kan zeggen dat hij het cruciaal vond en dat hij dat op dat moment de beste manier vond om de patiënt tegen zichzelf te beschermen. Daar gaat de discussie steeds over. Op een dergelijk moment moet de psychiater eigenlijk op zijn schreden terugkeren. Daarmee kan een deel van zijn integriteit worden aangetast. Dat is in mijn ogen niet het geval als een ander het overneemt. De klachtencommissie kan daarvoor op heel andere gronden toestemming geven. Het gaat nog steeds om de vraag wie het aanspreekpunt is: de psychiater of de instelling.

Minister **Hoogervorst**: Dat is in eerste instantie de behandelaar, want tegen zijn optreden is een klacht ingediend, die gegrond is verklaard. Daarom moet hij ophouden met dat onderdeel van de behandeling. Punt. Wat daarna gebeurt, staat volledig open. Ik geloof dat minister Donner het beter kan uitleggen dan ik.

Minister **Donner**: Nogmaals, wij stuiten hier op terminologie in de wet. De wet regelt nu eenmaal dat voor de patiënt een behandelaar wordt aangewezen. Niet de instelling behandelt dus, maar een behandelaar. De wet regelt dat de beslissing van de commissie moet worden opgevolgd. De beslissing richt zich tot de behandelaar. Dat hoeft niet de persoon te zijn die de eerste beslissing nam. Het kan een andere persoon, een andere psychiater zijn, maar hij is de behandelaar van deze patiënt. Dit staat gelijk aan de wetgeving in het kader van rechtsvordering volgens welke de rechter iets moet doen als de hogere rechter iets heeft gedaan. Dat betekent niet dat de rechter die de zaak de eerste keer heeft behandeld, zijn beslissing terug moet draaien. Het kan best een andere rechter zijn. In ieder geval moet de rechter dat doen. Ik spreek dus in de wet niet de persoon aan, maar de functionaris, degene die behandelt. Daarom is de situatie die de heer Hamel bedoelt, volstrekt mogelijk. De eerste behandelaar die een beslissing krijgt die hij tot zijn spijt niet kan uitvoeren, kan tegen een instelling zeggen dat die een andere behandelaar moet aanwijzen. De wet regelt niet dat de instelling behandelt, maar de behandelaar.

De heer **Hamel** (PvdA): Waarom is dan in de toelichting steeds sprake van de behandelaar c.q. de betrokken arts? Dat is niet abstract. Daar kan ik mij wel iets bij voorstellen.

Minister **Donner**: Het gaat om de betrokken arts, waartoe het zich richt. Daarom wordt ook de term "c.q." gebruikt. De behandelaar moet het doen, in dat geval de betrokken arts. Laat daarover geen misverstand zijn. Die mogelijkheid biedt de wettelijke regeling. De wet staat dat niet in de weg. Degene die behandelt, zal de beslissing moeten uitvoeren.

De **voorzitter**: In een onderonsje met mevrouw Dupuis heb ik begrepen dat er leden zijn die behoefte hebben aan schorsing van het debat, opdat een zekere rust ontstaat om de zaak nog eens te beoordelen naar aanleiding van de eerste termijn. Ik zie dat deze mening wordt gedeeld door de woordvoerders. De heer Hamel, mevrouw Slager en de heer Van de Beeten hebben er geen bezwaar tegen. Ik denk dat dit minister Donner en, om andere redenen, de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport goed uitkomt.

Ik stel voor om tegemoet te komen aan de wens van de leden en het debat in tweede termijn over dit wetsvoorstel uit te stellen. Waarschijnlijk zal het volgende week worden voortgezet, maar het tijdstip zal in overleg met beide ministers worden vastgesteld.
**

Daartoe wordt besloten.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

*B
!Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen/Wet invoering en financiering WIA!

Aan de orde is de voortzetting van de gezamenlijke behandeling van:

- het wetsvoorstel Bevordering van het naar arbeidsvermogen verrichten van werk of van werkhervatting van verzekerden die gedeeltelijk arbeidsgeschikt zijn en tot het treffen van een regeling van inkomen voor deze personen alsmede voor verzekerden die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn (Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen) (30034);

- het wetsvoorstel Regels omtrent de invoering en financiering van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen alsmede met betrekking tot de intrekking van de Wet op de (re)integratie arbeidsgehandicapten (Wet Invoering en financiering Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen) (30118).

De beraadslaging wordt hervat.

Minister **De Geus**: Mijnheer de voorzitter. Wij spreken over een ingrijpend en breed wetsvoorstel dat de WAO doet opvolgen door de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen. Het is meer dan alleen een wetswijziging. Het is een heel brede operatie waarbij werkgevers en werknemers nadrukkelijk betrokken zijn. Het is een operatie waarbij het veld, UWV en verzekeraars betrokken zijn. Het is een operatie waarbij werkgevers aan de basis betrokken zijn. Het is een terrein dat allang bediscussieerd is, zoals velen woordvoerders hebben gezegd.

Ik zal niet per spreker antwoorden, maar thematisch ingaan op de betogen uit eerste termijn omdat veel woordvoerders gelijkwaardige thema's hebben besproken, zonder dat ik de zaken die specifiek zijn genoemd, zal overslaan.

Voordat ik dat doe, maak ik twee opmerkingen over de context. Dit wetsvoorstel staat door de berichten in de media in de afgelopen weken ook in de context van de herbeoordelingsoperatie en de vraag of het UWV in staat is om de herbeoordelingsoperatie zorgvuldig uit te voeren. Over deze punten is een brief gestuurd naar de Tweede Kamer. Aan de Tweede Kamer is geschreven hoe het UWV door mij in staat wordt gesteld om die taak naar behoren uit te voeren en hoe ik de verantwoordelijkheid van het UWV om een goede balans te vinden tussen uitvoering van wettelijke taken en professionele ruimte zie. Die brief is deze week in de Tweede Kamer aan de orde in een extra debat, dat morgenavond om 19.00 uur zal plaatsvinden. Het lijkt mij niet goed om dat debat nu hier te voeren, maar ik wil u wel zeggen dat het mij ernst is om in de Tweede Kamer in debat te zijn, juist over de vraag of het UWV die taken goed kan vervullen.

In de context van de herbeoordelingsoperatie is de vorige week ook in de media het bericht verschenen dat het moeilijk zou zijn om veel mensen aan de slag te krijgen. Dat bericht steunt in eerste instantie op een onderzoek van de Raad voor Werk en Inkomen dat betrekking heeft op de periode tot 1 oktober 2004. In de jaren 2001, 2002, 2003 en 2004 zijn de herkeuringen met de systematiek en beoordeling van toen verlopen. Voor de mensen die in die periode als arbeidsgeschikt uit de bus kwamen, is inderdaad het realisatiecijfer laag, te laag. Ik ben er ook van overtuigd dat de omzetting naar een nieuwe systematiek zeer noodzakelijk is. Het kan niet alleen het UWV zijn dat mensen aan de slag helpt, het zal ook heel veel van de sociale partners moeten komen. Het zal ook heel veel moeten komen van de nieuwe instrumenten die wij hebben voorgesteld. Dat betekent dat ik het beeld over de jaren tot 2004 niet representatief acht voor de mogelijkheden voor herbeoordeling. Ik zal straks ingaan op de instrumenten voor reïntegratie, maar de herbeoordelingsoperatie die nu gaande is, verloopt niet op de wijze waarop dat in de jaren 2001 tot en met 2004 is gegaan. Het beeld is nu grofweg dat van de groep mensen die nu herbeoordeeld worden, ongeveer een derde, één op de drie, werk of nieuw werk heeft. Een deel van die mensen is ook in discussie over uitbreiding van het aantal uren. Een derde van die groep is op dit moment actief in een reïntegratietraject. Dan is er nog een derde waarvan je kunt zeggen dat er mensen tussen zitten die niet beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, als zelfstandige aan de slag zijn gegaan of zelfstandig willen zoeken. Het beeld van mensen die nu in de herbeoordelingsoperatie zitten, is aanmerkelijk positiever dan in de media naar voren is gekomen. Ik hecht er echter aan om niet nu met deze Kamer dat debat tot in de finesses te voeren, omdat de herbeoordeling als zodanig besproken is. De voortgang en het succes ervan is ook een onderwerp dat in de Tweede Kamer aan de orde kan en moet komen. Ik hecht er wel aan om even het beeld en de context aan te geven omdat verschillende woordvoerders vragen -- en die zorg deel ik -- of wat zij zien vertrouwen kan geven in de operatie die wij nu uitvoeren. Dat is natuurlijk van groot belang voor de beoordeling.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): U zegt dat een derde werk heeft of nieuw werk. Ik neem aan dat u daarmee bedoelt dat er een groep is die al werk had, voordat überhaupt de herbeoordelingen begonnen. Dat zou je toch niet als een succes van de operatie kunnen aanmerken, want het is een groep mensen die werk hadden. De groep waarvan je kunt zeggen dat de operatie ergens toe leidt, is de groep die nieuw werk heeft gevonden.

Minister **De Geus**: Een derde betreft de groep van mensen die al werk hadden, voor wie in veel gevallen overleg gaande is over uitbreiding van uren, ook ten gevolge van deze operatie, om het dienstverband steviger en meer omvattend te maken. Daar zijn ook de mensen bij die in het kader van deze herbeoordelingsoperatie via de reïntegratie werk hebben gevonden. Je kunt dus zeggen dat een derde werk heeft, al of niet nieuw.

Diverse leden hebben gevraagd naar de uitvoering van de WIA per 1 januari 2006 door het UWV. Mevrouw Westerveld sprak over een doemscenario. Mevrouw Van Leeuwen verwees naar het uitgelekte rapport raadpleging onder verzekeringsartsen en arbeidsdeskundigen. Ik ontken dat sprake is van een dergelijk doemscenario. Wij hebben

het UWV één- en andermaal in de afgelopen jaren gevraagd of het in staat is om vanaf 1 januari 2006 de WIA uit te voeren. Het antwoord daarop is ja. Er zijn uitvoeringstesten geweest. Er is ook een moment geweest dat het UWV nee heeft gezegd, toen het ging om de premiedifferentiatie per 1 januari 2006. En waar het UWV nee zegt, zegt deze minister geen ja. Ik overrule daarbij niet de mogelijkheden van de uitvoeringsorganisatie. Er is wel sprake van een heel stevige opgave voor het UWV.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik heb het niet helemaal paraat, maar ik kan mij een uitvoeringstest van januari herinneren waarbij het UWV heeft voorgesteld om de invoering uit te stellen tot 2007.

Minister **De Geus**: Dat klopt. Op het moment dat u naar de microfoon liep, heb ik dat kort aangeduid. Ik kan het nader preciseren. De uitvoeringstoets van het UWV betrof de mogelijkheid voor het UWV om de premie voor de WGA-regeling, voor de gedeeltelijk arbeidsgeschikten, vanaf 1 januari 2006 te differentiëren. Omdat het UWV, mede door de overgang van de premie-inning naar de Belastingdienst, en Belastingdienst daar samen geen mogelijkheid voor zagen, heeft het UWV toen gezegd dat het daartoe wel in staat is, maar vanaf 2007. Dat is het punt waarop u doelde.
De wijze waarop de besluitvorming is gelopen, in de Tweede Kamer en in het overleg, en ook het besluit dat de regering heeft genomen om de invoering van de premiedifferentiatie in 2007 te doen, geven blijk van respect voor de signalen uit de uitvoeringswereld, inhoudende dat sommige dingen niet uitvoerbaar zijn.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Kan de minister hier bevestigen dat het UWV heeft gezegd dat het uitvoerbaar is, maar dat er daarbij rekening mee moet worden gehouden dat dit alleen maar het geval is als bestaande systemen aan elkaar kunnen worden geknoopt? Immers, het UWV geeft aan dat het nog niet beschikt over het volledige ICT-systeem om het uit te voeren. Dit betekent dat het UWV weliswaar wat aanpassingen moet doen, maar dat uitvoering op zichzelf niet onhaalbaar. Is dat ongeveer de boodschap die minister gekregen heeft?

Minister **De Geus**: Nee. In de discussie die wij hebben gevoerd over de twee processen die door elkaar lopen -- nieuw beleid en reorganisatie, ook ten gevolge van de fusie -- heb ik steeds de vraag gesteld of het wel of niet uitvoerbaar is. Ik heb niet zoveel aan een antwoord op de vraag of het een beetje uitvoerbaar is, dan wel geweldig uitvoerbaar of ternauwernood uitvoerbaar. Voor mij is het uitvoerbaar of niet uitvoerbaar. Dat is de vraag die ik het UWV heb gesteld en die vraag is met ja beantwoord. Daarbij is wel het volgende gezegd. Ik diende er rekening mee te houden dat de operatie gericht op het winnen van synergie uit de fusie van GAK, Sociaal Fonds Bouwnijverheid, Uzso, GUO en Cadans en het bouwen van een gezamenlijk ICT-systeem in het kader van die fusie, mogelijk meer tijd zou moeten krijgen op het moment dat er beleidswijzigingen zouden plaatsvinden. Dat is echter in het begin van de kabinetsperiode al besproken. Er is voor datgene wat vanuit de reorganisatie procesmatig liep -- dat is oud nieuws, van vorig jaar -- iets meer tijd gegeven. Dat betekent dat de ICT-systemen nog niet op het niveau zijn zoals dat bij de aanvang van de fusie in drie of vier jaar was beoogd. Dat is nog een proces dat loopt. Ik heb mij er wel van vergewist of met de methoden en technieken zoals die nu gebruikt worden, gegarandeerd kan worden dat voor betrokkenen een juiste claimbeoordeling plaatsvindt en ook de reïntegratie-inkoop enz. kan plaatsvinden. Daarop is het antwoord een volmondig ja. De grootste risico's liggen vooral bij de opbouw van de polisadministratie nieuwe stijl.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): De minister zegt dat hij er niet zoveel aan heeft te horen of het een beetje uitvoerbaar is of gemakkelijk uitvoerbaar enz. Is het echter niet zo dat als de minister te horen krijgt dat het uitvoerbaar is met een aantal mitsen en maren zoals hij het hier nu schetst, dit voor hem toch een signaal kan zijn dat het uitkijken geblazen is op het punt van extra complicaties? Als de minister van de uitvoerder te horen krijgt dat deze er volledig klaar voor is, zal een beslissing voor een volgende operatie die met wat complicaties gepaard gaat, wellicht gemakkelijker genomen worden dan wanneer er gezegd wordt: het gaat wel lukken, maar daar moeten wij wel wat systemen voor bij elkaar brengen. Ik verwijs nu even naar de berichtgeving in de Staatscourant die ik in eerste termijn noemde. Het is toch wel zo dat het UWV de minister aangegeven heeft dat het een schip is dat je niet nog heel veel zwaarder moet belasten?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Het lijkt mij toch goed dat wij hier van de officiële teksten van het UWV uitgaan. Het UWV heeft op 14 april 2005 een position paper gestuurd aan de Tweede Kamer, op grond waarvan de Tweede Kamer -- mevrouw Swenker verwees ernaar -- een standpunt heeft ingenomen. Dit standpunt begint heel duidelijk met aan te geven: wij kunnen de WIA uitvoeren en wij kunnen dat ook per 1 januari 2006, op één onderdeel na. Later komt men erop terug en zegt dan een voorkeur voor 1 januari 2007 te hebben. Daar komen dan een heleboel argumenten bij, maar niet de argumenten die de minister nu noemt en deze zijn ook niet als zodanig eraan gekoppeld. Ik heb daar grondig onderzoek naar gedaan. Ik vind dat wij op zijn minst kunnen stellen dat het UWV tegen de minister en ook tegen de Tweede Kamer nadrukkelijk heeft gezegd: wij zijn er per 1 januari 2006 toe in staat, als u gevolg geeft aan het weghalen van de premiedifferentiatie en dat is gebeurd.

Minister **De Geus**: Mevrouw Van Leeuwen grijpt nu even terug op het position paper van april. Mijn bedoeling bij deze voorafgaande opmerkingen was ook om een beeld te geven van de context zoals deze de laatste weken is geweest en waar verschillende woordvoerders naar hebben gevraagd. Het gezaghebbende stuk van april is echter terecht door mevrouw Van Leeuwen geciteerd. Mevrouw Westerveld spreekt van mitsen en maren, maar ik wijs erop dat bij de uitvoering van wettelijke taken altijd een gesprek hoort over beschikbare middelen en over de vraag binnen welke tijd dingen moeten gebeuren. Dat zijn nu eenmaal de variabelen waarover je dan spreekt. Daar waar er bij mij twijfel is op het punt van de uitvoerbaarheid, aarzel ik

nooit om er een open gesprek met de uitvoering over te hebben. Het is mijn verantwoordelijkheid dat datgene wat wettelijk opgedragen wordt, ook solide uitgevoerd kan worden. Dat is mijn verantwoordelijkheid. Wat betreft de berichten van vorige week heb ik, daar waar het gaat om de transformatie en de herbeoordeling, het volgende aangegeven. Als er ten behoeve van de zorgvuldigheid extra tijd nodig is, dan hoort daarbij dat die tijd gegeven wordt en dan horen daar ook de beschikbare middelen bij. Dat is het type gesprek dat wij met elkaar voeren. Het is niet een debat van uitvoering versus politiek, maar een debat waarin wordt het volgende wordt vastgesteld. Als dit de politieke beleidsvoorkeuren zijn, dan hoort daarbij in de uitvoeringstoets de vraag: kan het, ja of nee? Met welke randvoorwaarden kan het, respectievelijk in welk tijdsbestek of met welke middelen? Op die basis is het debat gevoerd. Ik presenteer u hier een wetsvoorstel waarvan ik kan zeggen dat zoals het hier ligt, het voor het UWV uitvoerbaar is, omdat de randvoorwaarden vervuld zijn.

Voorzitter. Diverse sprekers hebben de uitgangspunten van de WIA, de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen, onderschreven. De heer Van den Berg sprak zijn steun uit voor de uitgangspunten. Mevrouw Van Leeuwen is uitgebreid ingegaan op de voorgeschiedenis van de WIA, die stevig is ingebed in het poldermodel ofte wel het overlegmodel. Zij refereerde zelfs aan de Bertelmannsprijs. Ik wil hierbij aangegeven dat de regering de waardering voor de inbedding in het poldermodel deelt. Dat betreft meer dan alleen het draagvlak van grote organisaties, omdat de regering overtuigd is van de noodzaak van veranderingen in het omgaan met de capaciteiten van mensen. Dat betreft het kijken naar wat mensen nog wel kunnen en hoe dat te benutten in de arbeidsmarkt. De regering acht dit zozeer een taak om samen uit te voeren -- regering, werkgevers en ook vakbonden -- dat wij juist bij een wetsvoorstel als dit zeer hechten aan het draagvlak en ook aan de coöperatie in het poldermodel.

Mevrouw Swenker onderstreepte de essentie van de WIA door te citeren dat het gaat om te kijken naar wat mensen wel kunnen in plaats van naar wat mensen niet meer kunnen. Ook de heer Ten Hoeve onderschrijft die wending. De overstap van wat mensen niet kunnen naar wat mensen wel kunnen, heeft ook zijn vertaling naar de verantwoordelijkheidsverdeling.

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Het is altijd lastig als je al wat langer meeloopt in zo'n discussie, want dat doet mij opmerken dat in 1993 precies hetzelfde is gezegd: wij gaan vanaf nu kijken naar wat mensen nog wel kunnen en niet meer naar wat zij niet meer kunnen. Ik heb zo'n déjà-vu-gevoel hierbij.

Minister **De Geus**: Ja, dat heb ik ook wel eens! Ik moet er eerlijk in zijn ...

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Wat is het verschil?

Minister **De Geus**: Er is een aantal zeer wezenlijke verschillen. Ik heb in 1993 vanuit een andere rol die debatten toen ook gevoerd. Ik heb gezien dat in die periode vooral aan de uitkeringshoogte en de uitkeringsduur veranderingen zijn aangebracht. Ik heb ook gezien dat voor de staffeling en de verlaging van de uitkeringen, waar toen een prikkel in werd gezien, een gebrek aan draagvlak was, want die veranderingen werden niet gesteund door de sociale partners. De sociale partners zijn toen hard aan de slag gegaan om dat in de cao's te repareren. Wij hebben toen wel eens verzucht: als wij de WAO zo zouden kunnen maken dat deze een goede uitkering geeft aan de mensen die het echt nodig hebben en niet aan anderen! Daarbij was altijd de droom: hoe kom je daar achter, wie heeft het echt nodig en wat zou daarvoor een helder criterium kunnen zijn? Ik wil die geschiedenis hier niet vastleggen; daar zijn vele stukken over geschreven, ook door geschiedschrijvers. Ik sta er inmiddels geëngageerd in en ik verdedig hier een wetsvoorstel. Ik heb echter wel gezien dat het rapport van de commissie-Donner en de verschillende debatten op hoofdlijnen, met het parlement maar ook met andere partijen, ertoe hebben geleid dat wij een stuk verder zijn in het grondig willen kijken naar wat mensen kunnen en in het grondig willen investeren in de mogelijkheden van mensen op de arbeidsmarkt. Daarbij gaat het erom inderdaad een onderscheid aan te brengen tussen degenen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn en degenen die dat niet zijn. Daarin is nu een heel grondig onderscheid aangebracht en de ambitie is om dit inderdaad zo te laten werken. De eerste taxaties van wat dit ook in aantallen mensen betekent, laten zien dat wij wat dat betreft met een heel andere operatie bezig zijn dan in 1993. Ik deel echter uw déjà-vu-gevoel; ook toen was de hoop groot. Ik kan ervan zeggen dat het nu beslist anders is: toen was, na die verandering, alles gericht op reparatie en nu is alles gericht op samenwerking daarin. Daar doen wij ons uiterste best voor.

Voorzitter. De overstap van wat mensen niet kunnen naar wat mensen nog wel kunnen, heeft ook zijn vertaling naar de verantwoordelijkheidsverdeling. Immers, personen met een beperkte vermindering van geschiktheid behoren behouden te blijven voor de arbeidsorganisatie, bij voorkeur in die bedrijven waar zij al werkzaam zijn. Personen met een grotere vermindering worden via de loonaanvulling gestimuleerd om hun verdiencapaciteit te benutten. Als dat leidt tot een toenemende inschakeling van deze personen, is dat profijtelijk voor zowel de werknemer als de werkgever. Door de uitvoering van de WGA in eigen beheer te nemen, kunnen de werkgevers al dan niet met behulp van de verzekeraars de reïntegratie zelf vormgeven.

Ik kom nu bij wat ik taxeer als één van de zwaartepunten van het debat, gehoord de inbreng van uw Kamer in eerste termijn. Dat betreft de reïntegratiemogelijkheden voor de 35-minners. Mevrouw Van Leeuwen heeft daar vooral naar gevraagd, maar ook anderen. Haar vraag was of het overzicht juist is van de reïntegratiemogelijkheden, genoemd in de nadere memorie van antwoord, die beschikbaar zijn voor de 35-minners. Ook mevrouw Swenker heeft daarnaar gevraagd. Dat overzicht is juist, maar het is een overzicht waarbij per maatregel aangegeven staat wie daarvan gebruik kunnen maken. De waterscheiding tussen de verschillende groeperingen leidt ertoe dat de maatregelen die de

wetgever aanreikt, vooral de groep van 35 tot 80 betreffen, daar waar het gaat om reïntegratie. De groep 35-minners blijft primair bij de werkgever, zowel qua verantwoordelijkheid, als ook qua investering en revenuen van die investering. Voor diegenen is het zo dat de verantwoordelijkheid -- dat is in lijn met de fundamentele koers die de sociale partnes zelf in de SER hebben ingezet -- ligt bij de werkgever en bij de werknemer, op de werkvloer. Natuurlijk kunnen er daarnaast ook arbeidsplaatsaanpassingen verstrekt worden. Dat kunnen soms dure aanpassingen zijn. De instrumenten zoals die verder beschreven zijn in de lijst voor de groep 35 plus tot 80, behoeven niet allemaal aanwezig te zijn, ook niet voor de 35-minners, omdat daar het dienstverband er is en dit dienstverband kan doorlopen. Die discussie heb ik de laatste weken aan den lijve ervaren, toen vele werkgevers tegen mij zeiden: in mijn bedrijf vind ik die plaats niet; in mijn bedrijf kom ik niet tot de continuering van het dienstverband.

Daarbij moeten wij rekening houden met het feit dat de individuele werkgever altijd de mogelijkheid heeft om met werkgevers samen de handen ineen te slaan. Ik weet dat het mkb daarvoor initiatieven heeft genomen en kan nemen. Verder spelen de verzekeraars in op de mogelijkheid om voorzieningen te bieden. Waarom gaat het in deze filosofie? Dat voor de 35-minners de verantwoordelijkheid bij de werkgever en werknemer gestalte krijgt. Natuurlijk kan men daarbij hulp van anderen krijgen, iets wat ook zal gebeuren. Ik weet van verzekeraars die al producten ontwikkelen om te helpen die integratie verder vorm te geven. Ik heb oog voor het feit dat gebrek aan schaalgrootte soms gebrek aan plaatsingsmogelijkheden inhoudt. Deze verantwoordelijkheidsverdeling is zo nadrukkelijk bepleit door de sociale partners zelf, ook door het mkb, dat het van groot belang is om deze koers nu in te slaan. Voor degenen die niet in dienst blijven bij hun werkgever omdat zij ongeschikt zijn voor het eigen werk en er geen ander passend werk is, zijn natuurlijk wel andere instrumenten en faciliteiten beschikbaar. Het debat spitste zich toe op de situatie van de 35-minners die in dienst blijven bij de eigen werkgever. Daarom vond ik het goed om daar nader op in te gaan.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Deze opstelling bedroeft mij toch een beetje. Ik denk dat de minister goed heeft begrepen dat hier Kamerbreed is gezegd dat ook voor de 35-minners, waarover wij vele brieven hebben ontvangen, het instrument van de jobcoaching en de loondispensatie moet worden gehandhaafd, ook al gaat het erom dat de arbeidsorganisatie heeft uitgesproken dat tot de eigen verantwoordelijkheid te rekenen. Maar wij zien daarvan in de praktijk onvoldoende terechtkomen. Dan is het zaak dat de overheid zich hierbij van haar verantwoordelijkheid bewust is en die mogelijkheden wel schept. Wij hebben van Borea, de Commissie werkend perspectief en alle blinden- en dovenorganisaties gehoord dat zij dit adviseren. Ik hoop van harte dat de minister daarin zal bewilligen. Ik heb in mijn betoog al aangegeven dat dit in tegenstelling is tot wat in de overlegeconomie is besloten. Wij zitten hier wel om te beoordelen of dat over de hele linie gebeurt.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik hoor hier steeds het argument dat de sociale partners dat hebben afgesproken. Aan de ene kant vind ik dat een erg sterk vertrekpunt, maar dit moet niet het eindpunt van de discussie zijn. Wij zitten hier tenslotte ook om te kijken naar zaken als rechtsgelijkheid, rechtvaardigheid enzovoorts. De minister zal het toch met ons eens zijn dat het feit of iemand in de categorie net onder de 35 jaar zit of daarboven, niet zozeer iets zegt over zijn of haar beperkingen, alswel over het verlies aan verdiencapaciteit. Laten wij het begrip "ernstige beperking" daarom even buiten beschouwing laten, want het suggereert een schijnrechtvaardigheid die in dit geval niet aan de orde is. In de Tweede Kamer wordt momenteel gesproken over de no-riskpolis voor werknemers boven de 55 jaar. Is het geen zaak om heel goed te kijken naar die groep? Het mkb heeft gezegd dat het voor werknemers een drempel kan wegnemen. Wij staan ervoor dat die mensen straks goede kansen hebben om aan het werk te blijven. Het enkele argument van de klasse is dan erg mager.

Minister **De Geus**: Op de instrumenten die mevrouw Van Leeuwen noemde, kom ik nog terug in mijn betoog. Straks wil ik nog iets zeggen over de consequenties die ik verbind aan deze nadrukkelijke keuze voor verantwoordelijkheidsverdeling. Maar ik heb eerst willen aangeven dat die keuze en die verantwoordelijkheidsverdeling niet zonder vaste grond zijn, zij gaan terug op een duidelijke filosofie van het kabinet en op de door de sociale partners en de SER bepleite verantwoordelijkheidsverdeling. Zoals mevrouw Westerveld terecht zei, geldt dit niet voor de mate van arbeidshandicap. Nadrukkelijk is afgewogen of wij het moeten hebben over het verlies aan arbeidscapaciteit, dus het oorspronkelijke voorstel van de commissie-Donner, wat bij de regering sympathie heeft opgeroepen. Op een volgend moment is vanuit de SER heel nadrukkelijk gepleit voor handhaving van het loondervingskarakter van de verzekering. Daarmee is het inderdaad meer een inkomensverzekering geworden, zodat ik mij daarbij zorgvuldiger zal uitdrukken.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik begrijp het niet meer. U zegt dat iedereen een eigen verantwoordelijkheid moet hebben. Waarom geeft u dan, als een 35-minner naar een andere werkgever gaat, wel een no-riskpolis en een premiekorting? Dat had dan toch ook niet gehoeven? Het onderscheid tussen eigen werkgever en "tweedespoor"-werkgever hoort er niet te zijn. Samen uit, samen thuis, althans in deze filosofie!

Minister **De Geus**: De filosofie gaat uit van een eigen verantwoordelijkheid van de werkgever waar iemand in dienst is en van de werknemer aldaar. Op een gegeven moment kan deze aanlopen tegen de begrenzing van de mogelijkheden van het eigen bedrijf, of van het verband van bedrijven. Als dat in zijn uiterste consequentie leidt tot beëindiging van het dienstverband en er een nieuw dienstverband moet worden gezocht, is in dat nieuwe dienstverband nog geen sprake van een verbintenis, wat betekent dat het oordeel van de regering daarover is dat in

die gevallen een extra steuntje in de rug moet worden geboden.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Als er reïntegratiemiddelen zouden zijn, zou misschien minder snel tegen de grenzen van het bedrijf worden aangelopen. Als u een nieuwe werkgever een steuntje in de rug geeft, doet u dat dan ook bij de oude werkgever, dan hoeven we het hele tweede spoor niet te bewandelen.

Minister **De Geus**: Zoals gezegd kom ik nog terug op de specifieke instrumenten, genoemd door mevrouw Van Leeuwen.

De verantwoordelijkheidsverdeling die ik heb geschetst, legt een zwaar beslag op de verantwoordelijkheid van de werkgever en op die van de werknemer. Nadat men het SER-advies heeft uitgebracht en nadat men wist hoe de wetgeving eruit zou zien, zijn op 5 november 2004 afspraken gemaakt over de reïntegratie van herbeoordeelden. Door de sociale partners is al een- en andermaal verantwoordelijkheid aanvaard. Maar de vraag of dit in de praktijk in voldoende mate gestalte zal krijgen, waarnaar mevrouw Van Leeuwen vroeg, moet met "ja" worden beantwoord. Dit punt zal worden geëvalueerd, waarbij van belang is dat de evaluatie niet plaatsvindt door de overheid alleen, maar ook door de overheid in samenspraak met de sociale partners, die deze aanbevelingen aan hun eigen achterban hebben gedaan. Wij hebben afgesproken voor het eind van het jaar een werktop te organiseren, waar de integratie van mensen vanuit de WAO onderwerp van gesprek zal zijn. Mijn streven is om voor het eind van het jaar afspraken te maken over de wijze van evaluering en monitoring, dit alles om te borgen dat die verantwoordelijkheidsverdeling, zoals die zo sterk in dit wetsvoorstel ligt besloten, effectief uit de verf komt.

Verschillende fracties hebben met instemming gereageerd op mijn standpunt over het advies van de Gezondheidsraad over de hulpmiddelen bij de claimbeoordeling. De Gezondheidsraad zal protocollen ontwikkelen die de arts kan gebruiken bij de claimbeoordeling. Er zijn vragen gesteld over het tempo waarin de protocollen kunnen worden opgesteld en er is gevraagd of de protocollen ook gelden voor andere claimbeoordelingen dan de WIA, bijvoorbeeld in de herbeoordelingsoperatie. De Gezondheidsraad is nu druk bezig met twee protocollen, namelijk voor hartinfarcten en lage rugklachten. Daarvoor heeft men twee werkgroepen, met allerlei medisch deskundigen. De ontwerpprotocollen worden vervolgens vastgesteld door de voltallige WIA-commissie van de Gezondheidsraad. Ook zal die raad volgens afspraak een hoorzitting organiseren waarin de beroepsgroepen en de cliëntenorganisaties als ervaringsdeskundigen hun mening kunnen geven over de protocollen. In een ministeriële regeling wordt dan aangegeven, hoe zal worden gewerkt met de protocollen. Ook het UWV wordt daar natuurlijk bij betrokken. Deze werkwijze heeft veel voordelen, namelijk dat betrokkenen die met ziektes te maken hebben, zoals medisch specialisten, bedrijfsartsen, maar ook patiënten, daar daadwerkelijk aan meedoen. De protocollen zijn gebaseerd op wetenschappelijke informatie. Dit heeft wel ten gevolge dat het proces enige tijd duurt. Het is mijn overtuiging dat dit zich terugbetaalt, doordat ik de verwachting heb dat er ook daadwerkelijk een breed draagvlak voor ontstaat bij de verschillende artsengroepen en dat het ook voor patiënten veel meer houvast geeft. Wat wij nu in de praktijk vaak zien, dat de behandelende sector tegen een bepaalde aandoening anders aankijkt dan de keurende sector of de bedrijfsarts, zal tot het verleden gaan behoren. Dat weet je overigens nooit helemaal zeker, want elke beoordeling is individueel en een protocol is altijd maar een hulpmiddel. Maar de protocollen kunnen helpen bij de discussies zoals wij die kennen over de verschillende aandoeningen en ziektebeelden. Met groot enthousiasme zie ik dat de Gezondheidsraad en de verschillende segmenten van medisch specialisten, bedrijfsartsen en patiënten nu zijn betrokken bij de opstelling van de protocollen. De Gezondheidsraad verwacht voor het eind van dit jaar gereed te zijn met deze protocollen, en de andere volgen in de loop van volgend jaar.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): U noemt nu twee keer een rijtje. Laat u de arbeidsdeskundigen bewust buiten beschouwing?

Minister **De Geus**: Nee. De arbeidsdeskundigen als zodanig vellen overigens geen medisch oordeel. Maar de protocollen gaan natuurlijk niet alleen over datgene wat er medisch aan de hand is, maar ook over de mogelijkheden om daarmee te werken.

Er is gevraagd of de protocollen kunnen worden gebruikt bij andere beoordelingen dan bij de WIA. Daarover is beraad gevoerd, waarbij wij zijn nagegaan of de protocollen als zodanig moeten zijn verankerd in wetsteksten. Daarbij is het oordeel gegroeid, gedeeld met het UWV, dat de protocollen als zodanig hulpmiddelen zijn en dat zij, als zij er eenmaal zijn, dus ook als hulpmiddelen kunnen dienen voor andere beoordelingen dan alleen de beoordeling in het kader van de WIA. Deze protocollen kunnen dus worden gebruikt voor alle arbeidsongeschiktheidsbeoordelingen: zowel voor de einde wachttijd WAO, voor zover die er nog zijn, als voor de Wajong en alle herbeoordelingen. Vanuit wetenschappelijk oogpunt is dat logisch, omdat die protocollen zijn gebaseerd op de vigerende en samengebrachte medische en arbeidskundige inzichten. De protocollen kunnen dus, voor zover zij relevante informatie betreffen voor andere niet-WIA-beoordelingen, ook als hulpmiddel dienen voor die andere beoordelingen.

Ik zal onderzoeken of het UWV de protocollen voor de WAO kan toepassen en of eventueel nog een aanpassing van de wetgeving nodig is. Als deze nodig is, zal ik deze ook treffen, zodat de winst van die protocollen kan worden gebruikt bij alle beoordelingen.

Een andere vraag van mevrouw Van Leeuwen is hoe men in de praktijk te werk gaat bij die protocollen. Het scheppen van draagvlak voor de inhoudelijke kant van die protocollen is geweldig belangrijk. Hoe gaat de Gezondheidsraad dat doen?

De werkgroepen zijn multidisciplinair samengesteld en de werkgroepleden koppelen hun ervaringen en producten terug naar de beroepsgroepen waar zij uit komen. De Gezondheidsraad organiseert voor ieder protocol een

hoorzitting, zoals ik al zei, waarbij de relevante beroepsgroepen en de cliëntenorganisaties aanwezig zijn. Het UWV bevordert vervolgens dat de kennis door scholing wordt ingebracht in het primaire proces van het UWV en bij de eigen verzekeringsartsen en arbeidskundigen. Door voorlichting bij cliënten kan de onzekerheid bij hen afnemen. Het UWV besteedt steeds meer tijd en aandacht aan zorgvuldige voorlichting. Die protocollen moeten ook hun weg vinden naar de behandelende sector, zodat bij een bepaald ziektebeeld in een vroeg stadium duidelijk is wat de patiënt kan verwachten op dit terrein.

Mevrouw Swenker heeft gevraagd binnen welk tijdsbestek de protocollen gereed kunnen zijn. Ik heb al gezegd dat er twee lopen en binnen afzienbare tijd klaar zullen zijn. Het heeft ook wel even geduurd voordat het eerste wiel werd uitgevonden, maar dan heeft men die ervaring. De volgende acht heeft men in de planning, waarbij men procesmatig werkt met vier parallelle protocollen tegelijk. Dat betekent dat er volgende zomer tien zullen zijn, als alles naar wens verloopt. Vervolgens kan er verder worden gewerkt. Het is een groeimodel, waarbij wij steeds profiteren van de opgedane ervaring bij het maken van die protocollen.

Aanvankelijk dacht ik dat het tempo nog wel wat hoger zou kunnen liggen, maar wij hebben zelf gezegd dat het van groot belang is dat de cliëntenorganisaties worden gehoord in dat proces. Dat betekent al gauw een maandje vertraging, want zo'n hoorzitting moet worden voorbereid en dan moet men ook over stukken beschikken. Als er relevante opmerkingen zijn, moet er ook tijd zijn om deze terug te vertalen in een eventuele correctie. Al met al is dit de tijdsplanning die ik kan geven, met daarbij de aantekening dat een protocol ook niet het eeuwige leven heeft, als het er eenmaal is.

De protocollen moeten van tijd tot tijd ook worden getoetst aan de veranderende, voortschrijdende medische inzichten, zoals de Gezondheidsraad al heeft aangegeven. Dat is belangrijk. Het kan er in theorie toe leiden dat het ene protocol twaalf jaar staat, terwijl het andere al na een halfjaar moet worden gewijzigd. Als het er is, kan een wijziging makkelijker worden aangebracht. Deze investering in het instrumentarium heeft wat mij betreft een bredere betekenis dan alleen voor de WIA en de sociale zekerheid als zodanig.

Door verschillende woordvoerders is gesproken over de complexiteit van een hybride systeem. Een stelsel van keuzevrijheid biedt volgens ons de beste uitgangspositie voor een efficiënte en effectieve uitvoering. Enerzijds is er ruimte voor maatwerk in de private sfeer voor wie dat wil. Anderzijds vormt het UWV een tegenwicht tegen ongewisse prijsontwikkelingen.

Het kabinetsvoorstel is daarmee ook een groeimodel. De verwachting is dat de werkgevers deze keuzevrijheid geleidelijk zullen gaan gebruiken, al dan niet in combinatie met eigen beleid voor preventie en reïntegratie. Hierin kunnen de sociale partners ook een stimulerende rol spelen.

Wij hebben ons ook gerealiseerd dat het stelsel van keuzevrijheid, dat oorspronkelijk was voorzien met ingang van 2006, wetstechnisch complex is en hoge eisen stelt aan de uitvoering. Door te kiezen voor 2007 wordt de complexiteit van de uitvoering verminderd. Als wij dit in 2006 hadden ingevoerd, hadden wij een aanmerkelijk complexer jaar gekregen. Met ingang van 2007 ontstaat er een reële keuzevrijheid op basis van premiedifferentiatie, die dan door het UWV wordt toegepast. Verzekeraars krijgen gelijkwaardige condities ten opzichte van het UWV om toegang te krijgen tot de WGA-markt. Een kenmerkend verschil tussen een publieke en een private uitvoerder is kapitaaldekking. Dat verschil wordt dus gedesavoueerd door de premieomslag, waarvan men heeft gezien hoe het werkt.

Er is een discussie geweest of er ook andere verschillen moeten worden meegenomen. Die discussie is in balans gekomen doordat wij in beeld hebben gekregen dat de private verzekeraar op sommige punten in het voordeel kan zijn, bijvoorbeeld doordat hij de eerste twee jaar loondoorbetaling verzekert. Bij andere zaken kan het UWV in het voordeel zijn, bijvoorbeeld doordat iemand die niets doet en niet kiest, gewoon bij het UWV verzekerd is.

Die verschillen zijn er, maar het gaat erom dat die bewegingen in de praktijk op gang komen, dat er voor de werkgevers reële keuzevrijheid ontstaat en dat er voor de verzekeraars een reële mogelijkheid ontstaat om de ketenaanpak vorm te geven, als de werkgevers of de sociale partners in bredere zin voor die aanpak kiezen. Ik kom nog terug op de vraag die de heer Ten Hoeve hierover heeft gesteld.

Mevrouw Swenker heeft ernstige bezwaren tegen het feit dat het regresrecht in de WIA niet wordt uitgebreid. In de WIA wordt het regres geregeld in artikel 11.2. Die bepaling is inhoudelijk gelijk aan wat op dit moment in artikel 90 van de WAO staat. In beide bepalingen wordt geregeld dat het UWV of de eigenrisicodrager de kosten kan verhalen op de derde die de arbeidsongeschiktheid van de werknemer heeft veroorzaakt.

Dan hebben wij het over twee typen kosten: van de uitkering als zodanig en van reïntegratie en verzuimbegeleiding. Naar aanleiding van de schriftelijke vragen hierover hebben wij ernaar gekeken, maar dit is een heel gecompliceerde kwestie. Bij het regresrecht van de uitkering lopen wij aan tegen het welbekende leerstuk van het civiele plafond. Bij de kosten van reïntegratie en verzuimbegeleiding lopen wij niet direct aan tegen het civiele plafond, maar wel tegen de vraag wat er volgens civiel of socialeverzekeringsrecht geregeld moet worden en langs welke weg.

Omdat het niet is gelukt om hierover op deze korte termijn een afgewogen juridisch oordeel te krijgen, zeg ik toe om dit nog eens te bezien, hierover te spreken met mijn collega van Justitie en de Kamer voor de zomer van 2006 schriftelijk te informeren. Als wij mogelijkheden zien tot verbetering van deze wet om aan die doelstellingen tegemoet te komen, zullen wij daar uiteraard een conclusie aan verbinden.

Mijn streven is om de Kamer voor de zomer van 2006 te informeren. Ik ben daarbij niet alleen zelf sturend, maar ook een beetje afhankelijk van het overleg met mijn collega. Dat zal natuurlijk grondig gebeuren, zoals men in het vorige debat heeft gezien. Ik zwaai deze problematiek niet lichtvaardig weg, maar zal er serieus en met een goede

juridische blik op ingaan. Dat betekent wel dat wij wat mij betreft moeten starten op de wijze die ik heb voorgesteld. Van verschillende kanten is bezwaar gemaakt tegen het idee dat een eigenrisicodrager bij deze wet bestuursorgaan wordt en daarmee ook verantwoordelijk voor de behandeling van de bezwaarschriften. Ik begrijp dat men zegt dat de afhandeling van bezwaarschriften zo mogelijk door een onafhankelijke instantie moet gebeuren. Er is altijd de beroepsmogelijkheid bij de onafhankelijke rechter, terwijl het bezwaar bij een uitkering ook nu al door het UWV wordt beoordeeld. Daarbij is het ook de uitkerende instantie die dat zelf doet. Het grote voordeel van het laten uitvoeren van het bezwaar door de eigenrisicodrager zelf, is dat je je niet tot een andere instantie hoeft te wenden dan waardoor de sanctie is opgelegd. Dat betekent dat er heel snel kan worden geopereerd en dat er een directe druk op het beslissende orgaan is om snel en adequaat te komen tot een beslissing op bezwaar.
Een tweede argument is het gelijke speelveld. In het nieuwe stelsel zal de integratie een belangrijk concurrentie-element zijn tussen het UWV en de eigenrisicodrager. Door het UWV een rol te geven bij de sanctieoplegging van de eigenrisicodrager zou je het UWV een interfererende rol geven bij de eigenrisicodrager en daarmee verstoor je het level playing field.
Je kunt daartegen inbrengen dat die onafhankelijke instantie niet het UWV hoeft te zijn. Dat kan ook een andere instantie zijn. Als je daarover doordenkt, is de vraag of wij een nieuw publiekrechtelijk orgaan in het leven moeten roepen voor de afhandeling van deze bezwaren. Ik heb wat voor- en nadelen daarvan genoemd. Ik ben huiverig om daarvoor op dit moment een keuze te maken. Ik ben er gevoelig voor dat men zegt dat er bij de afhandeling in de praktijk te zeer kan worden gestuurd op het eigen belang. De rechtspraktijk is een goede borging daarvan. De beslissingen op bezwaar zullen zo worden ingericht dat de risico's om in beroep onderuitgehaald te worden, gering zijn.
Als ik het geheel bekijk in het verlengde van hoe het nu al is bij de eigenrisicodragers, wat op dit moment ook geen grote problemen oplevert, en als ik kijk naar het verbreden van het eigenrisicodragerschap in de WIA, geef ik er de voorkeur aan om met deze praktijk te starten, maar ik zeg toe dat ik dit nauwlettend zal volgen, want wij zitten niet te wachten op ontsporingen. Ik ben heel terughoudend om dit debat nu verder te voeren, omdat er niet direct een logische instantie klaarligt.
In eerste termijn was er een interruptiedebat met mevrouw Swenker over de vraag of je de expertise van het UWV kunt gebruiken. Dat is een lumineus idee. Als een werkgever dat wil, kan hij de expertise gebruiken die hij wil bij een beslissing op bezwaar, maar ik wil niet dat het UWV wordt belast met het beslissen op bezwaar tegen een beslissing van een werkgever. Een wettelijke inschakeling van het UWV bij de bezwaren van eigenrisicodragers vind ik echt ongewenst.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): De minister zegt dat hij toch maar op deze wijze wil beginnen. Ik heb in onze inbreng heel goed laten merken dat er binnen de CDA-fractie toch verschillende mensen zijn die er principiële bezwaren tegen hebben om op deze wijze met een bestuursorgaan om te gaan. Ik wijs de weg van het UWV ook af, maar ik vraag om niet te zeggen dat u ermee begint, maar om toe te zeggen om voor 1 januari nog eens grondig te bezien of er een andere mogelijkheid is en de uitkomst te doen weten.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): De minister zegt dat het de werkgever vrijstaat om het UWV in te schakelen. In mijn betoog heb ik hem voorgehouden dat wij ook te maken hebben met een soort onbalans in macht. Ik heb aangegeven wat de werkgever civielrechtelijk al allemaal kan. De minister zegt dat hij gecorrigeerd zal worden, omdat de werknemer altijd in beroep kan gaan.
Daar liggen natuurlijk budgettaire en andere drempels. Is het, in vervolg op de suggestie van mevrouw Van Leeuwen, geen goed idee om in het kader van die experimenten niet alleen na te denken over de mogelijkheid dat de werkgever besluit om naar een ander te gaan, maar ook over de mogelijkheid dat de werknemer het initiatief neemt om te zeggen dat dit een heel straffe sanctie is en dat het elders heel anders gaat en om dit daarom aan een externe instantie buiten het bedrijf voor te leggen? Vanwege alle gevoeligheden, ook in dit huis, wil ik geen instanties meer noemen. Daar gaat het ons eigenlijk ook helemaal niet om. Het gaat erom dat het goed zou zijn als in dat krachtenveld en in dat soort potentiële conflictsituaties tussen werkgever en werknemer -- dat krachtenveld wilt u, net als wij, niet onnodig belasten en verstoren -- een andere instantie geraadpleegd kan worden, niet alleen als de werkgever dat belangrijk vindt, maar ook als de werknemer dit nog eens voorgelegd wil hebben.

Minister **De Geus**: Wij komen nu op een terrein waar het echt om de finesses van dit vraagstuk gaat. Misschien is het noodzakelijk om daar in tweede termijn op terug te komen; dat zal nog moeten blijken. Ik heb aangegeven dat ik bij dit voorstel een zorgvuldige afweging heb gemaakt. Ook datgene wat u in eerste termijn hierover hebt gezegd, heb ik grondig op mij laten inwerken. Ik heb in eerste termijn echter geen alternatief gehoord. Als mevrouw Van Leeuwen mij vraagt om toe te zeggen dat nog voor 1 januari een ander orgaan in de wet wordt aangewezen, wordt dat voor mij bijzonder moeilijk. Ik denk dus dat het goed is om in tweede termijn nog eens te spreken over de vraag wat wij ons daarbij moeten voorstellen. Ik heb u aangegeven dat het niet eenvoudig en voor de hand liggend is om dat op te dragen aan het UWV. Dat bleek ook al een beetje uit het interruptiedebat met mevrouw Swenker. Datgene wat mevrouw Westerveld zegt, is in die zin een interessant aanknopingspunt dat iedereen die bezwaar maakt, uit eigen beweging of via de werkgever een expertise kan betrekken bij de kwestie waar het op dat moment om gaat. Kun je met die of die handicap dat of dat doen? Mag je iets van elkaar verwachten? Had de werkgever die aanpassing van die stoel wel of niet moeten maken? Waarom is wie verantwoordelijk voor welk verzuim? Dat is vaak heel feitelijk en heel expertmatig. Het gaat dus veel meer om de vraag of op een vakkundige wijze expertise bijeen wordt gebracht om over dat bezwaar te beslissen dan over de vraag wie daar in juridische zin over beslist. De bevoegdheid om over dat bezwaar te

beslissen, ligt in de sociale zekerheid altijd bij de instantie die in eerste instantie het besluit heeft genomen. Diverse sprekers vroegen of de werkgever niet in een te moeilijke rol komt als hij dat zou moeten doen. Ik wijs er echter op dat het bezwaar heel vaak zal gaan over expertmatige dingen. Dan kan op initiatief van degene die bezwaar maakt, inderdaad een expert van buiten worden ingeschakeld. Dat gebeurt ook nu al vaak. Als mensen mij privé zeggen dat zij overwegen om bezwaar te maken, zeg ik altijd dat zij zich ervan moeten verzekeren dat zij weten welke ondersteuning vanuit expertmatig oordeel hun feitelijke klacht kan onderbouwen. Dat zal dus sowieso geschieden. Het spitst zich nu echter dus niet toe op de vraag of er expertmatige kennis te halen is en waar die te halen is, waarbij in confesso is dat dat eventueel ook bij het UWV kan zijn. De vraag is wie in juridische zin de taak en bevoegdheid heeft om over het bezwaar te beslissen. Ik denk dat het goed is om daar in tweede termijn nog even op terug te komen.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik wil voorkomen dat nu een misverstand ontstaat. Ik vroeg de minister niet zozeer om experts binnen te halen voor de vraag hoe echt de handicap is of voor de vraag of een bepaalde aangepaste stoel nodig is. Het gaat hier om proportionaliteit. Wij hebben het hier over sancties, bijvoorbeeld over de vraag: ik was één keer niet thuis en vervolgens krijg ik de helft van mijn uitkering niet meer; is dat nou nog realistisch? Het gaat dus niet om het binnenhalen van een deskundige, maar om het bestaan van een andere instantie die daar haar wegingsfactoren voor heeft en die daarover beslist. Daar hebben wij het over.

Minister **De Geus**: Daarom moet de mogelijkheid om te beslissen en de mogelijkheid om die primaire beslisstroom te corrigeren via het bezwaar, altijd voorzien zijn van onafhankelijk beroep. Uiteindelijk staat de jurisprudentie er borg voor dat ook de proportionaliteit in de besluitvorming door de beslissers tot haar recht komt. Maar goed, ik denk inderdaad dat ik u tekortdeed door alleen te verwijzen naar de expertmatige kant. Het gaat natuurlijk ook om de impact die een beslissing op bezwaar kan hebben in haar sanctionerende effecten en in het eventuele nadeel dat daarmee aan de verzekerde wordt toegebracht.

Mevrouw Van Leeuwen heeft gevraagd of het juist is dat de bestuursrechter de uit civielrechtelijke jurisprudentie te destilleren richtlijnen over het concurrentiebeding zal moeten toepassen. Dat zal inderdaad het geval kunnen zijn. Als de werknemer arbeid weigert omdat hij de aangeboden vergoeding voor het concurrentiebeding te laag vindt en als over die weigering een geschil ontstaat, zal de rechter moeten beoordelen of de geweigerde arbeid passend is in het kader van de WIA. Ik kan mij voorstellen dat de bestuursrechter bij die beoordeling de civielrechtelijke jurisprudentie hierover betrekt, zoals mevrouw Van Leeuwen heeft gesuggereerd. Het is echter uiteraard aan de bestuursrechter zelf om op individuele basis over die casus te beslissen.

Nu kom ik op de punten van de job coach. Mevrouw Van Leeuwen heeft gevraagd of de job coach toch ook buiten de Wajong zou kunnen worden ingezet. Daarmee ben ik eigenlijk bij het hart van het debat van zojuist. In het wetsvoorstel is voorgesteld om de job coach en de loondispensatie te reserveren voor de Wajongers. De CDA-fractie heeft gevraagd om deze instrumenten ook ter beschikking van anderen te stellen. De job coach is bestemd om personen die daaraan behoefte hebben, extra intensieve en langdurigere begeleiding te kunnen bieden, bijvoorbeeld bij verstandelijk gehandicapte Wajongers. Mevrouw Van Leeuwen heeft overtuigend duidelijk gemaakt dat ook andere personen behoefte aan deze begeleiding kunnen hebben. De door haar genoemde voorbeelden betreffen jongeren die niet in aanmerking komen voor een Wajong-uitkering, maar in verband met ziekte of handicap wel zijn aangewezen op speciaal onderwijs. Ik laat mij er graag van overtuigen dat voor een aantal personen uit deze groepen die extra begeleiding, waarin niet kan worden voorzien via de gebruikelijke reïntegratietrajecten en begeleiding vanuit de werkgever, echt nodig kan zijn. Ik stem er dan ook mee in om ook voor personen buiten de Wajong de mogelijkheid te openen om deze extra begeleiding te krijgen. Dat zal dan gaan om bijzondere situaties, natuurlijk ook met een specifieke indicatie, maar zonder dat de zaak beperkt wordt tot de Wajongers.

Er is ook gevraagd naar de loondispensatie voor de Wajongers. In de IWIA is de loondispensatie een bevoegdheid van het UWV om het loon van een werknemer te verlagen tot onder het wettelijk minimumloon om de werknemer toegang te bieden tot de reguliere arbeidsmarkt, ook al is de arbeidsprestatie minder waard dan die van een andere werknemer en zelfs minder waard dan het wettelijk minimumloon. Bij een Wajonger kan dit het geval zijn. Wajongers zijn in principe niet in staat om ten minste het voor hen geldende wettelijk minimumloon per uur te verdienen. Er is inderdaad een groep jongeren die nog geen Wajong-uitkering kunnen hebben omdat zij nog geen 18 jaar zijn, maar die wel echt behoefte zouden kunnen hebben aan dit instrument. Daarom zeg ik toe om ook voor die groep, dus voor degenen die jonger dan 18 jaar zijn en dus nog geen Wajong-uitkering kunnen hebben, dezelfde vorm van loondispensatie toe te staan. Wij maken het instrument van de loondispensatie voor de groep Wajongers dus integraal van toepassing, ook als zij die uitkering nog niet hebben. Het instrument van de jobcoaching stellen wij open voor alle WIA-gerechtigden, voor alle arbeidsgehandicapten, maar dan wel als de behoefte daaraan op individuele basis is vastgesteld.

Mevrouw Van Leeuwen heeft ook gewezen op de extra kosten die arbeidsgehandicapten kunnen hebben. Ik realiseer mij dat ik nu een term gebruik die ik zelf heb afgeschaft. Excuses daarvoor, maar voor dit debat kan dat toch nog wel even nuttig zijn. Die extra kosten hangen deels samen met medische kosten, maar kunnen ook andere kosten zijn. In de schriftelijke beantwoording is het traject-Van der Vlies al genoemd, want in het verlengde van de motie-Van der Vlies hebben regering en Tweede Kamer afgesproken om de instrumenten om financiële tegemoetkomingen te geven aan mensen die chronisch ziek of gehandicapt zijn, in samenhang te beschouwen op hun trefzekerheid. Dan hebben wij het over instrumenten zoals de fiscale buitengewone aftrek, bijzondere bijstand

en mogelijk zelfs over de zorgtoeslag. Deze dingen samen -- ik heb het nu niet over de bijzondere bijstand, maar over die andere fiscale maatregelen -- zien specifiek op medische kosten. Dat is dus de beperking van dat traject, waar mevrouw Van Leeuwen heel scherp de vinger op legt. Als wij zicht krijgen op de mogelijke meerkosten -- die moeten uiteraard wel samenhangen met dat beperkte arbeidsvermogen, maar hebben ook betrekking op de niet-medische sfeer -- zeg ik graag toe dat wij daar zeer serieus naar zullen kijken en dat wij zullen bekijken wat daarvoor een adequate voorziening zou kunnen zijn. Ik zeg dus toe dat ik het Nivel-onderzoek dat betrekking heeft op die breedte, serieus zal bezien en dat ik de Kamer daarover zal berichten. Dat onderzoek gaat immers niet alleen over medische kosten, maar over extra kosten voor mensen met een verminderd arbeidsvermogen. Ik denk dat het heel treffend is dat mevrouw Van Leeuwen precies dat verschil zag tussen de medische kosten en de andere kosten; dat zal dus in dat Nivel-onderzoek naar voren komen. Ik weet niet op voorhand of dat kan worden meegenomen in het traject dat wij lopen met de motie-Van der Vlies. Als dat kan, is dat prima. Als dat niet kan omdat wij dat traject reserveren voor met name de medische kosten en als uit het Nivel-onderzoek blijkt dat ook die andere problematiek er is, zullen wij de Kamer daarover op een andere wijze moeten informeren. Dan zal het kabinet ook een standpunt moeten innemen over de vraag hoe wij bij die kosten zouden willen uitkomen.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik was natuurlijk aangenaam verrast door de motie-Van der Vlies. Daar sluit ik mij dus van harte bij aan, maar dat was een voortzetting van wat hier in de Eerste Kamer is toegezegd, namelijk de integratie van de fiscale regelingen met de zorgtoeslag. Als u daartoe overgaat, kun je de andere kosten daar niet in onderbrengen. Dat is een van mijn hoofdpunten. Dan moet je die erbuiten laten.

Minister **De Geus**: De behandeling waarbij dit in de Eerste Kamer aan de orde is geweest, heb ik zelf niet meegemaakt. Ik dank u dus voor die aanvulling, maar ook u verwacht blijkbaar dat dit waarschijnlijk niet in één en hetzelfde traject zal kunnen. Dat is ook mijn verwachting. Vandaar dat ik heb aangegeven dat wij daarvoor indien nodig een apart traject zullen moeten bewandelen en dat het kabinet in ieder geval een eigenstandig oordeel moet vellen over de uitkomsten van het Nivel-onderzoek. Ik verwacht het Nivel-onderzoek nog dit jaar. Dat betekent dat wij in het eerste kwartaal van het volgende jaar beslissen of het een bij het ander kan en zo niet, welke consequenties wij daaraan verbinden.

Mevrouw Westerveld heeft gevraagd waarom er geen reïntegratieactiviteiten worden ingezet voor actieve bevordering van arbeidsinpassing van personen met IVA. Dat debat is ook in de Tweede Kamer nadrukkelijk gevoerd. Het zou kunnen zijn dat er alleen een misverstand is, maar het is ook mogelijk dat er sprake is van een politiek verschil van mening. De situatie die de regering voor ogen heeft, is dat de IVA echt de inkomensregeling is voor de volledig, duurzaam arbeidsongeschikte personen. Als je dat daarvoor reserveert, komen mensen met mogelijkheden om via activering of anderszins de weg naar het arbeidsproces terug te vinden, dus niet in de IVA. Het kan natuurlijk ook zijn dat mensen wel in de IVA zijn gekomen, maar dat vervolgens toch de vraag aan de orde is of wij de route naar activering of terug naar de arbeidsmarkt niet kunnen verkennen.

De toelichting die ik in de Tweede Kamer heb gegeven is de volgende. Du moment dat het perspectief gloort, moet ingezet worden op activering, reïntegratie en begeleiding. Dat betekent echter ook dat de betrokkene van het uitkeringsregime van de IVA overstapt naar het uitkeringsregime van de WGA. De vraag kan zijn of dit geen risico is. Als na een jaar of na zes jaar blijkt dat iemand toch niet verder komt en volledig duurzaam arbeidsongeschikt is, is het mogelijk om terug te gaan. Wij willen echter niet dat in het regime van de volledig duurzaam arbeidsongeschikte, waarin de inkomensbescherming centraal staat, instrumenten worden ingebracht die de indruk wekken dat iemands uitkering niet geheel zeker is en dat wij mensen willen activeren en dat zij daardoor al of niet hun uitkering kwijt raken. Het is dus niet onmogelijk. Er is dan echter sprake van een vloeiende beweging, waarbij het op reïntegratie gerichte WGA-instrumentarium samengaat met de daarbij behorende inkomensbescherming.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ook ik weet niet of de minister en ik een politiek meningsverschil hebben of dat er sprake is van een misverstand. Ik doelde met mijn vraag niet op mensen waarvoor nog perspectief gloort. Ik doel op mensen bij wie de vastgestelde verdiencapaciteit duurzaam is. De minister heeft ons een paar keer voorgehouden dat op verzoek van de SER het verdiencriterium binnengehaald is. Hij kan zich wellicht nog herinneren wat de Raad van State daarover heeft gezegd. Het betekent dat met de voorliggende wet, die een realiteit vormt, een groep mensen ontstaat die duurzaam arbeidsongeschikt is en die vanwege het hoge genoten salaris in de categorie van 80% of meer arbeidsongeschiktheid valt. Voor deze mensen geldt geen reïntegratieperspectief. Zij kunnen echter beschikken over een behoorlijke verdiencapaciteit. Zij kunnen ook wensen om daar iets mee te doen. Ik snap dat het te ver gaat om de deur volledig open te zetten. Mijn fractie vraagt de minister om te kijken of het mogelijk is om de UWV de bevoegdheid te geven om in exceptionele gevallen, bijvoorbeeld bij iemand met een structurele verdiencapaciteit van 20% van het minimumloon, een uitzondering te maken. Ik begrijp niet dat een minister die propageert dat wij alle capaciteit moeten gebruiken dat niet met mij deelt. Misschien dus toch een misverstand.

Minister **De Geus**: Ik kan niet goed overzien of wat mevrouw Westerveld vraagt zich verdraagt met de vrij strikte aanduiding die ik zojuist van de twee verschillende regimes heb gegeven. Er is geen enkele bezwaar tegen dat het UWV en een uitkeringsgerechtigde IVA-cliënt om tafel zitten om te bezien of er van 15% of 20% iets te maken valt. Ik heb echter reeds aangegeven dat daarbij de overgang van het ene naar het andere regime aan de orde is.

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Ik kan mij de redenering van de minister goed voorstellen. Dat is ook de meest logische.

Ik constateer overigens dat als de IVA-uitkering op 75% wordt gesteld dit een heel lastig proces wordt. Het eerste wat er gebeurt, is dat de mensen er 5% op achteruit gaan.

Minister **De Geus**: In die gevallen staat tegenover het eventuele verlies van een zeer stevige en niet ter discussie staande inkomensbescherming een materieel perspectief. Anders zullen betrokkenen daar uit eigener beweging niet om vragen. Overigens is uit de praktijk bekend dat voor veel mensen het geluk in het leven niet alleen bestaat uit inkomensbescherming, maar ook uit het deelnemen aan de samenleving op een bepaalde manier. Ik idealiseer de praktijk overigens niet.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): De minister heeft net een toezegging gedaan voor exceptionele gevallen. Ik vind het een uitermate moeilijke zaak, ook juridisch gezien. Iemand moet snel terug naar de WGA of komt met de hoogte van de uitkering in de problemen. Kan het niet zijn dat de minister, met handhaving van deze toezegging, dit punt bij voorrang monitort? Zo is te zien welke complicaties dit in de praktijk geeft.

Minister **De Geus**: Ik heb in het debat met mevrouw Westerveld geen toezegging gedaan, maar een verheldering aangebracht. Ik heb gezegd dat het UWV in alle gevallen met een cliënt in gesprek kan zijn. Ik houd daarbij vast aan mijn wetgevende uitgangspunt, namelijk dat het ene regime dient ter inkomensbescherming en het andere ter daadwerkelijke activering. Mevrouw Westerveld stelde de eenvoudige, maar verstrekkende vraag of hoger opgeleiden een stukje capaciteit kunnen gebruiken. Het is immers een loondervingsverzekering en geen arbeidscapaciteitsverzekering. Dit opent de weg voor een gesprek over het eventueel hervatten van de weg naar reïntegratie. Daarbij zal echter de overgang naar het andere regime aan de orde zijn.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Dat laatste oordeel deel ik niet met de minister. Het gaat er niet om dat iemand door de reïntegratie boven de capaciteit raakt en in een andere klasse terechtkomt. Het is structureel en het is duurzaam. Met het gekozen systeem van de WIA kan dat betekenen dat iemand structureel 20% of 30% van het minimumloon kan verdienen en toch in de klasse van duurzaam en volledig arbeidsongeschikt terechtkomt door het systeem van de wet. Ik doel niet op verandering van het regime. Ik doel op iemand met mogelijkheden. Ik noteerde net zoals mevrouw Van Leeuwen een soort van toezegging. De minister kon het niet helemaal overzien, maar noemde een gesprek met het UWV toch als een van de mogelijkheden.

Minister **De Geus**: Ik moet het op dit moment laten bij de zo-even gegeven verheldering. In de praktijk kan dat het door mevrouw Westerveld bedoelde aanknopingspunt bieden.

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): De minister zegt drie keer hetzelfde. Hij legt elke keer het systeem uit. Dat kennen wij intussen wel, met de IVA en de WGR. Dat overtuigt mij niet. De minister legt echter niet uit waarom er sprake is van koppelverkoop als iemand zijn verdiencapaciteit, 15%, 17% of 18%, wil reïntegreren en daarbij ondersteuning en subsidies nodig heeft. Waarom wordt de koppeling gelegd met de verplichting over te gaan naar de minder aantrekkelijke WGR, inclusief het perspectief om een half jaar later in een vervolguitkering terecht te komen?

Minister **De Geus**: De situaties met de mogelijkheid om zo veel te verdienen zijn exceptioneel. Daarom is niets voor niets door zowel SER als regering het volgende gezegd. Wij willen een situatie voorkomen waarin mensen enerzijds volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn met de daarbij zeer zwaar op inkomensbescherming gerichte garanties en anderzijds een beetje op een spoor van reïntegratie worden gezet maar ook niet helemaal. Die situatie moet gezien worden in het licht van de analyse van wat het onderscheid zou moeten zijn. Die analyse is overigens discutabel.
Er worden dus drie categorieën onderscheiden: volledig duurzaam arbeidsongeschikten, gedeeltelijk arbeidsgeschikten en de 35-minners. Natuurlijk hebben wij het in dit debat over de grenssituaties. De grondigheid waarmee die keuze is voorbereid, heeft alles te maken met de verzuchting dat wij weer aan het systeem sleutelen. Onderscheiden wij echt degenen die volledig duurzaam arbeidsongeschikt zijn, dan moeten zij ook inkomensbescherming krijgen. Als er ook mensen in zitten met een kleine capaciteit, dan is het duidelijk wat er gaat gebeuren. Dan komen mensen met een kleine capaciteit ook in die regeling terecht. Dat moeten wij niet hebben. Mensen die niet kunnen werken, hebben inkomensbescherming. Mensen die wel kunnen werken, ook al is het een klein beetje, zullen de weg naar de reïntegratie moeten vinden. Ik blijf bij dit onderscheid.

Dan heeft mevrouw Westerveld nog gevraagd of het aandeel tijdelijk volledig arbeidsongeschikten in de WGA groot is. Voorts vroeg zij waarom zij niet eerst in de IVA kunnen. De tijdelijk volledig arbeidsongeschikten in de WGA vormen naar schatting 30% van de WGA-instroom. Daarmee vormen de tijdelijk volledig arbeidsongeschikten naar verwachting een kwart van alle volledig arbeidsongeschikten. Het is mogelijk dat iemand met een geringe kans op herstel in de IVA komt. Als bij een herbeoordeling blijkt dat hij toch gedeeltelijk arbeidsgeschikt is, gaat hij naar de WGA en dan krijgt hij een loongerelateerde uitkering. Het is dus mogelijk dat iemand vanuit de IVA naar de WGA gaat. Als wij weten dat hij echt zal herstellen, dan kan hij meteen naar de WGA gaan. Het voordeel is dat hij dan meteen aan zijn reïntegratie kan werken. Wij weten dus niet precies hoe groot het aandeel zal zijn, maar volgens schatting zal het ongeveer 30% van de WGA-instroom zijn.

De **voorzitter**: Nu u een nieuw punt aansnijdt, onderbreek ik u even. Wij zouden om acht uur een dinerpauze houden. Hoe lang denkt u nog nodig te hebben voor de antwoorden, afgezien van de interrupties?
**

Minister **De Geus**: Ik denk ongeveer een kwartier.

De **voorzitter**: Willen de leden het wetsvoorstel vanavond nog afhandelen of willen zij het uitstellen tot volgende week? Dat is mogelijk. De minister wordt steeds langdurig geïnterrumpeerd en als dat zo doorgaat, zijn wij niet om middernacht klaar. Ik leg dit aan de Kamerleden voor. Zijn zij in staat binnen de termijn te blijven die daarvoor is gesteld?
**

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dit is toch geen afwijking van de ons voorgelegde agenda? Er is ons in het vooruitzicht gesteld dat deze vergadering zou doorlopen tot 12 uur vannacht.

De **voorzitter**: Dat is zeker waar, maar zoals het er nu naar uitziet, kan het wel één of twee uur vannacht worden. Ik begrijp dat de minister nog maar een kwartier nodig heeft. Dat geeft ons de mogelijkheid van twintig over acht tot twintig over negen een dinerpauze in te lassen. Dan is het verder aan de leden om ervoor te zorgen dat wij voor 12 uur klaar zijn. Ik bied de minister mijn excuses aan voor deze onderbreking.
**

Minister **De Geus**: Voorzitter. Er is gevraagd naar de informal opinion van de ILO. Dat verzoek is uitgezet, maar wij hebben het antwoord nog niet ontvangen. Zodra wij die informal opinion hebben ontvangen, zullen wij die naar de Eerste en de Tweede Kamer sturen. Wij hadden de Tweede Kamer al toegezegd dat zij die zou krijgen, maar ik zeg graag toe dat de Eerste Kamer die ook krijgt. Bovendien zullen wij er als kabinet ook een standpunt over moeten innemen. Wij zullen graag laten weten wat onze conclusie is naar aanleiding van wat de ILO meldt.

Een andere vraag van mevrouw Westerveld betrof de hoogte van het loon in het geval in de eerste twee jaar van ziekte weer gedeeltelijk wordt gewerkt. In de eerste twee jaar ligt het primaat bij de private partijen. De wettelijke regeling inzake de loondoorbetalingsplicht is in het BW vormgegeven. Dan gaat het om een plicht tot 70% van de bedongen arbeid. Het is mogelijk zelf inhoud te geven aan het uitgangspunt dat die prikkel gestalte krijgt in hervatting. In dat geval is er natuurlijk een andere loondoorbetaling mogelijk. Als er gewerkt wordt, moet gewoon het geldende loon betaald worden. Ik vind eventuele nadere wettelijke regelingen voor dit vraagstuk niet noodzakelijk.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): De vraag was niet of de minister met wettelijke regelingen wilde komen. De vraag was of het, gezien het systeem dat wij nu kennen, niet past binnen de definitie van goed werkgeverschap.

Minister **De Geus**: Ik zie geen spanning met het systeem van goed werkgeverschap, vooral niet omdat er een mogelijkheid is om te komen tot een hogere loondoorbetaling dan 70% als de werknemer wordt ingeschakeld in het arbeidsproces. Dan zal het loon gewoon betaald moeten worden.

Voorzitter. Mevrouw Westerveld vroeg ook naar het zogenaamde grensarbeidershiaat. Er zijn twee mogelijkheden om dat hiaat te verkleinen. Afhankelijk van de overige financiële omstandigheden heeft de in Nederland wonende arbeider met een hiaat recht op een toeslag op grond van de Toeslagenwet. In het geval van gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid kan op grond van de resterende verdiencapaciteit een WW-uitkering worden toegekend met toepassing van de verordening (EEG) nr. 1408/71. Zonder die verordening zou de grensarbeider inderdaad slechter af zijn, omdat er vanuit Nederland geen recht op een uitkering zou bestaan. De Nederlandse grensarbeider die binnen vijf jaar na het begin van zijn werkzaamheden in Duitsland arbeidsongeschikt wordt, zou zonder die verordening niets ontvangen. Het punt van het hiaat is terecht gesignaleerd, maar er zijn dus twee mogelijkheden om de klap wat te verzachten. Dit is een zeer technisch onderdeel en ik zal de schriftelijke beantwoording van de vragen dan ook graag aansluitend aan mijn eerste termijn ter beschikking stellen. Dan kunnen de woordvoerders bezien of hun vragen afdoende zijn beantwoord. Zo niet, dan kunnen zij daar eventueel in tweede termijn op terugkomen.

Een andere vraag betrof de loonaanvulling bij inkomens boven het maximumdagloon. Iemand in de WGA die meer verdient dan het maximumdagloon heeft geen loonaanvulling meer, ook niet als hij minstens 50% van de resterende verdiencapaciteit benut. Dat is logisch, omdat er in de sociale verzekeringen een maximumdagloon verzekerd is. Als iemand meer verdient, dan is een uitkering boven het maximumdagloon niet noodzakelijk. Dat is inderdaad een afwijking van het principe van loonaanvulling, maar dat heeft te maken met het feit dat het maximumdagloon het maximum is waarvoor premie betaald wordt en waarvoor de verzekering loopt. Een ander regime voor inkomens boven het maximumdagloon zou betekenen dat er in de WGA twee regimes van toepassing zijn, namelijk één voor inkomens tot het maximumdagloon en één voor inkomens boven het maximumdagloon.

Mevrouw Swenker vroeg waarom eigen risico dragen in IVA niet mogelijk is als PEMBA wordt afgeschaft. Als PEMBA wordt afgeschaft betekent het dat er geen premiedifferentiatie meer in de IVA zal worden geïntroduceerd. Dat is ook logisch, omdat het risico in de IVA losstaat van de hervattingsmogelijkheden van de werknemer. De premieprikkel in PEMBA was er juist op gericht om de hervattingsmogelijkheden in het eigen bedrijf verder te benutten. Werkgevers die zeiden dat zij die mogelijkheden niet hadden, werden toch met die PEMBA-premie bestookt. Als je de premiedifferentiatie voorbehoudt voor het regime waarin er nog wel hervattingsmogelijkheden zijn, namelijk het WGA-regime, dan is het logische vervolg dat er in de IVA geen premiedifferentiatie en dus ook geen eigenrisicodragerschap mogelijk is.

Mevrouw Swenker vroeg of ik duidelijkheid kan verschaffen over de WGA-premieverdeling. De werkgever is bevoegd om 50% van de WGA-premie in te houden bij de werknemer. Er zullen alleen wettelijke regels gesteld worden om de premie van eigenrisicodragers te kunnen berekenen. Zij hebben geen eigen premie en daarom moet je een mechanisme bedenken om het eigenrisicodragerschap te vertalen naar een premie. De wijze waarop de werkgever die last vertaalt in een fictieve

premie en op welke manier hij de helft op de werknemers bepaalt, moet worden onderzocht. Verder moeten wij er bij private werkgevers goed op letten dat het alleen de premie is die de WGA-dekking betreft. De nadere regels die ik wil treffen, hebben betrekking op de uitwerking van dat principe en niet op de afwijking daarvan.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Het is dus louter en alleen een technische uitwerking?

Minister **De Geus**: Ja. Ik wil de eigenrisicodrager in staat te stellen tot een eigen verhaal te komen. Verder wil ik een zuivere splitsing in een eventuele gecombineerde private premie mogelijk maken voor eigenrisicodragers die zich privaat hebben verzekerd. Zij mogen namelijk alleen de zuivere WGA-premie verhalen.

De heer Van den Berg heeft gevraagd naar eventuele bovenwettelijke aanvullingen op de WGA-uitkering. Bovenwettelijke aanvullingen zijn aan de orde geweest bij de onderhandelingen over het Najaarsakkoord. De betrokken partijen hebben daarin aangegeven dat eventuele bovenwettelijke aanvullingen de prikkelwerking niet mogen doorkruisen. Dat is het grote punt. Soms kan een bovenwettelijke aanvulling of de combinatie van loon en uitkering iets hoger uitkomen. Dat is afhankelijk van de manier waarop gewerkt wordt in een reïntegratietraject. Een en ander laat onverlet dat het het principe is dat de bovenwettelijke aanvulling de prikkelwerking niet mag doorkruisen. Als iemand niet werkt, mag hij of zij dus geen bovenwettelijke aanvulling ontvangen. Ik zal de sociale partners aan dit principe houden. Overigens hebben ook de verzekeraars aangegeven dat zij dit uitgangspunt respecteren.

Mevrouw De Wolff vroeg hoe het mogelijk is dat de verlaging van de rentehobbel van 6 mld. 200 mln. kleiner is geworden. De rentehobbel was bij een ander instroomcijfer berekend op 6 mld. Het maakt nogal wat uit of je van een instroom van 31.000 of van 18.000 uitgaat. Bovendien had deze berekening betrekking op de volledig private uitvoering. In een hybride model doet een deel het natuurlijk wel en een deel niet. Dat heeft geleid tot een nieuwe correctie. De 1 mld. die daarvan het gevolg is, is het cumulatieve bedrag over de hele eigenrisicoperiode. Die 200 mln. heeft betrekking op het eerste jaar bij aanvang van het nieuwe systeem. De precieze cijfers zijn in de stukken terug te vinden. Dit is echter de verklaring op hoofdlijnen van dit enorme verschil.

Mevrouw De Wolff wees erop dat het CPB stelt dat een werknemer niet in vrijheid toestemming zal verlenen voor het verstrekken van medische gegevens door het UWV aan de verzekeraars, Arbo-diensten aan reïntegratiebedrijven of artsen aan reïntegratiebedrijven. Het verstrekken van medische gegevens aan verzekeraars mag slechts na uitdrukkelijke toestemming van de betrokkenen. Volgens het CPB kan de toestemming van de werknemer echter niet als rechtmatige grondslag dienen, omdat van de vrije wil van de werknemer geen sprake is, gezien de gezagsrelatie in de arbeidsrelatie en de reïntegratieplicht.

Ik ben van mening dat noch de gezagsrelatie noch de reïntegratieplicht nopen tot het verlenen van toestemming. Het is de eigen vrije keuze of die toestemming al dan niet wordt verleend. De gezagsrelatie impliceert niet dat de werkgever alles van zijn werknemer kan vragen. Zo is het nu niet en zo zal het in de toekomst niet zijn. De gezagsrelatie is begrensd door de redelijkheid. Het is ook niet nodig dat de werkgever beschikt over medische informatie om zijn eigen verplichtingen naar behoren uit te voeren. In verband met de reïntegratie moet de werkgever wel op de hoogte zijn van de functionele beperkingen, maar dat hoeven lang niet altijd medische gegevens te zijn.

De heer Ten Hoeve vroeg nadrukkelijk naar de hybride uitvoering. Kan de minister die na enkele jaren nader inventariseren? Ik zal het zorgvuldig monitoren. Ik weet namelijk goed waarom de heer Ten Hoeve en met hem een deel van de Tweede Kamer denken dat ver voor de officiële evaluatietermijn van vijf jaar kan blijken dat één van de twee sporen perspectiefloos is. Ik denk niet dat dat het geval zal zijn, maar hij vraagt mij naar de mogelijkheid dat het desondanks zo gaat. Ik zeg graag toe dat wij na twee of drie jaar een tussenrapportage zullen maken van de werking van dit hybride systeem. Zonodig zal de regering aan deze tussenrapportage een oordeel verbinden.

Mevrouw Meulenbelt vroeg mij naar een cijfervoorbeeld van het arbeidscapaciteitscriterium. Hierover is in de Tweede Kamer nadrukkelijk gesproken. Zo'n voorbeeld kan zij dan ook in de stukken terugvinden. Het is mogelijk dat iemand die volledig arbeidsongeschikt is, toch nog een zeker verdiencapaciteit heeft. Die situatie kan zich alleen voordoen als het oude loon minstens vijf keer het minimumloon bedraagt. Dat komt heel weinig voor, maar het is dus inderdaad mogelijk dat dit gebeurt.

Zal ik actie ondernemen naar aanleiding van de rechtszaak die door de stichting CORV is aangespannen? Mevrouw Meulenbelt vroeg mij dit. Ik ben dat niet van plan. Het UWV is partij in deze rechtszaak en ik zal de uitkomst van deze rechtszaak afwachten. Het is overigens een goed gebruik dat een minister zich niet uitlaat over een zaak die onder de rechter is.

Mevrouw Van Leeuwen vroeg naar de beslissingsautoriteit en het afgeven van IVA-beschikkingen, omdat de beslissingsautoriteit in de wet genoemd wordt. Zij vroeg meer in het bijzonder of het niet de voorkeur heeft om een onafhankelijke commissie deze taak te laten vervullen. Op dit moment, en dat verandert onder WIA niet, is de claimbeoordeling opgedragen aan een zelfstandig bestuursorgaan. De beslissingen van de beslissingsautoriteit maken intrinsiek onderdeel uit van de werking van dit zelfstandige bestuursorgaan, want deze beslissingen raken aan het hart van de wettelijke taakopdracht van het zelfstandige bestuursorgaan. Dit orgaan heeft als taak om over individuele gevallen te beslissen.

Het UWV is als enige met de uitvoering van de arbeidsongeschiktheidswetten belast en het UWV moet volgens mij dan ook als enige verantwoordelijk zijn voor de claimbeoordeling. Met het oog op de impact van de claimbeoordeling en het draagvlak onder die claimbeoordelingen worden ook nu al veel zaken met de cliëntenraden besproken. Daarbij valt vooral te denken aan de bejegening van cliënten. Dat is inderdaad van belang voor het draagvlak, maar dat laat onverlet dat het niet goed

is om de beslissingsautoriteit te vervreemden van het zelfstandige bestuursorgaan dat de taak heeft om WAO en straks de WIA uit te voeren.
Mevrouw Van Leeuwen vroeg waarom een termijn wordt gehanteerd van twee jaar en een percentage van 35 voor de gemeentelijke doelgroep. Dat heeft te maken met equivalentie en het belang dat de gemeente heeft bij de reïntegratie van mensen met een uitkering. Dat belang moet gezien worden in verhouding tot het belang dat een werkgever hierbij heeft in verband met zijn loondoorbetalingsplicht van twee jaar. Mutatis mutandis geldt dus dat een investering in het vinden van werk bij de werkgever de gemeente in dezelfde mate loont. Een gemeente plukt immers ook de vruchten van een dergelijke inspanning. Met het oog hierop denk ik dat het goed is om hen op dezelfde manier te behandelen.
De IRO voor de werknemer van de eigenrisicodrager. Mevrouw Van Leeuwen vroeg hiernaar. Er is bij een eigenrisicodrager geen sprake van een reïntegratietraject via het UWV. Dat kan ertoe leiden dat bij een eigenrisicodrager iedereen een individueel reïntegratietraject heeft.
Wij weten niet of de eigenrisicodrager dat in bulk zal doen. De IRO was met name een antwoord op de bulkcontracten bij het UWV. Ik zie dus geen noodzaak om het IRO-traject ook wettelijk in te voeren voor de eigenrisicodragers. Het IRO is echter zo'n effectief instrument dat de voortekenen erop wijzen dat dit een bredere ingang zal vinden. De verwachting is dat de verzekeraars en de eigenrisicodragers het ook gaan toepassen. Daarmee ben ik aan het einde van mijn eerste termijn.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik kan mij niet voorstellen dat de minister geen antwoord wil geven op de vragen over de flexibele keuring. Waarschijnlijk heeft hij dit punt over het hoofd gezien.

Minister **De Geus**: Heb ik daarop nog geen antwoord gegeven? Ik doe dat graag. Mevrouw Van Leeuwen, mevrouw Swenker en anderen hebben gesproken over een verkorting van de periode voor de flexibele keuring. Dit onderwerp was een vrij belangrijk onderdeel in verschillende bijdragen; excuus dat ik hierop nog niet ben ingegaan.
In het debat met de Tweede Kamer is uitgebreid gesproken over het voorkomen van roekeloos gedrag. In dat licht was het van belang om de termijn niet al te kort te maken. Inmiddels zijn in het wetsvoorstel ter aanpassing van de WIA een aantal waarborgen opgenomen. Ten eerste moet het verzoek altijd van de betrokkene zelf uitgaan; mevrouw Van Leeuwen heeft dit element ook genoemd. Het zal nooit zo zijn dat de werkgever over de rug van de werknemer oneigenlijk gebruik kan maken van de flexibele keuring om de werknemer vervolgens met de gebakken peren te laten zitten. Ten tweede wordt vereist dat een verklaring van de bedrijfsarts en de medische sector wordt bijgevoegd. Nu de borging zodanig is verzwaard, ben ik graag bereid om toe te zeggen dat in de aanpassingswet WIA de termijn wordt verkort tot drie maanden.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): De minister is nog niet ingegaan op één puntje van mij. In mijn eerste termijn heb ik al gezegd dat de minister ook mag toezeggen dat hij het in studie neemt. Ik heb een heel betoog gehouden dat er allerlei situaties denkbaar zijn waarin er behoefte bestaat aan een second opinion. Wil de minister dit in overweging nemen en de Kamer daarover berichten?

Minister **De Geus**: Ik wil er nog even naar kijken; het is een redelijk punt. Staat u mij toe dat ik daar in tweede termijn op inga. Wellicht kan ik het dan op die manier toezeggen.
Overigens krijgt de Kamer nu ook de schriftelijke reactie op de voorstellen van de leden Westerveld en Van Leeuwen over de grensarbeiders.

De **voorzitter**: Minister, begrijp ik goed dat dit schriftelijke stuk al beschikbaar is?
**

Minister **De Geus**: Ik heb het hier, ik zal het afgeven.

De **voorzitter**: Het lijkt mij juist om dit stuk toe te voegen aan de Handelingen. Ik neem overigens aan dat tegen het opnemen van een noot in de Handelingen geen bezwaren bestaan.
**

(De noot is opgenomen aan het eind van deze editie)<1>

De **voorzitter**: De leden hebben opgegeven zo'n vijf kwartier nodig te hebben voor de tweede termijn. Als ik nu schors, dan doe ik dat tot half tien. Dit betekent dat wij om kwart voor elf, ik bedoel om kwart over elf toe zijn aan het antwoord van de minister. De minister en de leden moeten mij kunnen verzekeren dat zij zich zodanig zullen gedragen dat de minister in staat is om binnen drie kwartier te antwoorden. Dan houden wij ons aan de afspraak om de vergadering om twaalf uur te beëindigen.
**

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): De deur gaat hier toch niet om twaalf uur dicht? Wij kunnen toch eventueel nog wel een kwartiertje doorgaan?

De **voorzitter**: Precies, maar ik probeer om u allen te sparen door aan te geven wat de consequenties zijn. Die zijn nu duidelijk voor een ieder.
**

De vergadering wordt van 20.30 uur tot 21.30 uur geschorst.

*N

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn antwoorden op de vragen die hem zijn gesteld. Ik heb de indruk dat de minister vanavond niet helemaal lekker in zijn vel zit, dus ik stel het zeer op prijs dat er toch vrij uitgebreid is ingegaan op alle vragen die zijn gesteld. Niettemin is een aantal vragen nog niet

beantwoord, en bij een aantal antwoorden rezen bij mij weer vervolgvragen, die ik nu nog wil stellen.

Verschillende woordvoerders hebben zich afgevraagd of het nu wel verstandig is om deze operatie te laten doorgaan. Ik heb de minister in dat verband gevraagd of hij de Kamer kan uitleggen wat er in zijn visie gaat gebeuren in termen van non-participatie als dit wetsvoorstel niet wordt aangenomen of als de inwerkingtreding daarvan een jaar wordt uitgesteld. Voor de afweging of wij deze wet nu wel of niet moeten laten passeren, is het belangrijk dat wij het antwoord van de minister kennen op de vraag wat het uitmaakt of mensen het komende jaar onder de WAO dan wel onder de nieuwe WIA worden gereïntegreerd. Maakt dit werkelijk zoveel verschil vergeleken met alles wat er aan stelselherziening al over ons heen is gekomen? Ik stel namelijk vast dat de stelselherziening eigenlijk al lang een feit is en dat wij het nu alleen over het laatste staartje hebben.

Ik heb genoteerd dat de minister de Kamer een toezegging heeft gedaan op het gebied van de jobcoaching. In de discussie daarover is er ook aandacht geweest voor een punt dat ik naar voren heb gebracht, te weten het begrip arbeidsgehandicapt. Toen de minister ging uitleggen voor welke categorieën, behalve de jeugdgehandicapten, hij dit instrument zou gaan inzetten, kwamen er criteria naar voren als "bijzondere situaties". De minister noemde zelf ook het begrip arbeidsgehandicapt, maar nam dat gelijk weer terug. Ik nodig hem uit om dit niet te vaak te doen, want het is een begrip waarmee wij wel degelijk iets kunnen. Het kan best zijn dat het begrip iets te ruim is geworden en dat wij dit moeten verengen, maar een beleidscriterium is zeker zinvol om ervoor te zorgen dat wij goed en effectief beleid kunnen toepassen op mensen die functioneel beperkt zijn. Ik nodig de minister daarom met nadruk uit om dit nog eens te heroverwegen. De vraag is dan natuurlijk wie de arbeidsgehandicaptheid gaat vaststellen, maar daarvoor bestaan er op dit moment ook instanties, dus in het nieuwe stelsel kan dat ook het geval zijn.

Ik heb als toezegging genoteerd dat er onder omstandigheden voor UWV mogelijkheden zijn om mensen die in de IVA zitten, hulp te bieden bij reïntegratie. In de discussie die wij hebben gevoerd is voor het eerst ook echt duidelijk uitgesproken dat IVA niet per se hoeft te betekenen dat er geen enkele reïntegratiemogelijkheid in zit.

Dan sla ik nu een wat treuriger toon aan. Ik was een beetje onthutst over de antwoorden op de vragen over de categorie 35 min. Ik herhaal de vragen die ik daarover in eerste termijn heb gesteld. Wat is de springende gedachte achter het systeem zoals wij dat nu hebben, waarin voor sommige 35-minners wel een no-riskpolis wordt gegeven als zij reïntegreren, maar voor andere niet? Vindt de minister iemand beperkter in zijn mogelijkheden zonder lopend dienstverband dan wanneer hij er wel een heeft? Wat vindt de minister van de stelling van het midden- en kleinbedrijf dat zo'n polis bij kleine werkgevers een drempel kan wegnemen? Kortom, waarom is de minister zo huiverig om dit instrument ruimhartiger in te zetten? Ik heb vaak horen vertellen door de uitvoerders dat het enige echte argument waar werkgevers gevoelig voor zijn om mensen in dienst te nemen of te houden, de no-riskpolis is. Ik begrijp wel dat de minister daar niet zo veel voor voelt, als wij spreken over lopend dienstverband en iemand vrolijk doorgaat met het oude werk of met een passende baan die gemakkelijk gevonden kan worden. Er zijn toch wel mogelijkheden te vinden? Wij komen dan wel weer bij het begrip arbeidsgehandicapt of functioneel beperkt. Het UWV zou daarbij best een rol kunnen spelen. Als wij dat in deze situatie niet inzetten, wordt het straks einde oefening c.q. de exit-route. Laten wij dit voorkomen. Ik sluit mij dan ook helemaal aan bij de woorden van mevrouw Swenker dat het een beetje raar is om zo'n instrument wel ter beschikking te stellen in het reïntegratie-tweedespoor en niet in het reïntegratie-eerstespoor. Ik vraag de minister dus om hierover toch nog wat te zeggen.

Er zijn verschillende vragen gesteld over de eigenrisicodrager. Een van mijn vragen hierover is nog niet beantwoord. Misschien kan de minister hierop nog ingaan. De aanleiding van mijn vraag was het opstellen van een reïntegratievisie. Waarom zijn wij zo impliciet, als het gaat over de bevoegdheden van eigenrisicodragers? Ook hierbij gaat het over de verhouding tussen werkgever en werknemer. De minister heeft in antwoord op uitgebreide vragen van deze Kamer uiteindelijk uitsluitsel gegeven. Waarom wordt dat nu niet wat duidelijker in de wet verwoord? Iedereen weet dan waar hij aan toe is.

Ik wil nog even verwijzen naar de brief aan de Cliëntenraad. Daarin wordt ook gesproken over de positie van de werknemer bij de eigenrisicodrager. De minister zegt steeds zeer uitgebreid wat de werkgever mag doen, maar, nogmaals, wij hebben ook te maken met werknemers bij eigenrisicodragers. Zij kunnen op een gegeven moment ervaren dat de werkgever behoorlijk weinig doet aan de reïntegratie, ook al zouden wij het allemaal heel graag anders zien. Waarom geven wij die werknemer niet wat meer instrumenten?

In dit verband is het IRO genoemd. De minister heeft geantwoord dat het IRO voor het UWV is met de doelcontracten. Ik ben bijna geneigd om dit een beetje geschiedvervalsing te noemen. Het IRO is de opvolger van het persoonsgebonden reïntegratiebudget. Dit is er ook gekomen om de werkzoekenden een instrument van empowerment in handen te geven. Als een werknemer bij een eigenrisicodrager vaststelt dat de eigenrisicodrager niets doet of op allerlei redelijke verzoeken niet antwoordt, kan het volgens mij een heel goede zaak zijn, als de werknemer weet dat hij ook tegen de rechter kan zeggen dat de werkgever aan hem de middelen moet geven, omdat hij perfect weet wat er nodig is om te reïntegreren. Waarom zouden wij niet wat creatiever kunnen nadenken over dit instrument?

Het antwoord op de vraag inzake de ILO was niet al te uitputtend. Ik weet dat die vraag bij de ILO ligt. Ik weet ook dat wij hier allemaal met de pootjes omhoog op het antwoord van de ILO wachten. Hoe uitgebreid is de ILO in kennis gesteld van alle facetten van de WIA? Ik heb een aantal elementen genoemd, waardoor het best wel eens problematisch zou kunnen zijn. Zijn die elementen ook aan de ILO overgebracht? Kan de Kamer wat meer inzage krijgen in de wijze waarop daarover informatie ingewonnen wordt en de wijze waarop door het ministerie verstrekt wordt? Als je het advies maar moet afwachten,

terwijl je niet op de hoogte bent van de feitelijke, onderliggende informatie, maakt dat de controle wat lastig.

Ik heb aan de minister nog een vraag gesteld over de second opinion. Ik neem aan dat hij daar straks nog iets over zegt. Ik heb al aangegeven waarom het volgens mij in het arbeidsrecht verstandig is om er af en toe een niet al te conflictueuze instantie tussen te voegen. Op die manier kan ervoor gezorgd worden dat het dienstverband behouden blijft en niet door onnodige conflicten verstoord wordt. Daar gaat het eigenlijk om.

De minister heeft een notitie over het migratiehiaat van zijn ambtelijke staf gegeven. Daar is juridisch toch wel het een en ander op af te dingen. Is dit antwoord doorgegeven aan de afdeling internationaal recht van het UWV? Ik vraag dit, omdat ik de uitleg van de verordening beperkt vindt. Het gaat natuurlijk niet alleen maar om wat de verordening kan oplossen, maar ook om de jurisprudentie van de Europese rechter. De jurisprudentie van de Europese rechter wijst er zeer sterk op dat lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid hebben voor het dichten van dit soort gaten, mochten die ontstaan. Ik ben er nog steeds niet van overtuigd dat Nederland die verantwoordelijkheid niet heeft. Vandaar dat ik vraag of dit is gebeurd. Zo niet, is de minister dan bereid om dat alsnog te doen?

Ik kom terug op de 35-mingevallen. Ik overweeg om dat onderwerp wat sterker aan te zetten. Of ik dat doe, hangt af van de minister. Ik wil een dringend beroep op hem doen om iets ruimhartiger naar vooral het instrument van de no-riskpolis te kijken. Dat is namelijk een van de weinige instrumenten waarvan wij weten dat het werkt. Ik vind dat wij alles moeten aanwenden wat wij kunnen om te voorkomen dat een werknemer na twee jaar ziekte en non-reïntegratie -- daar hebben wij het over -- uiteindelijk toch richting de uitgang verdwijnt, ook al kan het gebeuren dat je de polis inzet, terwijl de werkgever het toch wel had gedaan. Het feit dat dit in zeer veel gevallen niet zo zal zijn, vormt een sterk argument om dat instrument, dat zijn waarde heeft bewezen, in te zetten.

*N

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Voorzitter. Allereerst richt ik een woord van dank tot de minister voor zijn uitvoerige beantwoording van de door ons gestelde vragen. Ik heb er geen behoefte aan om daar opnieuw op in te gaan, ook al heeft hij niet op alle vragen geantwoord. Ik markeer een aantal punten.

De CDA-fractie heeft vanuit haar visie gekozen voor de verantwoordelijksverdeling die ook in de WIA tot ons komt. Zij heeft wel gezegd dat dit geen blanco cheque is. Ik ben de minister erkentelijk voor het feit dat hij nog eens heeft benadrukt dat de rol van de sociale partners ook zal worden geëvalueerd. In de tweede plaats hebben wij uitvoerig gesproken over de uitvoering en de invoering. Het is goed dat de minister in zijn beantwoording nog eens duidelijk onderscheid heeft gemaakt tussen wat er is gebeurd vóór de herbeoordelingsoperatie en wat daarna. Als ik het goed begrepen heb, heeft de minister zeer duidelijk gesteld dat ook de uitkomsten van de plaatsing in het arbeidsproces van geherkeurden nu aanzienlijk beter is dan voor 2004. Dat markeren wij. In mijn ogen is dit een zeer goed punt om op voort te borduren.

Al vanaf de schriftelijke inbreng heeft de CDA-fractie zeer nadrukkelijk aandacht besteed aan het werk van de Gezondheidsraad. Waarom? Omdat zij uit de praktijk zo goed weet wat het was voor mensen die zich aan zo'n herbeoordelingsoperatie moesten onderwerpen. Zij verkeerden in angst en onzekerheid. Ook de uitkomsten waren onduidelijk. De CDA-fractie heeft genoteerd dat er een multidisciplinaire aanpak komt waar het ontbrekende element van arbeidsdeskundigen in teams in zal zitten. Ik ben erkentelijk voor het feit dat de Gezondheidsraad kiest voor het houden van hoorzittingen. U weet dat ik een punt heb gemaakt van de ervaringsdeskundigen. Dat betekent dat nog in veel bredere kring de cliënten om wie het gaat, kunnen zeggen of het protocol aan hun verwachtingen voldoet. Ook kunnen zij hun bezwaren daartegen bij de Gezondheidsraad op tafel leggen. De minister heeft gezegd dat nog voor de zomer van 2006 de tien protocollen die een substantieel deel van de arbeidsongeschiktheidsproblematiek dekken, gereed zullen zijn. Dat valt mij alleszins mee. Voor de CDA-fractie is het van uitzonderlijk belang dat de minister heeft toegezegd dat de protocollen als hulpmiddelen kunnen dienen voor alle herbeoordelingsoperaties. Dat vind ik zeer grote winst.

De minister heeft ons ook een bredere inzet van het reïntegratie-instrumentarium toegezegd. Wij hadden daar ook een belangrijk punt van gemaakt. Ik heb begrepen dat voor alle WIA-gerechtigden integraal de jobcoaching zal gelden. Minder gelukkig was ik met de formulering over de loondispensatie. Misschien mag ik het als volgt vertalen. In mijn betoog heb ik, vanuit het advies van de Commissie het Werkend Perspectief die voor de minister met deze moeilijke problematiek bezig is, alle categorieën benoemd. Als de loondispensatie voor al die categorieën geldt, zeg ik dat dit is wat wij beoogden.

Dan blijft over dat onduidelijk is hoe het met de no-riskpolis zit. Dat bleek ook uit de interventie van mevrouw Westerveld. Wij krijgen de indruk dat dit alleen geldt bij een andere werkgever en niet bij de werkgever waar de man en vrouw in dienst zijn. Wil de minister dit nog eens toelichten? Waarom laat hij dit uit een oogpunt van gelijkheid niet ook daarvoor gelden? Dan is veel kou uit de lucht gehaald.

Wij hebben verder gesproken over de voor het CDA zeer belangrijke vraag of er extra kosten zijn voor gehandicapten, niet ziektekosten zijnde. Wij hebben daarover uitvoerig gediscussieerd vanuit het verleden. U weet dat wij niet opteren voor een regeling. Er moet wel een regeling komen, de samenvoeging van de fiscale regelingen in de breedte met de zorgtoeslag. Maar dan gaat het over ziektekosten. Er zijn echter andersoortige kosten. De minister heeft gezegd dat hij er zeer serieus naar zal kijken als het rapport komt. En als eruit komt wat ik veronderstel dat eruit komt, zullen er geëigende maatregelen worden getroffen.

Wij hebben ook een toezegging gekregen over een flexibele keuring van zes naar drie maanden. Dat is meer dan ik had durven hopen.

Dan blijft over de problematiek van het bestuursorgaan. De minister heeft ook wel begrepen dat mijn fractie blijft persisteren dat het geen gelukkige vondst is om eigenrisicodragers, 90.000 werkgevers, straks als bestuursorgaan te laten optreden. Dat is een oneigenlijke zaak. Voor het UWV zijn wij ook niet geporteerd. De minister zei dat wij er in tweede termijn maar op moesten terugkomen. Ik leg de minister de vraag voor of een departementale commissie uitkomst kan bieden. Is dat een bespreekbare suggestie voor hem?

De afwijzende houding van de minister over de suggestie van de VNG heb ik niet begrepen. Wij snijden dan toch in eigen vlees. Het gaat over mensen die uiteindelijk voor reïntegratie terechtkomen in de kring van de gemeente. Dan is alles al gebeurd. Dan kun je toch beter vandaag dan morgen beginnen met de reïntegratie? Als je dan twee jaar moet wachten, werkt dat alleen maar vertragend. Wil de minister dit toch in positieve zin overwegen?

Ik zal het niet langer maken. Ik kan op allerlei kleine punten die nog niet helemaal beantwoord zijn zoals ik het wil, opnieuw beginnen, maar op de hoofdpunten heeft de minister duidelijke toezeggingen gedaan. Over een paar punten hebben wij nog twijfels. Eén van die punten is de beslissingsautoriteit. Ik moet toegeven dat de minister in zijn redenering sterker stond dan de geachte afgevaardigde van de CDA-fractie. Ik zal mij er dus gewoon bij neerleggen. Het bevredigt mij niet, maar zo zijn er meer punten.

Ook de IRO is zo'n punt. Als iemand in dienst bij een eigenrisicodrager van dit middel, dat zo perfect werkt bij de cliënten om wie het gaat, gebruik wil maken, wat let de minister dan? Laten wij ons niet verschuilen achter de redenering dat men het er samen over eens kan worden en dat men het in het eigen bedrijf wil kan regelen. Laten wij hier royaal zijn. De Commissie het Werkend Perspectief heeft het ook nog aan de minister gevraagd. Ik heb gezegd dat het een prachtige handreiking is om een doorlopende voorlichtingscampagne te beginnen, want het moet van tussen onze oren komen. Wij zijn daar nog lang niet zover mee als in andere Europese landen. Wij volgen het ook in de Verenigde Staten. De gehandicapten zijn onder ons en moeten een positie hebben als ieder ander.

Dan moeten wij alles uit de kast halen om hen die mogelijkheden te geven. Ik heb overigens ook nog gevraagd of er extra aandacht kan worden gegeven aan het mkb, want de kleine zelfstandigen zitten hier in een uiterst moeilijke situatie. Welnu, laten wij alle instrumenten inzetten om zoveel mogelijk gehandicapten na de herkeuring, als zij weer arbeidscapaciteit hebben, de kans te geven op de arbeidsmarkt te worden geaccepteerd.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Bedoelde u met de commissie die u noemde een commissie die zich bezig gaat houden met de sanctietoepassing?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Met de bezwaarprocedure, zoals ik in mijn betoog al heb gesteld.

*N

Mevrouw **Swenker** (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn antwoorden op alle aan ons gestelde vragen.

De VVD-fractie heeft er zeer goede nota van genomen dat de minister het UWV volgt met het standpunt dat de WIA per 1 januari 2006 zonder al te grote problemen kan worden uitgevoerd. De VVD-fractie is zoals gezegd voorstander van de invoering van de protocollen. Het is heel goed om te horen dat de eerste tien protocollen in feite medio 2006 klaar zijn. Verder is het goed om te horen dat deze protocollen zullen worden gehanteerd ten aanzien van alle arbeidsongeschikten en zullen worden verspreid onder de curatieve sector. Eenheid in medisch beleid is heel belangrijk!

De VVD-fractie begrijpt dat de minister in overleg gaat met zijn collega Donner om te kijken, of hij kan regelen dat de werkgever een zelfstandig verhaalsrecht krijgt in het kader van de socialeverzekeringswetgeving. Medio 2006 zal de Eerste Kamer hierover schriftelijk worden geïnformeerd. Niet alleen kan de VVD hiermee van harte instemmen, wij wachten dat met zeer grote belangstelling af.

Een kort woord over de positie van mensen die minder dan 35% arbeidsongeschikt zijn. Er zijn verschillende argumenten de revue gepasseerd, waarvan sommige wat haaks op elkaar staan. Argumenten die zijn genoemd om aan de tweedespoorwerkgever instrumenten te geven, gelden wat ons betreft ook voor de eerstespoorwerkgever. Een duwtje in de rug voor de tweedespoorwerkgever in de vorm van no-riskpolis en premiekorting zou dat in feite ook zijn voor de eerstespoorwerkgever. Eigenlijk is bij je eigen werkgever in dienst blijven iets wat de voorkeur zou moeten hebben. In feite sluit ik mij wat dat betreft aan bij het betoog van mevrouw Van Leeuwen. Anderzijds zijn wij content met de toezegging over de inzet van de jobcoach voor alle arbeidsongeschikten, ook de 35-minners. Dat geeft weer mogelijkheden.

De uitwerking van de flexibele keuring in de aanpassingswet geeft voldoende borging. Wij zijn blij dat de minister ook van mening is dat dit voldoende waarborgen biedt om zo de keuring na drie maanden mogelijk te maken. Daarmee kan een zinloze reïntegratiepoging worden voorkomen. Zo hebben werkgever en werknemer vrij veel duidelijkheid.

Nog een enkel woord over het bestuursorgaan. De VVD-fractie blijft van mening dat het een vreemde eend in de bijt is om de werkgever tot bestuursorgaan te maken. De werkgever heeft eigen belangen, waarmee op zich niets mis is, maar waar het hier om gaat, is dat de werknemer een goede rechtsgang heeft. Op zich zou een logische uitwerking zijn dat er een rechtsgang komt die analoog is aan die van een werknemer die bij het UWV is verzekerd.

Dat brengt overigens wel het opzetten van een soort publiekrechtelijk gremium met zich mee en daar is de VVD-fractie geen voorstander van.

Mevrouw Van Leeuwen ziet als oplossing een interdepartementale commissie. Je zou je ook kunnen voorstellen dat als blijkt dat de werkgever er bij wijze van spreken een potje van maakt, het wellicht overweging verdient alsnog na te gaan of niet een soort

publiekrechtelijke rechtsgang mogelijk is. Mijn vraag is of de minister deze opvatting deelt.

Over de voorlichting heeft de minister eigenlijk nog niets gezegd. Ik kan mij niet voorstellen dat de minister hier niet alles op alles zet, want het blijkt, zeker gezien ook de brieven van het midden- en kleinbedrijf, dat dit wel nodig is. Een enorme, grote voorlichtingscampagne lijkt dan ook uiterst zinvol. Deelt de minister dit gezichtspunt?

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Voorzitter. Ook mijn fractie dankt de minister voor zijn antwoorden, die hij niet alleen gaf ondanks zijn kennelijke verkoudheid, maar ook ondanks een kennelijke aandoening die waarschijnlijk niet hoort tot de 500 aandoeningen die het UWV heeft gedefinieerd. Dit betreft een aandoening die ik zou willen betitelen als systeemdwangneurose. Immers, aan systeemdwangneurose gaat de minister mank, als hij probeert te verdedigen waarom het reïntegratie-instrumentarium niet meer als vanouds voor de zogenoemde 35-minners opengesteld kan worden.

Ik denk dat het ook vanuit diezelfde aandoening is dat de minister niet heeft gereageerd op de kritiek uit deze Kamer, niet alleen door mij verwoord, op het feit dat de gemeentelijke doelgroep in de nieuwe wet twee jaar zal moeten wachten voordat reïntegratie-instrumenten zullen kunnen worden ingezet. Dat zijn twee verloren jaren voor de reïntegratie en het betekent een verliessituatie. In dit geval is min maal min niet plus, maar nog méér min, zo zou ik zeggen. Deze personen zouden veel eerder en veel adequater naar de arbeidsmarkt kunnen worden teruggeleid -- het zijn vaak mensen met een lange afstand tot die arbeidsmarkt -- als daar in voorkomende gevallen een premiekorting of een no-riskpolis zou kunnen worden toegekend. Jammer, het is een gemiste kans. Dit is niet te verklaren, behalve door te verwijzen naar het systeem zoals dat bij de sociale partners is afgesproken.

Ik constateer dat de sociale partners de minister nu wel heel erg in de houdgreep hebben genomen en hem weinig manoeuvreerruimte geven. Er is de jobcoach, maar die wordt niet vaak toegekend aan andere doelgroepen dan de Wajongers. Dat heeft de minister zelf in de stukken voorgerekend. Ik waag het dan ook te betwijfelen of de Kamer daar blij mee moet zijn.

Het meest relevante en het meest effectieve reïntegratie-instrument -- vraag het aan wie dan ook die er verstand heeft -- is toch de no-riskpolis Ziektewet; deze gaat voor een groot deel van de huidige populatie niet meer gelden. Het systeem dat de minister hier verdedigt, gaat uit van één peilmoment, namelijk na twee jaar ziekte en de toetreding tot de WGA. Het systeem gaat uit van vaste dienstverbanden met werkgevers die optimaal creatief zijn en die intern maximale reïntegratiemogelijkheden hebben. Het systeem van de minister miskent dat reïntegratie in veel verschillende gedaanten voorkomt: half bij de ene werkgever, half bij de ander; met vallen en opstaan; in een eigen bedrijf; met een terugval -- kortom, op allerlei verschillende manieren.

De arbeidsparticipatie van de 35-minners zal volgens de eigen ramingen van de minister slechts in geringe mate toenemen door de zogenaamd activerende werking van de WIA. 65% van de 35-minners is op dit moment geheel of gedeeltelijk aan het werk en dat wordt 5 procentpunt meer. Dat kan wel een tandje beter. De door mij bepleite toekenning van reïntegratie-instrumenten is daar ongetwijfeld dienstig aan.

Het systeem miskent dat werkgevers -- ik heb het dan niet over de eigen werkgever maar over alle anderen -- in toenemende mate afkerig van risico zijn. Zij bedanken als er gevraagd wordt: zou u een arbeidsongeschikte in dienst willen nemen?

Ik heb de cijfers in eerste termijn gegeven: 75% van de werkgevers zegt dat zij geen WAO'er willen aannemen als zij volgend jaar een vacature hebben. Dat zijn cijfers die mevrouw Van Leeuwen slapeloze nachten bezorgen, zoals zij heeft gezegd, maar die toch ook bij de minister het een en ander moeten hebben losgemaakt.

Wij hebben in dit debat kunnen constateren dat veel 35-minners substantiële beperkingen hebben. Waarom wordt deze groep dan niet gelijk behandeld aan de groep die 35 tot 80% arbeidsongeschikt is?

Je kunt niet alleen 35-minner worden na de wachttijd van twee jaar, maar ook na een afschatting na zes of vier jaar arbeidsongeschiktheid in de WGA. Dan is het ook wel erg prettig als je bij een nieuwe indiensttreding op de arbeidsmarkt over hetzelfde reïntegratie-instrumentarium kunt beschikken als een collega die toevallig 36% arbeidsongeschikt is.

Vandaar nogmaals mijn vraag wat de inhoudelijke bezwaren zijn tegen uitbreiding van het reïntegratie-instrumentarium naar de 35-min-groep en de gemeentelijke doelgroep, die in dit debat veel te weinig uit de verf is gekomen. Ik heb het tot nu toe systeemdwang genoemd, omdat ik geen enkele andere inhoudelijke motivatie van de minister heb mogen vernemen. Dat stelt mij werkelijk teleur bij een wet die in de considerans pretendeert zo activerend te zijn, zoals ik in eerste termijn zei. Niets is minder waar voor die door mij aangeduide doelgroepen.

Ik heb in eerste termijn gezegd dat wij het kabinet een zeventienvoudige machtiging hebben verleend om andere regels te treffen, die afwijken van de wetstekst die wij als formele wetgever vaststellen, als wij deze wet aannemen en de aanpassingswet die er waarschijnlijk als hamerstuk tegen de kerst doorgaat. Ik heb ook gerefereerd aan het debat dat de voorzitter namens de hele Kamer afgelopen februari met minister Donner heeft gevoerd. Daar kwam toch als duidelijke conclusie uit dat wij dit soort delegatiebepalingen niet zouden moeten willen. Ik heb er onvoldoende onderbouwing van gekregen dat er 17 keer, 9 keer in de WIA en 8 keer in de aanpassingswet, van dergelijke delegatiebepalingen gebruik zou moeten worden gemaakt. Ik denk dat dit ook niet nodig is.

De **voorzitter**: Even uit mijn rol vallend wil ik alleen vermelden dat minister Pechtold de Kamer vanmiddag plechtig heeft beloofd dat het laatste punt van mevrouw De Wolff alleen in noodgevallen zou worden gebruikt. De Kamer heeft een lange discussie gevoerd over het gebruik van delegatie aan een lagere wetgever om af te wijken van de wet. Dat is vanmiddag aan de orde geweest in een mondeling overleg met minister Pechtold. Daarin heeft hij ons plechtig beloofd dit alleen in noodgevallen te

gebruiken. Ik blijf er even buiten of er in dit geval sprake is van noodgevallen.
**
*N

De heer **Van den Berg** (SGP): Voorzitter. Ik wil de minister ook hartelijk dankzeggen voor de beantwoording. De systematiek van de nieuwe wet is uiterst complex, omdat het nieuwe regime zoveel varianten kent: IVA, WGA, WGA loongerelateerde uitkering, WGA-loonaanvulling, WGA vervolguitkering, aanvullende rol van de Toeslagenwet, het omzetten van een loonaanvulling in een WGA-vervolguitkering en vice versa, enzovoorts, enzovoorts. Het is voor een Kamerlid al heel moeilijk om te begrijpen en mensen die er wat minder bij betrokken zijn, en dat zijn er velen in dit land, begrijpen er niets van. Ik sluit mij aan bij de vraag om heel wat te doen aan de voorlichting.

Een vraag van onze fracties is of deze complexe structuur wel door het UWV te behappen is.

De minister is daar heel positief over. Hij zegt het met de invoering en uitvoering te zullen redden. Wij kunnen daarvan op aan volgens de minister. Wij hebben daar goede nota van genomen.

De werkgever als bestuursorgaan blijft een probleem. De andere woordvoerders hebben daar nadrukkelijk op gewezen. Mevrouw Van Leeuwen deed een goede suggestie. Ik sluit mij daarbij aan. Het blijft ook voor ons bloedvermenging tussen privaat en publiek. Dat is niet goed.

Ik heb gevraagd naar de gevolgen van de WIA voor contractuele regelingen. Misschien heb ik een black-out gehad, maar ik heb de minister er niets over horen zeggen. Mijn vraag is of deze wetswijziging aanleiding geeft tot het wijzigen van contractuele regelingen. Dit geldt ten aanzien van de WIA, die immers tot een geheel nieuw stelsel van uitkeringen bij arbeidsongeschiktheid leidt. Wil de minister hierop reageren?

De mensen jonger dan 35 jaar in het midden- en kleinbedrijf zijn nadrukkelijk aan de orde gesteld. Ook bij ons wringt dit punt. Mevrouw Westerveld suggereert om nog eens naar de no risk-polis te kijken. Ik sluit mij daarbij aan.

De flexibele keuring is een aangelegen punt voor onze fracties. Wij zijn blij met de toezegging.

Het onderwerp van de jobcoaching en de uitbreiding daarvan is door mij afgerond door te zeggen dat verbreding voor ons uiterst belangrijk is. Dat is nu ruimschoots toegezegd. Daar zijn wij heel erg blij mee.

*N

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Voorzitter. De minister heeft goed en overtuigend geantwoord op veel vragen. Ik complimenteer hem daarmee.

De minister heeft uitdrukkelijk antwoord gegeven op mijn stellige vraag naar het hybride model. Ik ben niet blij met dat model. De minister heeft mij beloofd daar na enkele jaren een evaluatie over te houden. Als daar reden voor is, zal hij tot onmiddellijke actie overgaan. De minister heeft geen antwoord gegeven op mijn even stellig geformuleerde vraag naar de houding die hij zou aannemen als binnenkort blijkt dat in de cao's meer dan 170% loondoorbetaling over de eerste twee jaar wordt afgesproken. Wat doet de minister dan? Nu wordt immers al geconstateerd dat dit het geval is. De minister gaat ook niet in op de constatering dat het verschil tussen volledige arbeidsongeschiktheid in de WGA en in de IVA groot is. Hoe groter dat verschil, hoe moeilijker om dat onderscheid te hanteren. Hoe groter ook de druk op de beslissing, zowel voor de bedrijfsarts als de mensen die het betreft.

Wat mij betreft zou het verschil zo klein mogelijk moeten blijven. Het eerste dat bij dit verschil opvalt, is natuurlijk de beloning die daaruit voortvloeit. Dat is het verschil tussen 70% en 75%. Dat is het eerste dat je voelt. Voor de rest blijft er natuurlijk grensverkeer bestaan. Het kan gebeuren dat iemand van de IVA terug moet naar de WGA. Dat is een buitengewoon pijnlijk proces. Je krijgt heel veel nadelen, maar het eerste is de teruggang van 75 naar 70%. Andersom is het natuurlijk net zo pijnlijk. Als iemand jarenlang is vastgehouden in de WGA en als uiteindelijk de conclusie wordt getrokken dat hij definitief naar de IVA gaat, dan is hij jarenlang tekortgedaan. Is dat wel verantwoord? Ik had het liever gelijk gehad.

De minister heeft wel geantwoord op de vraag of er maatregelen genomen moeten worden bij bovenwettelijke regelingen in de cao's ten opzichte van het nieuwe systeem. Als de prikkels in het nieuwe systeem ondermijnd worden, dan mag dat eigenlijk niet. Ik neem aan dat de minister bedoelt dat het niet getolereerd zal worden in cao's. Ik neem aan dat het concreet betekent dat aanvullingen op de vervolguitkering WGA, want die is uitdrukkelijk als prikkel bedoeld, in cao's niet getolereerd kunnen worden. Ik ben benieuwd of ik dat juist zie.

Ik kom nog even terug op het punt van het bestuursorgaan. Ik constateer dat er eigenlijk alleen maar gepraat is over de vraag wie een bezwaar zou moeten behandelen. Als ik eerlijk ben, loopt het voor mij nog iets verder terug. Eigenlijk heb ik het gevoel dat het niet helemaal passend is als de werkgever een maatregel treft. Waarom geven wij het complex van het recht om de maatregel te bepalen en het afhandelen daarvan niet aan een publiekrechtelijke instelling, wat mij betreft het UWV? Dat zou er ook toe leiden dat er eenheid in de besluitvorming plaatsvindt. Het UWV moet voor zijn eigen klanten ook dat soort beslissingen nemen. Dan houden wij dat in één hand. Ik heb niet het gevoel dat wij het eigenrisicodragerschap daarmee tekort doen.

De belangrijkste vraag is of het UWV dit allemaal aankan. Ik vind dat de minister wel erg gemakkelijk meent dat alle problemen op te lossen zijn als je er maar meer mensen in stopt. Het gaat om heel verantwoordelijk en gespecialiseerd werk. Ik denk niet dat dit zo gemakkelijk is. Dat punt moet morgen in de Tweede Kamer maar besproken worden.

Verder constateer ik dat de minister ons heel uitdrukkelijk heeft verzekerd dat hij in nauw overleg met het UWV afweegt wat kan. Hij heeft nooit de bedoeling gehad om het UWV acties op te leggen waarvan het UWV zelf het gevoel heeft dat ze niet verantwoord zijn. Ik neem ook aan dat de minister daar nooit toe zal overgaan. Ik heb de neiging dat aan te nemen van de minister.

*N

Mevrouw **Meulenbelt** (SP): Voorzitter. Ik dank de minister voor de paar vragen die hij wel heeft beantwoord. Ik geloof niet dat ik hem hoef te bedanken voor alle vragen die hij niet heeft beantwoord. Ik heb even overwogen die nog eens de revue te laten passeren, maar dat lijkt mij niet zinvol. Ik heb even nagedacht. Heeft deze dag veel zin gehad? Wat mij betreft is deze dag niet zo vreselijk zinvol geweest. Onze achterban bestaat voor een groot deel uit mensen die zich grote zorgen maken. Uit wat ik vandaag heb gehoord, maak ik op dat zij zich heel terecht zorgen maken.

Het interessante is dat niemand ontkent dat er grote problemen zijn, maar toch gaat iedereen weer over tot de orde van de dag.

Dat heeft ermee te maken dat op dit moment een aanzienlijke hoeveelheid mensen in afwachting is van hun keuring of een keuring achter de rug heeft. Het is mogelijk dat iemand die al jarenlang afgekeurd is, opeens volledig arbeidsgeschikt wordt verklaard. Het is ook mogelijk dat de uitkomst van een keuring mede wordt bepaald door het inkomen dat zij voorheen verdienden. Er kan immers niet alleen onderscheid worden gemaakt naar handicap maar ook naar wat mensen voorheen verdienden. Dat dat mogelijk is, ontkent niemand. Blijkbaar maakt verder niemand zich daar verschrikkelijk druk over.

De reïntegratietrajecten hebben wij nog wat kunnen verbeteren. Ik neem aan dat veel mensen die deelnemen aan deze trajecten, hun best zullen doen, maar wij weten ook dat werkgevers niet heel veel zin hebben om mensen met een handicap aan te nemen. Maken wij ons daar nu zo verschrikkelijk veel zorgen over? Ik geloof het niet. Er wordt alleen maar gezegd dat wij alles op alles moeten zetten, maar ik heb niet gehoord wat wij concreet zouden kunnen of moeten doen. Mensen die weten dat zij waarschijnlijk over twee jaar terugvallen in de bijstand, moeten er dus maar op hopen dat zich in die twee jaar een miraculeuze cultuuromslag zal voordoen. Alleen als heel Nederland er opeens van overtuigd is dat wij met z'n allen goed moeten zijn voor mensen met een handicap, maken zij nog een kans. Gelooft de minister misschien nog dat dat zal gebeuren, ik geloof daar helemaal niets van.

Ik zal tegen de mensen namens wie ik hier mijn werk sta te doen, zal ik moeten zeggen dat het is gebleven bij enkele verfijningen en kleine toezeggingen en dat de wet, zoals verwacht, na enig gesputter gewoon is aangenomen. Al die mensen die zich heel erg zorgen maken over de gevolgen van deze wet, hebben dus helemaal gelijk. Als wij over een jaar de resultaten van de evaluatie kennen, zullen wij dat gelijk helaas waarschijnlijk bevestigd zien. Laat ik het hier maar bij laten.

De vergadering wordt van 22.20 uur tot 22.45 uur geschorst.

*N

Minister **De Geus**: Voorzitter. Dank voor uw compassie met mijn lichamelijke gesteldheid. Voor de goede orde: ik heb al gezegd dat ik niet zo zeer verkouden ben, maar dat ik last lijk te hebben van een allergie die ik niet precies kan thuisbrengen. Deze wordt niet veroorzaakt door uw Kamer, want hij is vannacht al begonnen. Wij hebben er inderdaad een goede wet voor, maar in mijn geval leidt het nog niet tot verzuim. Gelukkig kan ik mijn werk nog goed doen. Niettemin dank voor uw compassie.

In eerste termijn hebben wij naar mijn mening een heel grondig debat gehad. Dat reflecteert zich in de tweede termijn. Een aantal woordvoerders heeft mijn toezeggingen gerecapituleerd en ervoor dankgezegd. Ik heb in totaal een tiental toezeggingen gedaan. Aan het einde van mijn termijn zal ik deze nog even recapituleren, samen met de twee toezeggingen die ik er in deze termijn nog aan zal toevoegen.

Ik moet mij verontschuldigen tegenover mevrouw Meulenbelt die vaststelde dat ik op een groot aantal vragen niet ben ingegaan. Zij veronderstelde dat dit te maken zou kunnen hebben met een verschil van perceptie waarover dit debat zou moeten gaan. Zo zie ik het inderdaad ook. In mijn opmerkingen vooraf ben ik kort ingegaan op de situatie van het UWV, in het bijzonder ten aanzien van de herbeoordelingen. Vervolgens heb ik gezegd dat de herbeoordelingsoperatie als zodanig naar mijn oordeel hier nu niet aan de orde is. Veel van haar vragen hebben juist daarop betrekking. Ik begrijp dat wij er politiek van mening over verschillen, maar in mijn perceptie voeren wij nu geen debat over de herbeoordelingssituatie als zodanig.

Mevrouw Westerveld vroeg namens de fractie van de PvdA wat wij zouden missen wanneer de hele zaak geen doorgang zou vinden. Dan missen wij de aansluiting van de WIA op een stelsel dat is begonnen met de loondoorbetaling bij ziekte en dat is ontworpen om een samenhangend geheel van verantwoordelijkheidsverdeling in te voeren zoals dat door de commissie-Donner en vervolgens door de SER en de regering is bepleit. Het is daarbij heel wezenlijk dat de prikkels en de rol van de verschillende partijen goed worden geregeld. Wij verwachten dat de volumedaling die zich nu aftekent, duurzaam zal zijn. Daarnaast zien wij nog een aantal nieuwe prikkels die aan het stelsel worden toegevoegd. Wij kunnen vaststellen dat de omslag in het denken zich begint af te tekenen. De nadruk moet worden gelegd op arbeidsgeschiktheid in plaats van op arbeidsongeschiktheid. Het stelsel moet meer activerend worden. U hoort mij niet zeggen dat wij met de 80.000 extra gedeeltelijk arbeidsgeschikte personen vooral een financiële opbrengst moeten realiseren. Dat is weliswaar geweldig belangrijk, maar de grond van de zaak is gelegen in de activering naar werk.

Ik ben van mening dat het zeer noodzakelijk is dat de zaak doorgaat. Met deze wet komt het stelsel in zijn verschillende samenhangende elementen tot zijn recht. Wij hebben al enkele stappen gezet. De regering acht het noodzakelijk om ook deze stappen te zetten.

Mevrouw Westerveld heeft gevraagd om het beleidscriterium arbeidsgehandicapten, dat ik ook zelf even hanteerde, op te nemen. In de wettelijke regelingen zoals wij deze thans voorstellen, hebben wij dit criterium niet opgenomen. Wij hebben het ook niet nodig. Dat is iets anders dan hoe ik het in dit debat nog wel even heb gebruikt. Ik blijf erbij dat wij, naast de terminologie die

wij in de wet hebben toegepast, geen andere terminologie moeten invoeren. Dat zou tot verwarring kunnen leiden.
Mevrouw Westerveld heeft gesproken over de IVA-hulp bij reïntegratie als mensen voor 80 tot 100% arbeidsongeschikt worden bevonden. Bij hetgeen ik daarover al heb gezegd, is nog niet aan de orde geweest dat als mensen zelf werk vinden, het volledige instrumentarium aan hen ter beschikking staat. Ik wil dat graag nadrukkelijk stipuleren.
Mevrouw Westerveld heeft gesproken over de 35-minners in relatie tot de no-riskpolis. Ook anderen hebben dat onderwerp aangesneden. Ik kan u niet toezeggen dat de no-riskpolis ook ter beschikking zal komen voor de 35-minners. Ik wijs erop dat in het huidige REA-instrumentarium voor de werkgevers evenmin een no-riskpolis geldt. Het is dus niet iets wat er was, dat verloren gaat. Het maakt geen onderdeel uit van het huidige REA-instrumentarium. Wanneer iemand bij een werkgever in dienst kan blijven, wil dit zeggen dat de verantwoordelijkheid tot zijn recht komt. In de gevallen dat het probleem wordt opgelost door het continueren van het dienstverband is het niet noodzakelijk om daarbovenop nog een keer extra instrumenten in te zetten.
Mevrouw Westerveld heeft tevens gesproken over de IRO. Zij heeft bepleit dat empowerment ook mogelijk wordt gemaakt voor de eigenrisicodragers. De IRO heeft een expliciete betekenis in de vorm van een aanspraak van de betrokkene op de inkoop van trajecten. Het antwoord op de vraag of deze trajecten ook door eigenrisicodragers zullen worden ingekocht, staat niet vast. In de wetgeving is geen verplichting voor eigenrisicodragers opgenomen om trajecten in te kopen. Zolang een dergelijke verplichting niet bestaat, is een individuele reïntegratieovereenkomst als zodanig zonder betekenis. Het kan immers best zo zijn dat andere wegen dan de UWV-trajecten worden bewandeld. De eigenrisicodrager kan in het ene geval bij het ene bedrijf reïntegratie-inspanningen verrichten tot de dubbele omvang van die bij het andere.
Het instrumentarium dat wordt ingezet, is voor het publieke domein belegd in de vorm van trajecten en de daarbij behorende budgetten. Het is bekend dat de IRO moet voldoen aan de voorwaarde dat dezelfde resultaatkans bestaat en er grosso modo een even groot budget mee is gemoeid. Ik leg het hier graag nog een keer uit. De IRO heeft zijn betekenis in het reliëf van de inkoop van trajecten zoals deze door het UWV geschiedt.
Mevrouw Van Leeuwen en andere sprekers hebben erop gewezen dat de individuele aanpak voor betrokkenen een zodanig belang heeft, dat de vraag gerechtvaardigd is of deze een plaats dient te krijgen in het private domein. Gehoord de Kamer lijkt het mij een verstandig vervolg om met werkgevers en met de verzekeraars die de eigenrisicodragers verzekeren, om tafel te gaan zitten en met hen te bezien welke maatregelen zij kunnen nemen om de individuele aanpak, die zo succesvol is in het publieke domein, gestalte te geven in hun uitvoering van het eigenrisicodragerschap. Ik doe dat niet met het oogmerk om vervolgens een wettelijk overheidsvoorschrift te introduceren, maar om er met elkaar van te leren. Als het echt zo succesvol is, zal ook de eigenrisicodrager erbij zijn gebaat. Het gaat mij erom dat de individualiteit, die zo succesvol is bij de IRO, ook elders een plek vindt en dat het eigenrisicodragerschap niet verwordt tot het zonder persoonlijke betrokkenheid buiten de deur plaatsen van zaken.
Onlangs heb ik een heel interessante ontwikkeling gehoord. Het UWV komt bij het ontwikkelen van de reïntegratievisies al heel dicht bij de individuele reïntegratieovereenkomst. De individualiteit in de intake krijgt dus al steeds meer gestalte. Ik doe de Kamer graag de toezegging om met de werkgeversorganisaties en de Bond van Verzekeraars aan tafel te gaan zitten om te bezien of wij de individualiteit van de aanpak die succesvol voortkomt uit de IRO en andere elementen, ook gestalte kunnen geven bij het vormgeven van de reïntegratie-inspanningen ten behoeve van de groep verzekerden. Deze toezegging komt bij de tien toezeggingen die ik al eerder had gedaan en die ik dadelijk zal recapituleren.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik dank de minister voor deze toezegging. Hij zoekt het antwoord op deze problematiek wederom in het overleg met werkgevers en verzekeraars, terwijl ik namens mijn fractie naar voren heb gebracht dat het juist gaat om werknemers die werken bij werkgevers die het erbij laten zitten. Ik ben het direct met de minister eens dat de IRO, zoals die thans gestalte krijgt, zich er mogelijk niet naadloos toe leent om te worden overgeplaatst naar situaties buiten het UWV en de inkoop van trajecten. Het moet ergens worden vastgesteld dat een werknemer, als een werkgever het erbij laat zitten, bij deze werkgever een eigen budget kan vragen om zijn reïntegratie zelf gestalte te geven. Dat is de oorsprong van wat van oudsher het PGB was en later de IRO. Dat is een andere insteek dan de minister schetst.

Minister **De Geus**: Dat is juist. De achtergrond van het PGB heeft zijn betekenis ten opzichte van de regelingen in het publieke domein, waarin een bepaalde standaardaanpak voor iedereen tot stand komt. De filosofie van deze wet is, dat het dragen van het eigen risico niet een soort avontuur is van een werkgever op de solotoer, maar dat het in veel gevallen zal geschieden in overleg met CAO-partijen en de ondernemingsraad. Er wordt gekozen voor het eigen risico. De betrokkenheid van de sociale partners daarbij beoogt de ketenaanpak en een succesvolle reïntegratie zoveel mogelijk vorm te geven. Er is dan al veel meer bewustzijn bij de betrokkenen aan de basis dan bij de UWN en IRO. Het begint al heel anders. Ik acht het daarom ten principale onzuiver om in dat domein in te grijpen met vormvoorschriften ten aanzien van de reïntegratie en de rechten en plichten van werkgever en werknemer ten opzichte van elkaar anders in te vullen. Ik zeg echter graag toe om wel met hen aan de tafel te gaan zitten, omdat ik echt waarde hecht aan de individuele aanpak die bij de IRO zo succesvol is. Gehoord de Kamer wil ik die waarde graag nog eens onderstrepen. Deze aanpak zou wat mij betreft absoluut een doorvertaling moeten vinden.

Sommige Kamerleden hebben zich afgevraagd of de IRO de ILO is, maar dan met een R. Neen, het is de individuele reïntegratieovereenkomst als alternatief voor het collectief ingekochte pakket. Mevrouw Westerveld heeft ook een vraag gesteld over de ILO, die andere

drieletterafkorting. De ILO heeft van ons alle feitelijke informatie ontvangen, waaronder het volledige wetsontwerp in de Nederlandse taal, maar ook in vertaling. Er heeft overleg plaatsgevonden en alle gevraagde cijfers zijn beschikbaar gesteld. Men heeft dus het totale pakket. Al het gevraagde is ter beschikking gesteld en ik heb nu bovendien aangegeven wat werd gevraagd.

Ten aanzien van het grensarbeidershiaat heb ik de Kamer het politieke antwoord op de politieke vraag gegeven. Dat is tot stand gekomen op basis van de beste kennis ten aanzien van beleid, uitvoering en staande jurisprudentie.

Mevrouw Van Leeuwen heeft specifiek naar de loondispensatie gevraagd. Ik heb aangegeven dat de Wajongers de vinger legden op het feit dat er mensen kunnen zijn die bij de Wajong-groep horen, maar nog niet tot deze uitkering zijn toegelaten omdat zij nog niet de vereiste leeftijd hebben bereikt. Ik heb toegezegd dat de loondispensatie ook voor deze groep kan gelden. In de brief van de commissie "het Werkend Perspectief" is voorgesteld om de loondispensatie nog breder te laten gelden. Daarbij gaat deze commissie echter voorbij aan de situatie dat met het werk dat op de arbeidsmarkt beschikbaar is als regel het minimumloon kan worden verdiend. Waar structureel sprake is van een situatie waar met het werk het minimumloon niet kan worden verdiend, staat de WSW ter beschikking, evenals de inzet van WWB-middelen. De gemeente kan daarin heel ver gaan. Er is dus vanuit de WIA geen apart instrument nodig om loondispensatie mogelijk te maken. Ik meende dat het goed was om dit nog even uit te leggen omdat de commissie "het Werkend Perspectief" op de gemeentelijke groep wees.
Ik ben overigens wel bereid om een toezegging te doen over een ander punt van de commissie "het Werkend Perspectief". Dit betreft de doorlopende voorlichtingscampagne. Ik zal mij daarbij vooral richten op het midden- en kleinbedrijf. Wij hebben in het debat al vastgesteld dat sprake is van wetgeving, uitvoering, cultuur en beeldvorming. Ten aanzien van dat laatste aspect had ik in het debat nog geen toezegging gedaan. Ik wil dat graag alsnog doen, want ik ben van mening dat dit een zeer belangrijk element is. Met name mevrouw Swenker heeft hierom gevraagd.

De Wet werk en bijstand brengt de gemeenten, anders dan voorheen, in de positie dat het voor hen extreem inefficiënt is om met reïntegratie-inspanningen te wachten tot de twee jaar om zijn. De gemeente heeft juist een eigen intrinsiek belang om niet te wachten met de inzet van reïntegratiemiddelen. Dit betekent dat het toevoegen van een ander instrument zou betekenen dat de prikkel die in de eerste twee jaar bij de werkgevers aanwezig is bij de gemeente zou wegvallen. Ik ben van mening dat de nieuwe WWB de situatie anders maakt dan in het verleden het geval was.

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Het kan aan het gevorderde uur of aan mijn tekortschietende geestelijke vermogens liggen, maar ik snap dit gewoon niet. Mensen zijn toch niet in dienst van de gemeente in het kader van de WWB?

Minister **De Geus**: Dat is juist.

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Er is geen enkele ratio voor iets wat wij nu hebben: een instrument waarmee wij arbeidsgehandicapten sneller kunnen integreren omdat je bij werkgevers de risicoaversie kunt wegnemen met een no-riskpolis, twee jaar in de ijskast te zetten.

Minister **De Geus**: Ik heb gezegd dat de gemeenten beschikken over alle mogelijke middelen om hun cliënten mogelijkheden te bieden. Wij gaan ervan uit dat de systematiek van de WWB de gemeenten op eenzelfde manier prikkelt om alles op alles te zetten en de afweging te maken dat men anders een uitkering zou moeten betalen. Als ondanks al deze prikkels toch een situatie bestaat dat mensen niet aan de slag komen, moet wellicht de conclusie worden getrokken dat de verantwoordelijkheid wellicht in een breder verband moet worden gezien. Gedurende de eerste twee jaar beschouwen wij de gemeente en de betrokkene gezamenlijk als probleemeigenaar, om het maar even scherp uit te drukken.

Mevrouw Van Leeuwen en mevrouw Swenker hebben allebei gesproken over het bestuursorgaan. Mevrouw Van Leeuwen suggereerde dat dit wellicht niet het UWV zou dienen te zijn maar een departementale commissie. De heer Ten Hoeve ging nog een stap verder en vroeg of de sanctionering ten principale niet elders dient te geschieden. Ik ben van mening dat wij het debat over de sanctionering ten principale al bij de schriftelijke behandeling hebben gevoerd. Als de Kamer hierop nog een toelichting wil, zal ik die graag geven.

Bij het dragen van het eigen risico gaat het erom dat wat anders in het publieke termijn geschiedt, naar zijn aard in het private domein kan gebeuren. Er kan ook lik op stuk worden gegeven. Wij kunnen het bijvoorbeeld vergelijken met de situatie ten aanzien van de loondoorbetaling bij ziekte. De vraag was, of de werkgever onheus zou omgaan met de sanctioneringsmogelijkheid die hij heeft. Het tegendeel is het geval gebleken. Er zijn geen indicaties dat de werkgevers er onheus mee omgaan. Sterker nog, men is voorzichtiger dan het UWV thans is. Uit de bestaande praktijk heb ik dus werkelijk geen enkele indicatie dat het een rommel zou worden.

Mevrouw Swenker vraagt terecht om een en ander nauwgezet in de gaten te houden en alert in te grijpen op het moment dat sprake is van contra-indicaties. Die toezegging doe ik hierbij. Wel zullen wij de ontwikkelingen zorgvuldiger monitoren en alert ingrijpen als zij de verkeerde kant op gaan. Ik neem ook de suggestie van mevrouw Van Leeuwen hierbij mee en zal bezien of dat een modaliteit kan zijn.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik wil nog even terug naar de probleemeigenaar waarover de minister het had. Ik verkeer in dezelfde verwarring als mevrouw De Wolff en je moet er hier af en toe ook wel razendsnel bij zijn. De argumentatie dat men van een werknemer die bij een werkgever in dienst is, zegt dat er een prikkel van zal uitgaan dat de werkgever de eerste twee jaar het loon moet doorbetalen, kan ik inderdaad volgen. De mensen die behoren tot de gemeentelijke populatie, zijn vaak de moeilijk reïntegreerbare personen. De gemeenten hebben

niet allerlei banen in hun achterzak zitten die zij aan deze mensen kunnen geven. Een van de dingen die wij uit de ervaringen met de no-riskpolis hebben geleerd, is dat dit nu juist een van de argumenten is waarmee een bemiddelaar een werkgever over de streep kan trekken om iemand aan te nemen. De minister weet dat als geen ander, want hij is ermee aan het experimenteren. Ik deel daarom de verbijstering van mevrouw De Wolff. Waarom zouden wij twee jaar wachten? Wij weten immers dat hoe langer je wacht, hoe moeilijker integreerbaar iemand wordt.

Minister **De Geus**: Voor mijn part geeft de gemeente aan de werkgever de garantie mee dat er een bepaalde vorm van loonkostensubsidie wordt gegeven. In het kader van de WWB is dat mogelijk. De vraag is vooral op welk moment de publieke kassen van de WIA voor deze vorm van reïntegratie open moeten gaan.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Gaat het de minister er dus puur om welke publieke kas het moet betalen? Voor de gemeentelijke populatie kijkt hij naar de gemeenten. De ene gemeente zal het wel doen en de andere niet. Het zijn weliswaar allebei publieke kassen, maar de publieke kassen van de Wia blijven de eerste twee jaar gesloten. Zo versta ik het antwoord van de minister.

Minister **De Geus**: Ook bij de werkgevers is het zo dat de ene werkgever het zal doen en de andere niet. De achtergrond van de filosofie van deze wet is dat als je de incentives de goede kant op stuurt, de gemeente en de werkgever er een belang bij hebben om de betrokkene te laten participeren. De gemeenten staat een ruim arsenaal aan mogelijkheden ter beschikking om bijstandsgeld in te zetten voor werk. Andersom is dat moeilijker. Een werkgever kan ook zeggen dat de werknemer in een bepaald bedrijf of in een bepaalde functie aan de slag kan en ervoor zorgen dat het loon wordt doorbetaald. Dat is allemaal mogelijk. Die vrijheden bestaan. Het is echter de vraag of daarvoor ook het WIA-instrumentarium moet worden gebruikt.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik veronderstel dat hier sprake is van een misverstand. Ik heb de brief van het VNG er nog even op nagezien. Deze gaat nu juist over de twee groepen waarvoor niet precies geldt wat de minister toelicht, te weten de niet-uitkeringsgerechtigden en de AMW-ers die de gemeenten hebben overgenomen van de SVB. Ten aanzien van deze groepen zeggen de gemeenten dat deze mensen twee jaar bij het CWI moeten staan ingeschreven. Dat is vanuit het reïntegratieoogpunt bekeken verloren tijd. Zij vragen daarom of deze periode kan worden teruggebracht tot zes maanden. Ik begrijp eigenlijk niet zo goed waarom dat niet mogelijk zou zijn. Ik verzoek de minister om dit, als hij het toch niet zou kunnen toezeggen, nog eens met de VNG te bespreken. Ik hoop dat er dan alsnog een oplossing kan worden gevonden. Ik meende dat de minister zojuist sprak over een andere categorie dan wij hebben bedoeld.

Minister **De Geus**: Dat is niet onmogelijk. Niet-uitkeringsgerechtigden hebben als regel ook geen arbeidsverleden. Ik veronderstel dat de gehandicapten onder de niet-uitkeringsgerechtigden slechts een zeer kleine populatie vormen. Ik denk dat het inderdaad verstandig is dat ik de brief die de VNG heeft gestuurd met hen bespreek.

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Hebben de gemeenten hiervoor eigenlijk extra geld gekregen? De minister ontneemt de gemeenten de mogelijkheid om mensen uit hun doelgroep bij werkgevers te plaatsen en deze werkgevers over de streep te trekken met een no-riskpolis en een premiekorting. Dit kostte de gemeenten tot nu toe niets, maar het waren effectieve middelen om de reïntegratie te bevorderen. De minister zegt nu dat de gemeenten het makkelijk zelf kunnen betalen. Vijf jaar ziekterisico? Ach, dat maakt niet uit! Laat hen het maar betalen! Alsof dat inderdaad gaat gebeuren. Ik vraag mij dat af. Maar krijgen gemeenten hier dan extra budget voor?

Minister **De Geus**: Neen. En dat is ook niet nodig, omdat de gemeenten bij de verdeling van middelen zowel het uitkeringsgeld als de reïntegratiemiddelen toegewezen hebben gekregen. Ik heb zojuist betoogd dat, in de casualistiek dat iemand vanuit een uitkering gaat werken en de uitkering hiermee dus stopt, de gemeente er nooit armer van wordt als een deel van het uitkeringsgeld nog wordt besteed om de participatie van deze mensen te bevorderen.

Mevrouw De Wolff sprak over een systeemdwangneurose. Ik moet ontkennen dat ik daaraan zou leiden. Gelukkig is dat niet het geval! Ik kan mij best voorstellen dat de stelligheid waarmee ik de filosofie van deze wet verdedig, haar tot deze schertsende karakteristiek heeft gebracht. Gelukkig is het niet de werkelijkheid. Ik ben van mening dat de verschillende toezeggingen en het meedenken over de doelstellingen om zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen, ervan getuigen dat wij ook daadwerkelijk met elkaar in gesprek zijn. Op haar opmerkingen over de 35-minners en de VNG ben ik zojuist al ingegaan.

Zij heeft ook gesproken over de 75% van de werkgevers die geen WAO-er willen aannemen. Ook ik heb naar deze onderzoeksresultaten gekeken. Laat ik haar het volgende zeggen. Als aan een werkgever de vraag wordt voorgelegd of hij van plan is om volgend jaar een WAO-er aan te nemen, is dat een zeer tendentieuze vraag, omdat een heleboel werkgevers sowieso niet van plan zijn om volgend jaar überhaupt iemand aan te nemen. Als de vraag aan de werkgever zou worden gesteld in de vorm: "Als u volgend jaar iemand gaat aannemen, bent u dan -- bij gelijke geschiktheid -- bereid om de WAO-er net zoveel kans te geven als een ander?", zou er naar mijn overtuiging een heel ander getal zijn uitgekomen. Dat laat onverlet dat ook ik bij de werkgevers een attitudebarrière zie. De toezegging die ik heb gedaan over een permanente campagne gericht op de werkgevers, heeft hierop zeer nadrukkelijk betrekking.

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Ik heb niet alleen het percentage van 75% genoemd, maar ook gewezen op een onderzoek van het eigen departement van de minister waaruit blijkt dat op grote schaal sprake is van overtreding

van de Wet op de medische keuringen. Is de minister van plan om daaraan iets te gaan doen? Het is toch niet te tolereren dat werkgevers bij een kwart van de sollicitatiegesprekken gezondheidsvragen stellen, in strijd met de wet die wij daarover tien jaar geleden hebben aangenomen?

Minister **De Geus**: Voorzitter. Naar mijn mening zijn wetsovertredingen nooit goed. Dit is echter niet het moment om de gelijke behandeling te bespreken. Mevrouw De Wolff duidt het terecht aan als onderdeel van de cultuur- en attitudeproblematiek. Ik ben zojuist ingegaan op het percentage van 75, dat zij in haar tweede termijn nadrukkelijk aan de orde heeft gesteld. Ik heb toegegeven dat er in de beeldvorming bij de werkgevers inderdaad een probleem bestaat. Dat is de achtergrond van de toezegging die ik op dit punt heb gedaan.

Mevrouw De Wolff heeft gevraagd naar de delegatiebepalingen en daarbij zelf een toevoeging geplaatst die mij enigszins overvalt, omdat ik in het kabinet nog geen kennis heb genomen van de rapportage omtrent "belangrijke zaken die in de Eerste of Tweede Kamer aan de orde zijn geweest of binnenkort zullen komen". De heer Pechtold zal in de ministerraad ongetwijfeld verslag doen van hetgeen hij daarover met de Kamer heeft uitgewisseld. Ik ben er nog niet van op de hoogte.
Mijnerzijds merk ik op dat delegatiebepalingen niet worden gesteld om langs een omweg iets anders te doen dan in de hoofdbepaling staat, noch om politieke mist te creëren. Delegatiebepalingen worden soms gesteld om een technische uitwerking te kunnen geven aan zaken, waarvan de invulling nog niet helemaal kan worden voorzien en die in technische zin gestalte moeten krijgen. Het punt hoe de delegatiebepalingen gestalte zullen krijgen ten aanzien van het verhaalsrecht van de fifty-fiftypremie, dat door mevrouw Swenker naar voren werd gebracht en waarover enige twijfel bleek te bestaan, betreft zoals ik heb toegelicht een duidelijk een technisch punt. Wat mij betreft is er absoluut geen sprake van kwade bedoelingen ten aanzien van de delegatiebepalingen. Als wij nu al zouden weten wat er in zou moeten komen te staan, zouden wij dit vanzelfsprekend in de wet opnemen. Dat moge duidelijk zijn. Er is geen sprake van een afleidingsmanoeuvre.

Door de fractie van de SGP/ChristenUnie is gevraagd naar de voorlichting. Ik heb daarover zojuist een aanvullende toezegging gedaan. De heer Van den Berg heeft ook gevraagd naar het bestuursorgaan. Ik heb toegelicht hoe wij dit door monitoring willen volgen om er eventueel op terug te kunnen komen. Hij heeft tevens gevraagd naar de contractuele regelingen. Ik ben vergeten om dat in mijn eerste termijn te noemen. Er bestaat nu een aantal contractuele regelingen die bijvoorbeeld voorzien in een private verzekering van het WAO-hiaat. Op het moment dat de WIA ingaat, bestaat dat risico niet meer. Dat impliceert een premievrijval. De verzekering wordt niet automatisch ontbonden. De verzekeraar en de werkgever zullen tot een andere overeenkomst moeten komen. Ik weet dat de verzekeraars graag een gesprek met de werkgevers willen aangaan om de hiaatdekking om te zetten in een ander product, zodat de premiestroom in gang kan blijven. Dat is begrijpelijk. Het is immers hun commercieel belang. Contractuele regelingen moeten op hun merites worden bezien ten opzichte van de nieuwe wet. Dat geldt ook voor aanvullingen in de CAO's.

Ik ben eerder al ingegaan op de vraag van de heer Van den Berg over de no-riskpolis. De heer Ten Hoeve heeft een tweetal vragen gesteld waarop ik nog nader zal ingaan. De eerste betreft de CAO's van meer dan 170%. Dit percentage is één van de twee voorwaarden die het kabinet eraan verbindt. De andere voorwaarde is dat de instroom voor de IVA niet meer dan 25.000 bedraagt. Dit vervolg ligt dus in het eigen domein. Maar zijn vraag gaat iets verder: of ik ook bereid ben om daarvan nu al uit te spreken dat het instrument van de algemeenverbindendverklaring van CAO's hierop zal worden ingezet. Zo heb ik zijn vraag in ieder geval begrepen. Mijn antwoord daarop luidt dat ik hierop niet wil vooruitlopen omdat ik de gemaakte afspraken niet bij voorbaat met wantrouwen wil bezien. Ik kan nu dus niet de uitspraak doen dat ik op dit onderdeel CAO's ongeldig of niet algemeen verbindend zou willen verklaren.

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Met dat antwoord ben ik ook wel tevreden. Waar het mij om gaat, is dat de consequentie in ieder geval wel intreedt, als aan deze twee voorwaarden niet blijkt te worden voldaan.

Minister **De Geus**: Dat heb ik dan bij deze met zoveel woorden gezegd. De heer Ten Hoeve heeft vervolgens een belangrijk punt aangeroerd met de vraag of de genoemde 75% het grensgebied tussen IVA en WGA niet moeilijker zou maken. Ik ben van mening dat dit inderdaad het geval is. Wanneer wij ieder grensprobleem zouden willen vermijden, moeten wij de uitkering terugbrengen naar 70%. Dat is nadrukkelijk niet mijn bedoeling. In de huidige WAO bestaat het onderscheid tussen de verschillende regimes niet. Dat brengt met zich mee dat wij per saldo niet tot groepen komen die de uitkering echt nodig hebben, respectievelijk waarbij op reïntegratie wordt ingezet. Wat de heer Ten Hoeve als nadeel aanduidt, is het spiegelbeeld van het beoogde voordeel. Het zal aan ons allen liggen om de bedoeling in de praktijk waar te maken. De heer Ten Hoeve heeft naar mijn mening juist getaxeerd dat hier sprake is van een spanningsveld.

De heer Ten Hoeve heeft vervolgens een vraag gesteld over de sanctionering in één hand. Daarover heb ik zojuist een toezegging gedaan. De laatste spreker, mevrouw Meulenbelt, heb ik als eerste geantwoord. Daarmee ben ik aan het einde van mijn tweede termijn gekomen.

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Ik heb nog een concrete vraag gesteld die de minister nog niet heeft beantwoord. Heb ik het goed begrepen dat, wanneer bovenwettelijke maatregelen worden genomen op de vervolguitkering, deze dan altijd in strijd zijn met de bedoeling van de wet, omdat deze in alle gevallen prikkelondermijnend zijn en dus consequenties zullen hebben.

Minister **De Geus**: Dat geldt inderdaad wanneer het bovenwettelijke uitkeringen betreft waaraan geen werksituatie is verbonden. Zo heb ik het zojuist gedefinieerd. Dat maakt veel uit.

Ik had aangekondigd om mijn toezeggingen aan het eind van mijn tweede termijn te recapituleren, zodat de Kamer deze in haar beoordeling kan meewegen. Ik zal dat ten slotte graag doen.
Ik heb toegezegd de reïntegratie van 35-minners te zullen monitoren. Ik heb daarover gezegd dat de verantwoordelijkheid van de sociale partners op dit punt bijzonder zwaar weegt. Ik zal dit onderwerp voor het einde van het jaar op de werktop bespreken.
Ik heb eveneens toegezegd dat als de verantwoordelijkheid van de sociale partners niet wordt waargemaakt, dit zal betekenen dat dit voor mij aanleiding zal vormen om een en ander in het kabinet te bespreken en de Kamer daarvan op de hoogte te stellen. De woorden van mevrouw Van Leeuwen waren, meen ik, dat het niet zonder gevolgen kan blijven.

Mijn tweede toezegging is dat protocollen ook zullen worden gebruikt voor herbeoordelingen. Ik heb toegezegd te zullen bekijken of dit eventueel tot aanpassing van de wetgeving moet leiden. Ik veronderstel dat dit niet het geval zal zijn. Zo nodig zal ik dat doen.

De derde toezegging is dat ik ernaar zal streven om voor volgend jaar zomer tien protocollen gereed te hebben en het totaal aantal protocollen daarmee op twaalf te brengen.

De vierde toezegging is dat ik het regresrecht zal bezien en er met mijn collega van Justitie over zal spreken. Het streven is er daarbij op gericht om, als er mogelijkheden voor verbetering worden gevonden, daaraan voor de zomer van 2006 conclusies te verbinden.

De vijfde toezegging heeft betrekking op het bestuursorgaan. Ik heb dat zojuist in tweede termijn toegezegd.

De zesde toezegging heeft betrekking op de jobcoaching, ook voor personen buiten de Wajong.

De zevende toezegging heeft betrekking op de loondispensatie voor de jongeren die nog geen Wajonguitkering hebben.

De achtste toezegging heeft betrekking op het Nivel-onderzoek en in verband daarmee op de kosten met betrekking tot mensen die niet volledig kunnen werken. Niet alleen de medische, maar ook de andere kosten zullen worden bezien en de bevindingen zullen aan de Kamer worden gemeld.

De volgende toezegging betreft de informal opinion van de ILO. Deze zal, samen met het standpunt van het kabinet, aan de Eerste en Tweede Kamer worden gezonden.

De volgende toezegging is dat de hybride uitvoering zal worden gemonitord. Na enkele jaren zal, als een soort eerste impressie, een tussenrapportage worden uitgebracht, vooruitlopend op de generale evaluatie van deze wet.

Vervolgens heb ik een toezegging gedaan ten aanzien van de flexibele keuring. Ik meen dat het niet nodig is om deze op dit moment nog gedetailleerd te citeren.

Ik heb een toezegging gedaan met betrekking tot de individuele reïntegratieovereenkomst bij eigenrisicodragers.

Ten slotte heb ik een toezegging gedaan over de voorlichtingscampagne.

Dit zijn de twaalf toezeggingen die ik heb genoteerd.

De **voorzitter**: Ik tel er veertien. Het is voor de registratie die deze Kamer erop pleegt na te houden buitengewoon nuttig dat de minister bereid is geweest deze opsomming te geven.
Ik memoreer dat wij hebben afgesproken dat de schriftelijke beantwoording die zal volgen op een detailpunt, zoals toegezegd door de minister in eerste termijn, als noot in de Handelingen zal worden opgenomen. Ik hoop dat degenen die de Handelingen verzorgen over deze tekst zullen kunnen beschikken.

Mevrouw Westerveld heeft mij verzocht om nog voor een ogenblik uw clementie te vragen, omdat zij met collega's een motie wil voorbereiden. Zij heeft enige ogenblikken nodig om dit te kunnen afstemmen en vervolgens een derde termijn te vragen. Het is in dit huis niet de gewoonte om een dergelijk verzoek te weigeren. Ik geef mevrouw Westerveld heel kort de gelegenheid voor het door haar gewenste overleg en schors voor heel even de vergadering.
**

De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: Het is mij gebleken dat er behoefte is aan een derde termijn. Ik stel voor, hiertoe gelegenheid te geven.
**

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Naar mij blijkt, is de derde termijn uitsluitend bedoeld voor het indienen van een motie met daarop een korte toelichting. Vanzelfsprekend krijgt de minister de gelegenheid daarop te reageren indien hij dat wil. Hij kan het echter ook volgende week voor de stemming doen. Ik geef het woord aan mevrouw Westerveld.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de minister uiteraard voor de vele toezeggingen die hij ons heeft gedaan. Mijn fractie dient, samen met een aantal andere fracties, toch een motie in. De reden daarvan is gelegen in het feit dat wij toch ontsteld zijn over de redenering van de minister dat de no-riskpolis en de premiekorting, de enige echt effectieve instrumenten, twee jaar lang niet aan gemeenten worden gegeven, terwijl de gemeenten daarvoor geen enkele compensatie terug krijgen. Wij hebben er geen goede argumenten voor gehoord. Daarom hebben wij hierover een motie opgesteld. Naar goed gebruik zal deze door de voorzitter worden voorgelezen.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Westerveld, De Wolff, Ten Hoeve, Meulenbelt en Kox wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de activerende doelstelling van de WIA onvoldoende gericht is op arbeidsgehandicapte werknemers die minder dan 35% arbeidsongeschikt zijn en arbeidsgehandicapte werkzoekenden die onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen;

verzoekt de regering, bij nota van wijziging in de Aanpassingwet WIA maatregelen voor te stellen om de instrumenten premiekorting en no-riskpolis ook open te stellen voor arbeidsgehandicapte werkzoekenden die onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt nr. 30034/30118 (G).

Er staat hier: "en gaat over tot de orde van de dag". Strikt genomen is dat niet noodzakelijk, want dit is geheel binnen de orde van de dag. Deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslaging.
Heeft de minister de behoefte hierop nog snel te reageren of wenst hij dat volgende week te doen?
**

Minister **De Geus**: Voorzitter. Laat ik nu het oordeel van de regering over de motie geven. Maar niet voordat ik u dank voor wat ik van u heb geleerd, dat wanneer moties binnen de orde van de dag zijn, het niet nodig is tot de orde van de dag over te gaan. Zo leer ik iedere dag weer.

Wij hebben zojuist in tweede termijn inhoudelijk goed van gedachten gewisseld over de inhoud van de motie. Ik heb mijn argumentatie gegeven. Ik heb ook gesteld dat ik met de gemeenten zal spreken over degenen die geen uitkering ontvangen -- de nuggers -- en de mensen vanuit de bijstand. Wij zullen bezien of zich in de praktijk problemen voordoen ten aanzien van de reïntegratie van deze personen. Ik vind het daarom echt niet nodig om met deze motie een uitspraak te doen, die zich richt op een maatregel die ik de Kamer heb ontraden. Ik ontraad daarom het aannemen van deze motie. Ik zie uit naar de stemming, waarvan ik heb begrepen dat deze niet meer vandaag zal plaatsvinden, maar volgende week.

De **voorzitter**: In ieder geval zal volgende week de stemming over de motie plaatsvinden. Of dat ook geldt voor het wetsvoorstel zelf zal blijken wanneer ik de daarbij behorende rituelen heb afgerond.
**

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Wenst een van de leden stemming?

Ik stel vast dat dit het geval is. Mij is gebleken dat in ieder geval de fractie van de Socialistische Partij stemming wenst over het wetsvoorstel.
Ik stel voor, deze stemming te agenderen bij de aanvang van de eerstvolgende plenaire vergadering, tegelijk met de stemming over de motie die zojuist is ingediend. Ik zie dat mevrouw Van Leeuwen het woord wenst te voeren over de orde.
**

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Wij zouden toch vandaag tot afronding van het wetsvoorstel komen? Ik heb niet gehoord dat tevoren stemming zou zijn aangevraagd.

De **voorzitter**: Dat klopt. Althans, mij was hiervan niets bekend. De regel is dat wij een stemming houden wanneer een van de leden daarom vraagt, en wel de volgende week. De stemming kan al dan niet hoofdelijk zijn. Dat wordt niet gevraagd. Het was mij niet tevoren bekend dat om stemming zou worden gevraagd. Daarin moet ik mevrouw Van Leeuwen gelijk geven. Feitelijk wordt de vraag gesteld en dan moet ik daaraan voldoen. De stemming over het wetsvoorstel zal volgende week dinsdag plaatsvinden om 13.30 uur, evenals de stemming over de motie die zojuist is ingediend. Houdt de heer Kox zijn verzoek om een stemming overeind, gehoord de bezwaren?
**

De heer **Kox** (SP): Stemming hoeft niet tevoren te worden aangevraagd. Het verzoek om een hoofdelijke stemming moet wel worden aangemeld omdat het onplezierig zou zijn wanneer wij nu daartoe over zouden moeten gaan. Het gebruik in deze Kamer is, voor zover ik dat weet, dat wanneer stemming wordt gevraagd, deze de eerstvolgende plenaire vergadering wordt geagendeerd. Ik zie niet in waarom wij daarvan vandaag zouden moeten afwijken.

De **voorzitter**: Op de vraag of er volgende week een plenaire vergadering plaatsvindt, luidt het antwoord "ja", omdat wij de tweede termijn van het wetsvoorstel over de BOPZ nog niet hebben afgehandeld. Deze zal volgende week plaatsvinden. Er is volgende week dus in ieder geval een plenaire vergadering. De heer Kox heeft inhoudelijk gelijk dat hoofdelijke stemming in ieder geval tijdig moet worden aangekondigd zodat de leden zich daarop kunnen voorbereiden, maar dat het verzoek voor een normale stemming aan het einde van de behandeling van een wetsvoorstel kan worden gedaan. Ik stel vast dat stemming is gevraagd en dat deze volgende week zal plaatsvinden over zowel het wetsvoorstel als de motie.
**

Sluiting 23.40 uur